

શ્રીજીપ્રસાદિભૂત તીર્થધામ સરધારમાં યોજાયેલ ત્રિવેણી-સંગમ યુક્ત મહોત્સવ...

✦ ઉદ્ઘાટન સમારોહ ✦ ભવ્ય શાકોત્સવ ✦ શિક્ષાપત્રી ભાગ્ય પારાયણ

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી સરધારધામને આંગણે તૈયાર થયેલ 'શ્રી નૃગેન્દ્ર ચાત્રિક ભુવન' અને 'આચાર્યશ્રી નિવાસ'નું ઉદ્ઘાટન કરતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સાથે પૂ. સ્વામી તથા સંતો.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન

વર્ષ :- ૨, અંક :- ૭, તા. ૨૦-૧-૦૭

:: સંસ્થાપક ::

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી

આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ

:: અધ્યક્ષ ::

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી

ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ

:: પ્રયોજક ::

પૂ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

:: પ્રકાશક ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર વતી

કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી

:: તંત્રી ::

સાધુ દિવ્યસ્વરૂપદાસજી

:: સંપાદક ::

સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય)

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારનું રજિસ્ટર્ડ મુખપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫ના ઓક્ટોબર માસથી પ્રારંભાયેલું, દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું, આપના સમગ્ર કુટુંબ -પરિવારમાં આનંદ અને સંસ્કારની સૌરભ પ્રસરાવે અને જીવનનું અનેક ઘડતર કરતું સામયિક.

:: લવાજમના દર ::

પંચવાર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/-

પચીસ વર્ષ લવાજમ : રૂ. ૭૫૦/-

પરદેશમાં લવાજમ : \$ 130 U.S.A.

: £ 100 U.K.

:: લવાજમગંગે ગ્રાહક ફાવવ્યવહાર ::

‘ચિંતન કાર્યાલય’

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫ ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧

Visit us : www.chintansardhar.com

www.sardhar.org

E-mail : amrutdhara2003@yahoo.com

“...વળી વખાણું શાકોત્સવ લીલા કરી,
નયણે નીરખ્યા કરતા સુંદર શાક જો...”

“સુરાખાચરના અનન્ય ભક્તિભાવને આધીન બની ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે લોયામાં બે માસ રહી વિવિધ પ્રકારનાં લીલા-ચરિત્રો સાથે અપૂર્વ રીતે શાકોત્સવ તથા વસંતનો મહોત્સવ કરી પોતાના ભક્તોને અલૌકિક સુખ આપ્યું હતું. એટલે જ સદ્. શતાનંદ સ્વામી રચિત સર્વમંગલ સ્તોત્રના હજાર નામોમાં ૭૫૬મું નામ ‘સૂર સંભાવનાય નમઃ’ અને ૭૫૭મું નામ ‘શાક સંસ્કારાનન્દિતસ્વાકાય નમઃ’ એમ સાર્થક લખાણું છે.”

:: અનુક્રમણિકા ::

૧	વળી વખાણું શાકોત્સવ લીલા કરી, નયણે નીરખ્યા કરતા સુંદર શાક જો...	૦૨
	સાધુઅમૃતસ્વરૂપદાસ, પાર્શ્વરાજુ ભગત	
૨	આ દેહે કરી મનનું બધુજ ગમતું મુકી દઈ જેના માધ્યમથી સ્વયં ભગવાન શ્રીહરિ રાજ થાય છે તેવા મહાપુરુષને રાજ કરી ભગવાનને રાજ કરી લેવા તેજ સત્સંગનો મોટો મોટો લ્લાવો છે...	૦૬
૩	વૈરાગ્યમૂર્તિ સદ્ગુરુ શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી	૦૭
	સાધુદિવ્યસ્વરૂપદાસ	
૪	બ્રહ્મમહોલના કવિ સદ્ગુરુ શ્રી બ્રહ્માનંદ સ્વામી	૧૧
	સાધુશાનવલ્લભદાસ	
૫	ભુણાહત્યા એટલે જન્મેતા-સ્ત્રીના માતૃત્વભાવનું ખૂન...!!!!	૧૫
	સ્વામીઆનંદસ્વરૂપદાસજી, સાધુયોગેશ્વરદાસ	
૬	પ્રેમાનંદનો રે લાલો... વરસ્યા અમૃત મેહ	૧૮
	સાધુનિષ્કામસ્વરૂપદાસ	
૭	આત્યંતિક કલ્યાણ	૨૦
	સદ્ગુરુ સ્વામી શ્રી નંદકિશોરદાસજી-ભુજ	
૮	શ્રીજી પ્રસાદિભૂત તીર્થધામ સરધારમાં યોજાયેલ ત્રિવેણી-સંગમ યુક્ત મહોત્સવ...	૨૩
૯	સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા...	૨૫

:: સંપૂર્ણ અંક લેખન/સંકલન ::

સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પા. રાજુ ભગત —

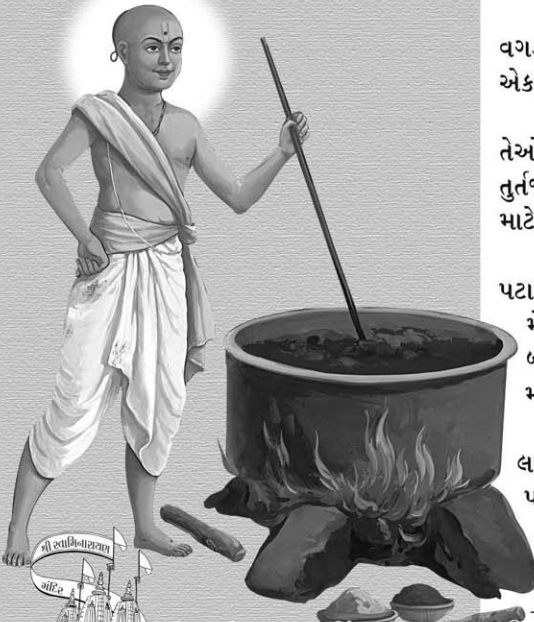
ગુરુ : પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - સરધાર

માંગલીક શુભ કાર્યો માટે અશુભ ગણાતો અને ઉત્સવ-સમૈયા તથા ભજન-ભક્તિ માટે સુયોગ્ય અને સુખપ્રદ ગણાતો મહિનો એટલે ધનુર્માસ. આ મહિનામાં તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ભજન-ભક્તિની હેલી વહે છે ને ઉત્સવોની તો કતાર લાગી જાય છે. તેમાં પણ શાકોત્સવની તો અતૂટ કતારનું સર્જન સર્જાય છે. સૌપ્રથમમંગલમય શાકોત્સવની શુભ શરૂઆત તો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે લોયા ગામમાં બે મહિના સુધી વૈંતાકનો શાકોત્સવ ઊજવીને કરેલી તે દિવ્ય લીલાને પુનઃ સ્મૃત્યર્થે અહીં પ્રસંગાનુસાર ટૂંકમાં માણીએ...

“શિયાળાની ઋતુ એટલે શરીરના રોમેરોમને ઘુજાવતી ઠંડીની ઋતુ.”
“આ ઋતુ તો ખરેખર હૃદયના દરેક તરંગોમાં આહ્લાદક આનંદ ઉપજાવતી ઋતુ...”

■ સા ધુ અ મૃત સ્વ રૂ પ દા સ
■ પા ર્ષ દ રા જુ ભ ગ ત

લોયાનો અપૂર્વ શાકોત્સવ... વળી વખાણું શાકોત્સવ લીલા કરી, નયણો નીરખ્યા કરતા સુંદર શાક જો...

હાલા ભક્તજનો ! આ ઋતુમાં ઠંડીથી બચવા લોકો જેમ બહારથી કંઈને કંઈ ગરમ કપડાં પહેરે છે, તેમજ અંદરથી પણ ઠંડીથી રક્ષણ મેળવવા ગરમ વસ્તુઓનો ખાન-પાન તરીકે ઉપયોગ કરે છે. તેથી જ ઠંડીની સામે રક્ષણ માટે પ્રાકૃતિક ગરમીનું જેને પરમાત્માએ પ્રદાન કર્યું છે તેવા રીંગણનું શાક ધીમાં બનાવી શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં સુંદર ‘શાકોત્સવ’ ઉજવવામાં આવે છે. માંગલીક શુભ કાર્યો માટે અશુભ ગણાતો અને ઉત્સવ-સમૈયા તથા ભજન-ભક્તિ માટે સુયોગ્ય અને સુખપ્રદ ગણાતો મહિનો એટલે ધનુર્માસ. આ મહિનામાં તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ભજન-ભક્તિની હેલી વહે છે ને ઉત્સવોની તો કતાર લાગી જાય છે.

તેમાં પણ શાકોત્સવની તો અતૂટ કતારનું સર્જન સર્જાય છે. સૌપ્રથમમંગલમય શાકોત્સવની શુભ શરૂઆત તો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે લોયા ગામમાં બે મહિના સુધી વૈંતાકનો શાકોત્સવ ઊજવીને કરેલી તે દિવ્ય લીલાને પુનઃ સ્મૃત્યર્થે અહીં પ્રસંગાનુસાર ટૂંકમાં માણીએ...

આજથી આશરે બસો વર્ષ પૂર્વેના એક સુમારની આ વાત છે...

સવાર થયું. મનુષ્યની અવર-જવર થવા લાગી. સૌ કોઈની નજર વેરાન વગડામાં પડેલ એક જૂના જમાનાના ભારે મજબૂત પટારા જાય છે અને એકબીજાના મનમાં પ્રશ્ન થાય છે કે આ કોનો પટારો હશે ?

આ બાજુ જાગેલા ગામલોકો ગામધણીના દરબારગઢની પાછળ નીકળ્યા. તેઓએ દરબારના ઘરની દિવાલમાં મોટું છિદ્ર પડેલું જોયું ! એટલે નવાઈ પામી તુર્તજ દોડી ગામધણીને ખબર આપ્યા કે આપના ઘરમાં ચોરી થઈ જણાય છે, માટે તપાસ કરો.

ગામધણી દરબારે રહેણાંક ઘરમાં જોયું તો ત્યાં મોટું ફાડું પડેલું અને ઘરમાં પટારો ન મળે ! એટલે પોતે વિચાર કરવા લાગ્યા : “મેં ન્યાયનીતિથી જ ધન મેળવ્યું છે માટે મારું ધન શુદ્ધ ને હક્કનું છે. વળી, ભગવાનનો ભાગ પણ બરાબર કાઢું છું, માટે મારું દ્રવ્ય જવું જોઈએ નહિ. હશે જેમભગવાનની મરજી.”

આમ મનમાં ચિંતવન કરે છે ત્યાં બહારથી આવેલ લોકો વાતો કરવા લાગ્યા : ગામ બહાર વેરાન વગડામાં એક પટારો તાળા સહિત અકબંધ પડ્યો છે. તે કોનો હશે ? બાપુનો જ હશે ! એમ લાગે છે.

પછી ગામધણી દરબાર અને જોવા મળેલા ગામલોકો સૌ ત્યાં ગયા, ત્યાંથી પટારો દરબારગઢમાં પરત લાવ્યા.

દરબારે મનમાં સંકલ્પ કર્યો કે આ પટારામાં જે કાંઈ રહ્યું હોય તેમાંથી અરધું શ્રીજીમહારાજની સેવામાં વાપરવું. આમ, મનમાં ચોક્કસ કરી પટારો ખોલ્યો, ત્યાં તો બધી વસ્તુઓ આબાદ હતી...! તે જોઈને પોતે આશ્ચર્ય પામી બહુ ખુશી થયા.

ઉપરોક્ત સંકલ્પની વાત પોતાના પત્ની શાંતાબાને કરી : “આ પટારામાં રહેલ દ્રવ્યમાંથી અડધું દ્રવ્ય શ્રીજીમહારાજની સેવામાં મેં સંકલ્પ કર્યો છે.”

ત્યારે તેમના પત્ની કહે : “જો પટારો ઉઘડ્યો હોત તો ચોરલોકો તમારા માટે આમાંથી અરધું મૂકી જાત કે બધું લઈ જાત?”

ત્યારે દરબાર કહે : “ચોરના હાથમાં આવ્યું હોત તો તો બધું ઉઠાવી જાત.”

પછી તેમના પત્નીએ કહ્યું : “શ્રીજીમહારાજે આપણી ખરેખરી રક્ષા કરી છે, માટે મારી વાત જો માનતા હો તો શ્રીજીમહારાજની સેવામાં આ વીશે હજાર રૂપિયા પુરેપુરા વાપરવા. પાંચસો પરમહંસ સહિત ભગવાન શ્રીહરિ આપણે ઘેર પધારે અને દેશદેશાંતરના સત્સંગીઓ આવે અને હંમેશા આનંદ-ઉત્સવ થાય. તેમજ કથા-વાર્તા ને સેવા-સમાગમનો આપણને અપૂર્વ લાભ મળે. માટે તમે શ્રીજીમહારાજને અહીં તેડી લાવો.

પોતાનાં પત્નીની શ્રદ્ધાપૂર્ણ આ વાત સાંભળીને દરબાર ઘણા જ ખુશી થયાં.

ઉપરોક્ત ઘટનાની સવિસ્તર-આનંદભરી વાત કંઈક આ પ્રકારની છે :

બોટાદની નજીક આવેલ લોયા ગામ, જેનાં ગામઘણી સુરાખાયર હતા. એકવખત કેટલાક ચોરલોકો આ ગામમાં ચોરી કરવા ગયા...

અર્ધરાત્રિ વીતી ગઈ છે, કાળીડીબાંગ રાત છે; ચારે દિશાઓમાં ભયંકર તમરાના અવાજો આવી રહ્યા છે.

સહુ કોઈ મનુષ્યો ઘોર નિદ્રાને માણી રહ્યા છે,

...આવે સમયે ગામની અંદર થોડાક કાળાવસ્ત્રધારી અને કાળા કામ કરનારા ચોરલોકોએ પ્રવેશ કર્યો. ગામની ગલિઓમાં ફરતા ફરતા આખા ગામમાં સારામાં સારું અને સમૃદ્ધ જણાતા એવા ગામઘણીના મકાનની પાછળના ભાગે એ ચોરલોકો ઊભા રહ્યા. આ ઘરની અંદર પ્રવેશ કરીને ધાડુ પાડવાનો વિચાર કરી સાથે રહેલા તીક્ષ્ણ ઓજારોથી દિવાલને તોડવા લાગ્યા. દિવાલને તોડી ઘરમાં પ્રવેશ કર્યો. ઓરડામાં રહેલ નગદ નાણું આશરે વીશ હજાર જેવી મોટી રકમથી ભરેલ પટારાને દિવાલમાં પાડેલ છિદ્રમાંથી બહાર કાઢી ગામની બહાર વેરાન વગડામાં લઈ ગયા.

જૂના જમાનાના ભારે મજબૂત પટારાને ખંભાતી તાળાંથી વાંસેલો હતો. ચોરલોકોએ પોતાના તીક્ષ્ણ હથિયારોથી તાળું તોડવાની ખૂબજ મહેનત કરી છતાં તાળું તૂટ્યું નહિ. તાળું તોડતા તોડતા તો મોં સુજણું-અજવાળું થવા લાગ્યું. માણસોની અવરજવર થવા લાગી એટલે પેલા ચોરલોકો ત્યાંને ત્યાંજ પટારાને મૂકી ભાગી ગયાં.

* * *

પોતાના પત્ની શાંતાબાના કહેવાથી સુરાખાયર શ્રીજીમહારાજને તેડવા માટે રવાના થયા. તેઓને સમાચાર મળ્યા કે શ્રીહરિ કારિયાણીમાં કાર્તિકી પૂનમનો ઉત્સવ કરી બોટાદ પધાર્યા છે.

મહારાજ બોટાદમાં હમીરખાયરના દરબારમાં ઊતર્યા હતા. તે જ દિવસે લોયાથી સુરાખાયર પણ ત્યાં આવ્યા. તેમને જોઈ મહારાજે પૂછ્યું : “સુરાખાયર ! કેમ એકાએક આવવું થયું?”

સુરાખાયરે હાથ જોડી કહ્યું : “મહારાજ ! આપનાં દર્શન સારુ જ આવ્યો છું. બીજી વાત છે, એ તો એકાંતમાં કહીશ.”

શ્રીજીમહારાજ હસ્યા. તેમણે કહ્યું : “અહીં બધાં ઘરનાં જ છે, એકાંત જેવું જ છે, તો કહી નાંખો ને?”

સુરાખાયર મૂંઝાયા. તેમણે અચકાતાં અચકાતાં કહ્યું : “મહારાજ ! અહીં કહેવામાં મને વાંધો નથી પણ આપ કદાચ મારી વાત માન્ય ન રાખો તો મારે આપત્કાળ આવે એવું છે.”

સુરાખાયરની આપત્કાળની વાત સાંભળી મહારાજને ગમ્મત પડી. તેમણે કહ્યું : “દરબાર ! કેવા પ્રકારનો આપત્કાળ આવશે તે તો કહો?”

સુરાખાયરે વાતમાં મોણ નાખતાં તેમની અસલી રીત પ્રમાણે વાત શરૂ કરી : “મહારાજ ! આપને લોયા તેડી લાવવા સારુ જ મને અહીં મોકલ્યો છે.”

“કોણે?” મહારાજે હસતાં હસતાં પૂછ્યું.

“ઘરનાંએ વળી, બીજો કોણ મને કહી શકે?”

ત્યારે મહારાજે કહ્યું : “તેમાં શું આપત્કાળ જેવું છે તે સમજાવું નહીં.”

સુરાખાયર ઠાવડું મોઢું રાખીને કહે : “આપત્કાળ તો મહારાજ મોટો છે. આપ રહ્યા ભગવાન. અમારી વિનંતિ કદાચ મંજૂર ન રાખો તો?”

“તે એમાં શું ? કદાચ હમણાં ન અવાય તો પછી આવીશું. એમાં ક્યાં લોયા ઉજ્જડ થઈ જવાનું હતું ?” મહારાજે ઝીણી આંખ કરી સુરાખાયર સામું જોતાં કહ્યું.

“તો તો મહારાજ ! ગજબ થઈ જાય ! એ જ આપત્કાળની મને બીક હતી.” સુરાખાયરે ધીમે રહીને કહ્યું.

“પણ એમાં શું ગજબ થઈ જાય ? કયો આપત્કાળ આવે તો અમને સમજાતું નથી.” મહારાજે વાત લંબાવતાં

કહ્યું.

“અરે મહારાજ! મારી દશા ભૂંડી થઈ જાય.”

આખી સભા આતુરતાથી આ સાંભળી રહી હતી. પણ સુરાઆપાની મૂંઝવણનો કોઈ તાગ કાઢી શકી નહીં.

શ્રીજીમહારાજને પણ આજે ગમ્મત કરવી હોય તેમતેઓએ કહ્યું: “પહેલાં આપત્કાળની વાત કરો. બીજી વાત પછી કરીશું.”

સુરાઆપાચરે માથેથી ફેંટો ઉતારી મહારાજના ખોળામાં નાખ્યો અને કહ્યું: “મહારાજ! જો આપ લોયા ન પધારો, તો તો મારે સાધુ થઈ જવું પડે. ‘મહારાજ લોયા ન પધારે તો સાધુ થઈ જાજો પણ એમને એમ ઘેર પાછા આવતા નહીં,’ - એમ ઘરનાંની આજ્ઞા થયેલી છે.” અને આખી સભા હસી પડી.

એટલામાં મોટીબાએ મહારાજને દાદાખાચર મારફત કહેવાવ્યું કે બોટાદથી ગઢડા જ પધારવાનું છે. લક્ષ્મીવાડીમાં રીંગણા બહુ સારાં થયાં છે એટલે મહારાજ જમે અને સંતોને જમાડે.

દાદાખાચર દ્વારા મોટીબાનો સંદેશો સાંભળી મહારાજે કહ્યું: “ભલે, અહીંથી ગઢડા જ આવશું.”

એટલે સુરાઆપાચરે નિસાસો નાખતાં પૂછ્યું: “ત્યારે લોયાનું તો આળસ્યું ને? હવે આ વપત્ય તો મારે માથે જ આવી ને? તો લ્યો હવે મને સાધુ કરી દો.”

મહારાજ હસ્યા. તેમણે કહ્યું: “સુરાઆપાચર! તમે તમારાં ઘરનાંને વશ છો કે તમારા ઘરનાં માણસ તમને વશ છે?”

આ પ્રશ્ન સુરાઆપાચરે સાંભળ્યો, પણ તે ગાંજ્યા જાય તેવા ન હતા! મહારાજે જ્યારે ભરડાયરામાં આવો કપરો સવાલ પૂછ્યો, ત્યારે તેમણે નક્કી કરી લીધું કે આપણે પણ વાત હવે ચોખ્ખી જ કરવી રહી. તેમણે ધીમેથી કહ્યું: “મહારાજ! આપ અનંત કોટિ બ્રહ્માંડના અધિપતિ અને લક્ષ્મીપતિ છો એટલે આપે મોટીબાને વશ થઈને ગઢડા જવાની હા કહી, તો અમે તો જીવજાતિ કહેવાઈએ, અમે ઘરનાંને વશ હોઈએ તેમાં શી નવાઈ?”

આ સાંભળી આખી સભા ખડખડાટ હસી પડી. મહારાજ પણ સુરાઆપાચર સામું હસતાં હસતાં જોઈ રહ્યાં. મહારાજે તરત જ દાદાખાચરને કહ્યું: “સાંભળ્યું દાદા! સુરા આપાએ મહેણું માર્યું. હવે મોટીબાને કહેજો કે ગઢડા નહીં અવાય. લોયા જ જવું પડશે.”

મોટીબા ચમક્યાં. તેમણે એકદમ કહેવાવ્યું: “મહારાજ! લક્ષ્મીવાડી જેવાં રીંગણાં આ પંથકમાં ક્યાંય થતાં નથી. આપને રીંગણાં ઉપર રુચિ છે એટલે જ આગ્રહ છે. સુરા આપા પણ ગઢડા આવશે અને હમીર બાપુ, દાદા બાપુ બધા જ ગઢડા આવશે.”

તરત જ મહારાજે કહ્યું: “મોટીબા! આ સુરાઆપાચર ગમે એટલું દામખરચનું પડશે તોપણ સારાંમાં સારાં રીંગણાં લાવશે. માટે હવે તો લોયામાં જ શાકોત્સવ કરવો છે અને તમારે સૌએ પણ ત્યાં જ આવવાનું છે. વસંતનો ઉત્સવ પણ ત્યાં જ કરશું.”

પછી મહારાજે સુરાઆપાચરને કહ્યું: “દરબાર ! તમે લોયા જાઓ, અમે થોડા દિવસમાં સંતો-

ભક્તોએ સહિત લોયા આવીશું.”

પછી સુરાઆપાચર પ્રસન્નમુખ થઈને લોયા ગયા. ઉત્સવની બધી તૈયારી કરી. થોડા દિવસમાં શ્રીજીમહારાજ સંતો-ભક્તો સહિત પધાર્યા. સુરાઆપાચર અને ગામના સહુ સત્સંગીઓ સામા ગયા અને વાજતે-ગાજતે ખૂબ ધામધૂમથી સામેયું કરી મહારાજને પોતાના દરબારગઢમાં પધારાવ્યા. સહુ સંતો-ભક્તોની પણ ઉતારા-પાણી આદિકની બધીજ વ્યવસ્થા કરાવી.

* * *

દાદાખાચર અને મોટીબાએ લક્ષ્મીવાડીનાં રીંગણાંની ખૂબજ પ્રશંસા કરી ભગવાન શ્રીહરિ અને સંતો-ભક્તોને જમાડવાનો અતિ આગ્રહ કર્યો હતો. પરંતુ અહીં સુરાઆપાચરના ભક્તિભાવથી મહારાજ લોયા પધાર્યા એટલે સુરાઆપાચરે પણ વિચાર કર્યો: “લક્ષ્મીવાડી જેવા ઉત્તમ રીંગણાં જો અહીં ક્યાંય મળે તો મહારાજ અને સંતો-ભક્તોને પ્રેમથી જમાડું.”

પછી આજુબાજુના દરેક ગામમાં તપાસ કરાવી. પરંતુ હજારો માણસોને હમેશાં પૂરાં પડે તેટલાં રીંગણાં ક્યાંય મળી શક્યાં નહિ. પછી વધારે તપાસ કરતાં લોયાથી છ ગાઉ દૂર હજારો માણસોને દરરોજ પૂરાં પડે અને ઉત્તમ, સ્વાદિષ્ટ તેમજ સુંદર એવાં પુષ્કળ રીંગણાં અલાઉ ગામની સીમમાં મળી આવ્યા. એટલે ત્યાંથી રોજ લઈ આવવાનું ઠરાવ્યું.

“શ્રીજીમહારાજ પાંચસો પરમહંસ સહિત લોયા પધાર્યા છે અને ત્યાં ઘણા સમય સુધી રોકાઈને શાકોત્સવ કરશે” - એવાં સમાચાર સાંભળીને દેશ-પરદેશના હજારો સત્સંગીઓ લોયામાં અવાર-નવાર દર્શન કરવા આવવા લાગ્યા.

લોયામાં હમેશાં મહારાજ પોતે કછોટો વાળી, પોતાને હાથે શાક બનાવતા. ધાણા, જીરું, જાયફળ, તજ, તમાલપત્ર, લવિંગ, મરી, એલચી, અને હળદર, મીઠું, ચટણી વગેરે ઉત્તમ મશાલા નાખી ભેંસોનું તાજું પુષ્કળ ઘી વધારમાં મૂકી, ભારે ખંત ને ખૂબીથી શાક વધારતા. કોઈવાર વૈતાંકની લાંબી ચીરો કરી અંદર સુંદર મશાલા ભરે અને કેવળ ઘીમાં ખૂબ ચડવા દઈને પછી તેને હલાવીને એકરસ બનાવતા, તો કોઈવાર તે રીંગણાંને સીધાં અગ્નિમાં શેકી ઓળો બનાવી પછી તેને પુષ્કળ ઘીમાં વધારી ઉત્તમ મશાલો નાખતા. આમ, વિવિધ પ્રકારે ભારે સ્વાદિષ્ટ શાક શ્રીજીમહારાજ બનાવતા. એનો એવો સુગંધભર્યો સ્વાદ આવતો કે બીજાં મિષ્ટાન્નનો ત્યાગ કરી સૌ સંતો-હરિભક્તો શાક જ જમતા હતા.

શ્રીજીમહારાજ પોતે સાત સાતવાર ફરીને પંક્તિમાં શાક પીરસતાં, આમપ્રતિદિન આનંદ ઉત્સવ થતો. તેનો હજારો સંત-હરિભક્તો અલભ્ય લાભ લેતા. પ્રથમ પાંચ મણ શાક કરવાનો આરંભ કર્યો, તે છેવટમાં ૬૦ મણ રીંગણાં અને ૧૨ મણ ઘીનો વધાર.....! એ રીતે બે માસ પર્યંત શાકોત્સવની અપૂર્વ લીલા લોયા ગામમાં કરી અને છેવટ વસંતપંચમીનો મોટો સમૈયો કર્યો હતો. જેનું વર્ણન સંપ્રદાયનાં ગ્રંથોમાં અદ્ભૂત રીતે કરવામાં આવ્યું છે:

‘સંવત વરસ અઢારસે, અગન્યાશિમું વરસ અનુપ;
લોયામાં લીલા કરી, શાક ઉત્સવની સુખરૂપ.

સીતા પતિએ બોર શબરીનાં, ભાજી વિદુરની બલભ્રાત;
તેમસ્વામીએ વંતાકની, રાખી વિશ્વમાં વાત વિખ્યાત.'

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૨/૩)

‘મોટા ભક્ત છે સુરો ખાયર, આવ્યા ગામ લોયે તેને ઘેર;
કરી ચાલતી રૂડી રસોયું, દેતાં પાછું વાળી નવ જોયું;
થાય વંતાકનાં શાક ઘણાં, કરેલ શ્રીહરિ હાથ તણાં.
કરે એકલા ધૃતમાં શાક, જમે સંત તજી પરો પાક;
નિજ કરે પીરસે છે નાથ, જોરે જોરે જમે સંત સાથ.’

(ભક્તચિંતામણી : પ્ર.૮૭)

સ્વાનુભૂત લીલાનું વર્ણન કરતાં સ.ગુ. પ્રેમાનંદ સ્વામીએ
પ્રેમસભર ગાયું છે :-

‘લવ માત્ર લીલા કહું હું લોયા ગામની,

રહ્યા નિરંતર માસ બે સુધી ત્યાંજો.૦૧

સહસ્રાવધિ સાથે મુનિ મુક્ત હરિજન,

જમે જમાડે સ્વામી મુનિ દિજરાય જો.૦૨

નિજ હાથે નિત્ય શાક કરી વંતાકનાં,

મુનિવર સારું મોહન આનંદકંદ જો.૦૩

પોતે પીરસે પુરુષોત્તમકરી પ્રીતશું,

જમે ને નીરખી હરખે પ્રેમાનંદ જો.૦૪

વળી વખાણું શાકોત્સવ લીલા કરી,

નયણે નીરખ્યા કરતા સુંદર શાક જો.૦૫

દ્વાદશ મણ એકાક્ષર (ઘી) તો વધારમાં,

જોવા આવ્યા શિવ બ્રહ્મા તજી નાક જો.૦૬

શું વર્ણવું તે શાક તણાં સ્વાદને,

રમા રાધિકા તે ડોલાવે શિશ જો.૦૭

ભવ બ્રહ્મા સુરને તો સ્વપ્ને નવ મળે,

પ્રેમાનંદને પીરસે નિત્ય જગદીશ જો.૦૮

(પ્રેમાનંદ કાવ્ય : ૫૬ - ૮૭)

આ રીતે સુરાખાયરના અનન્ય ભક્તિભાવને આધીન બની
ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે લોયામાં બે માસ રહી વિવિધ
પ્રકારનાં લીલા-ચરિત્રો સાથે અપૂર્વ રીતે શાકોત્સવ તથા વસંતનો
મહોત્સવ કરી પોતાના ભક્તોને અલૌકિક સુખ આપ્યું હતું. એટલે
જ સદ્. શતાનંદ સ્વામી રચિત સર્વમંગલ સ્તોત્રના હજાર નામોમાં
૭૫૬મું નામ ‘સૂર સંભાવનાય નમઃ’ અને ૭૫૭મું નામ ‘શાક
સંસ્કારાનન્દિતસ્વકાય નમઃ’ એમ સાર્થક લખાયાં છે. એ કેટલી
મહત્વની વાત કહેવાય...!!!

આજે પણ શ્રીજીમહારાજની એ શાકોત્સવની અનેરી
પરંપરાને સ્મૃતિપથમાં જાળવી રાખવા માટે વડતાલ પીઠાધિપતિ
પ.પૂ. ધ.પુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના
શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી અને પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની દિવ્ય સંત્રિધિમાં સંપ્રદાયના
સરધાર, બગસરા, અમરેલી, મુંબઈ, વડોદરા, સાવરકુંડલા,
કાલસારી, સોજીત્રા, દાહોદ વગેરે શહેરો અને ગામડાઓમાં
અદ્ભૂત શાકોત્સવો યોજાતાં રહે છે. હજારો હરિભક્તો ભેળા
થઈને એ શાકોત્સવમાં શાકના અલૌકિક સ્વાદની સાથે સાથે
પોતાના શ્રેય માટે, તે ઉત્સવમાં પધારેલા ભગવદીય સંતો-
ભક્તોના દર્શન અને સત્સંગથી અપાર પુણ્યનું પારલૌકિક ભાથું
પણ બાંધે છે.

✽ બહાભક્તજનો ! આ અંકમાં પણ સત્સંગ-સમાચાર વિભાગમાં
ઉપરોક્ત પ્રમાણે શ્રીજીમહારાજે લોયામાં કરેલ શાકોત્સવની દિવ્ય ઝાંખી
કરાવતા સંપ્રદાયમાં ઉજવાયેલ આ વર્ષના શાકોત્સવોની ઝલક પ્રસ્તુત
કરવામાં આવી છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન ✽ જાન્યુઆરી - ૨૦૦૭

આ દેહે કરી મનનું બધુજ ગમતું મુકી દઈ જેના માધ્યમથી સ્વયં
ભગવાન શ્રીહરિ રાજી થાય છે તેવા મહાપુરુષને રાજી કરી
ભગવાનને રાજી કરી લેવા તેજ સત્સંગનો મોટામાં મોટો લ્હાવો છે...

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીનો પ્રેરણાદાયી પત્ર

સર્વાવતારી સર્વોપરી સર્વ કારણના કારણ એવા ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના અનન્ય આશ્રિત તેમજ પ.પૂ. આચાર્યજી મહારાજ, પ.પૂ. લાલજી મહારાજ તેમને વ્હાલા એવા સર્વે સંતોના કૃપાપાત્ર સર્વે હરિભક્તોને અમારા ઘણાજ હેતુ પૂર્વક જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

વ્હાલા ભક્તજનો ! આ નવા વર્ષમાં તમો બધા ખૂબજ કુશળ હશો અને ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞામાં ખબડદાર બની ખૂબજ ભક્તિ કરતા હશો તેવી શુભેચ્છા સહ એટલી જ ભલામણ કરવાની છે કે જીવનમાં જ્યારે ભજન ઘટે ત્યારે ઘણાજ પ્રકારના દુઃખો પ્રવેશ કરતા હોય છે, માટે ભક્તિનું બળ ઓછું થવા દેવું નહીં. કારણ કે સુખ માત્ર ભગવાન શ્રીહરિની મૂર્તિમાં રહેલું છે અને તેમ છતાં પણ વિષયમાં સુખ મનાય છે તે તો નરૂ અજ્ઞાન છે, અને બાળબુદ્ધિનું પરિણામ છે. તેથી તો પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી ઘણીવાર વાર વાતમાં એક વાત બહુ સરસ કહે છે કે, “જ્ઞાની અજ્ઞાનીમાં એટલો જ ફરક છે : અજ્ઞાની વાસ્તવિકતાને સાચુ માને છે જ્યારે જ્ઞાની સત્યનેજ વાસ્તવિક કહે છે. દા.ત. અજ્ઞાની વિષય સંબંધી સુખ સિધ્ધિ જ અનુભવી શકે છે, માટે તેની વાસ્તવિકતાને જ સત્ય કહે છે. જ્યારે જ્ઞાની પરમતત્ત્વ એવા પરમાત્મા તે પરમસત્ય છે અને તેને જ વાસ્તવિકતા ભરેલી વાત માને છે. વ્હાલા ભક્તો ! અજ્ઞાની વ્યક્તિના ઠેરાવને કે નિર્ણયને સમય અને સંજોગ બદલાવી શકે છે કારણ કે તે વર્તમાન કાળમાં દેખાતી વાસ્તવિકતા સુધી જ પહોંચી શકે છે. પરંતુ સત્યતા સુધી પહોંચી નથી શકતી. જ્યારે જ્ઞાનીને સમય અને સંજોગ કદી પણ સત્યતામાંથી ડગાવી શકતા નથી. કારણ કે તેની વૃત્તિ સત્યતા સુધી પહોંચેલી હોય છે અને સત્યતાનેજ વાસ્તવિક સમજે છે.”

પૂર્વે પણ ભગવાનના જ્યારે જ્યારે અવતારો થયા છે ત્યારે ત્યારે અજ્ઞાની લોકોને ભગવાનના માનુષીક ચરિત્ર જોઈને સંશયો થયા છે. કારણ કે તેને માનુષીક ચરિત્ર રૂપી વાસ્તવિકતા એજ સત્ય ભાસતું હતું. જ્યારે જ્ઞાનીને ક્યારેય પણ ભગવાનના ચરિત્રમાં મોહ થયો નથી કારણ કે તે પરમસત્ય તત્ત્વ છે તેજ આ ભગવાન છે તેમ જાણતા હતા તેથી સત્યને જ વાસ્તવિક સમજ્યા હતા. આજે પણ અજ્ઞાની લોકો ઘણીવાર જુદા લોકોના સમુદાયની વાસ્તવિકતાને જ સત્ય સમજી લે છે. જ્યારે હજાર પ્રયત્ન કરવા છતાં પણ જ્ઞાની સત્યને જ વાસ્તવિકતા માની કદી પણ ચલાયમાન થતો નથી. કારણ કે જ્ઞાની હંમેશા ભગવાનની ઈચ્છા એજ પોતાનું પ્રારબ્ધ માનતો હોય છે. અને તેને જ કર્તા માની દુનિયાની કોઈપણ સત્તા-સાહિબી કે મોટપમાં તે કદી પણ અંજાતો નથી. અને તેવા જ્ઞાની પુરૂષને ડગાવવા આ દુનિયામાં કોઈનીય પણ તાકાત નથી. કારણ કે તે સત્યને જ વાસ્તવિક સમજે છે. જેમ કે સદ્. શુકાનંદ સ્વામીએ મહારાજને રાજી કરવા માટે એક શાસ્ત્રની રચના કરી, પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિએ તે ગ્રંથને વાંચ્યા વિના જ ફાડી નાખ્યો અને ત્યારે અજ્ઞાની લોકોના મનમાં અનેક વિધ સંકલ્પો થવા લાગ્યા. કારણ કે ભગવાન શ્રીહરિએ ગ્રંથને ફાડી નાખ્યો તે વાસ્તવિકતા હતી અને તે અયોગ્ય કર્મ જણાતું હતુ, પરંતુ પરમ જ્ઞાની એવા શુકાનંદ સ્વામીને એકપણ સંકલ્પ ન થયો. કારણ કે તે શ્રીહરિને વિષે પૂર્ણ ભગવાનપણાનો ભાવ રાખતા હતા. જેથી કરી આ પ્રગટ સ્વરૂપ તે જ પરમસત્ય સ્વરૂપ છે; માટે જે ગ્રંથને ફાડવારૂપ વાસ્તવિકતા ઘટી છે તેમાં મારું કાંઈક રૂડું થવાનું હશે, તેવી તેમની સમજણ હતી. એટલો જ્ઞાની અને અજ્ઞાનીમાં અવશ્ય ફેર રહેવાનો. માટે આવા જ્ઞાની બની ભગવાન શ્રીહરિ, તેમના સ્થાને બિરાજતા પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી, પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તેમજ તેમને વ્હાલા એવા સંતો-ભક્તોને રીજવવા માટે પોતાનું બધુજ મનગમતુ મુકી તેમની આગળ બે હાથ જોડીને કહેલું કે આપ જેમ કહો તેમજ મારે કરવું છે તો અવશ્ય આપણે તેમનો રાજીપો પ્રાપ્ત કરી જીવનને ધન્ય બનાવી શકશું.

તો બસ આજથી જ સંકલ્પ કરો... આ દેહે કરી મનનું બધુજ ગમતું મુકી દઈ જેના માધ્યમથી સ્વયમ્ ભગવાન શ્રીહરિ રાજી થાય છે તેવા મહાપુરૂષને રાજી કરી ભગવાનને રાજી કરી લેવા તેજ સત્સંગનો મોટામાં મોટો લ્હાવો છે. માટે આ વાતને જીવનપર્યંત પોતાના હૃદયમાં ઉતારજ્યો. અંતમાં ભગવાન આપ સર્વને ધર્મ-જ્ઞાન-વૈરાગ્ય-ભક્તિ આદિક દિવ્ય ગુણોનું પ્રદાન કરે. આ ષડ્અંગી સંપ્રદાયમાં રહી ભગવાન શ્રીહરિનો ખૂબજ રાજીપો પ્રાપ્ત કરો તેવી તેમના ચરણોમાં પ્રાર્થના સહ મારા પત્રને વિરામ આપું છું. અત્રેથી પૂ. કોઠારી સ્વામી, પૂ. આનંદસ્વરૂપ સ્વામી, પૂ. બ્રહ્મસ્વરૂપ સ્વામી, પૂ. પૂર્ણસ્વરૂપ સ્વામી આદિક સંતો-પાર્ષદોએ આપ સર્વને ખૂબજ હેતુ પૂર્વક જય શ્રી સ્વામિનારાયણ પાઠવ્યા છે.

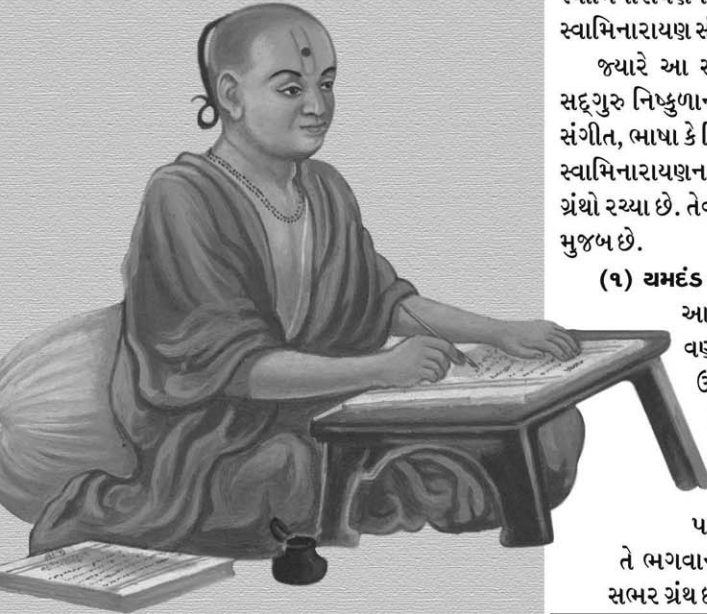

□ સંતપંચમીના શુભદિવસે જન્મલેનાર એ મહાપુરુષ ન કોઈ પિંગળશાસ્ત્ર ભણ્યા હતા કે સંસ્કૃત સાહિત્યમાં ન કોઈ ડગલા ભર્યા હતા, પરંતુ રોમેરોમમાં સ્ફુરી ઊઠેલા વૈરાગ્યના ભાવો અને હેયેથી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પ્રત્યે પ્રગટી ઊઠેલો અનંત ભક્તિભાવ એમને મહાન સંતકવિની ઉત્તમ કક્ષામાં વિરાજિત કરી દે છે. વૈરાગ્યના અગ્નિથી સદા તેજાવમાન અને છતાં ભક્તિના શીતળ સાગરમાં વિહાર કરતા સદ્. નિષ્કુળાનંદ સ્વામી માત્ર શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના જ નહીં, પરંતુ ગરવી ગુજરાતના એક પનોતા સંત કવિ હતા. તો ચાલો... આપણે તેઓના વૈરાગ્યસભર જીવન-કવન અને તેમના વૈરાગ્યસભર સાહિત્યની એક આશેરી ઝલક માણીએ...

■ સા ધુ દિ વ્ય સ્વ રૂ પ દા સ

વૈરાગ્યના તપે તપતા અને ત્યાગના શિખર સમા બે સદી પહેલાંના એક મહાત્મપત્ની સંતની ઇતિહાસ-ગાથા...

વૈરાગ્યમૂર્તિ સદ્ગુરુ શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી

સર્વોપરી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મહાન સંતકવિઓમાં ત્યાગ-વૈરાગ્યના શિખર સમા સદ્ગુરુ શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ પવિત્ર ભારતની ધીંગી ધરા પર વસંતપંચમીના પરમપવિત્ર દિવસે પ્રગટ થઈ માત્ર શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને જ નહિ, પરંતુ સમગ્ર વિશ્વના કોઈ પણ ખૂણે આધ્યાત્મિકતાને વરેલા મુમુક્ષુઓ માટે તેઓએ આપેલો જે સાહિત્ય સાંસ્કૃતિક વારસો ખરેખર અદ્ભૂત ને અજોડ છે. વસંતપંચમી (મહા સુદ - ૫) જેવો પવિત્ર દિવસ જ્યારે આવી રહ્યો છે ત્યારે સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી જેવા સંતના સવિશેષ જીવન-કવન સાથે તેમના સાહિત્ય સાંસ્કૃતિક વારસાને પણ અહિં પ્રસ્તુત કર્યા વિના કેમચાલે?

વસંતપંચમીના પવિત્ર દિવસે શ્રીજીમહારાજે વડતાલમાં શિક્ષાપત્રીનું આલેખન કર્યું છે, તે જ વસંતપંચમીના દિવસની મહાનતા બતાવે છે. અને તેથી જ આ દિવસે જન્મ લેનાર વ્યક્તિ પણ કોઈ સામાન્ય વ્યક્તિ ન હોય, જરૂર મહાન વ્યક્તિ જ આવા પવિત્ર દિવસે જન્મ લેતા હોય છે. જેમ વસંતપંચમીનો દિવસ નિષ્કુર ઠંડીમાંથી બહાર લાવી, માસુમ-કોમળતા સભર એવી વસંતઋતુનો અનેરો આનંદ અપાવે છે તેમત્યાગ વૈરાગ્યના નામે સમાજને ઠગનારા દંભીઓને તથા સમગ્ર વિશ્વને ત્યાગ-વૈરાગ્યના નક્કર સત્ય સ્વરૂપને દંષ્ટિગોચર કરાવવા જાણે કે સાક્ષાત વૈરાગ્યમૂર્તિએ સં. ૧૮૨૨ના મહા સુદ - ૫ (વસંતપંચમી, ઈ.સ. ૧૭૬૬)ના રોજ જામનગર જીલ્લાના શેખપાટ ગામે પિતા રામભાઈ અને માતા અમૃતભાઈની કુખે 'લાલજી' નામથી જન્મલઈ ચાલીશ વર્ષ સુધી ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહી રાગ અને ત્યાગ વચ્ચે ઝોલા ખાતા સમગ્ર વિશ્વને જાગૃત કરવા આખરે પોતાના જ સસરાના આધોઈ ગામે ત્યાગાશ્રમની દિક્ષા લીધી. 'નિષ્કુળાનંદ' જેવું નામધારણ કરી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના ચરણે રહી અનેક વૈરાગ્યસભર સાહિત્યના ગ્રંથો રચી શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની સુવાસને ચોમેર ફેલાવી હતી.

જ્યારે આ સાહિત્ય ઉપર દંષ્ટિ નાંખીએ ત્યારે વૈરાગ્યના તપે તપતા સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી જન્મથી તો ગુર્જર સુથાર હતા. તેમણે સાહિત્ય, સંગીત, ભાષા કે પિંગળનો કોઈ અભ્યાસ કર્યો ન હતો. છતાં પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના રાજપારૂપ આશીર્વાદથી તેઓએ અનેક કાવ્યો-કીર્તનો-ગ્રંથો રચ્યા છે. તેવા વૈરાગ્યમૂર્તિ સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી રચિત ગ્રંથો નીચે મુજબ છે.

(૧) યમદંડ : આધોઈ ગામમાં સ્વામીએ દીક્ષા ગ્રહણ કરી સૌપ્રથમવાર આ ગ્રંથ રચ્યો હતો. જેમાં નરક અને યમ-યાતનાઓનું તાદૃશ્ય વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. આ ગ્રંથથી શ્રીજીમહારાજ સ્વામી ઉપર ખૂબ રાજી થયા હતા અને તેમની કવિત્વ શક્તિની નિપુણતા જોઈ બીજા ગ્રંથો રચવા પ્રેરણા-પ્રોત્સાહન આપી આજ્ઞા અને આશીર્વાદ આપ્યા હતા.

(૨) ભક્ત ચિંતામણી : આ ગ્રંથ ગુજરાતી ભાષામાં પદ્યમાં છે. સાહિત્યના સ્વરૂપ તરીકે વિચારીએ તો તે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના લીલાચરિત્રોથી સભર ગ્રંથ છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન * જાન્યુઆરી - ૨૦૦૭

આ ગ્રંથનું શ્રવણ કરતાં અંતરમાં પ્રગટ શાંતિનો ધોધ વહુટે છે. કડીએ કડીએ શ્રીહરિનું નામ આ ગ્રંથની આગવી વિશેષતા છે. ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્યના પોષણ સાથે ભક્તિનું પરિપોષણ કરનાર શ્રીહરિના માનુષી લીલાચરિત્રોની સાથે સાથે શ્રીહરિનો જ્ઞાનોપદેશ, પર્વ ઉત્સવોની જમાવટ, સંતોના વર્તનની ખુમારી, હરિભક્તોની ટેક, નિષ્ઠા અને શ્રીહરિએ પુરેલા પરચા વગેરે આ ગ્રંથના વર્ણવિષય છે.

સનાતન હિન્દુ સંસ્કૃતિમાં પૂર્વે રચાયેલા ભક્તિગ્રંથોમાં આ ગ્રંથ એક આગવી વિશેષતા ધરાવતો ગ્રંથ છે. ભાગવતજીનો પ્રારંભ ભવ્યાસજીની અશાંતિથી અને નારદજીની પ્રેરણાથી થાય છે. રામાયણનો પ્રારંભ કોંચવધની કડ્ડણ આકંઠ ગાથાથી પ્રેરાયેલો છે. જ્યારે આ ગ્રંથ કોઈ ઘટનાના સમાધાન સ્વરૂપે નહિ પરંતુ અનુભૂતિની અભિવ્યક્તિના રૂપમાં રચાયેલો છે.

અતિ હર્ષ છે અંતરે, વળી આનંદ આવ્યો છે અંગમાં ।

સુંદર ચરિત્ર શ્રીહરિ તણા, કહુ હવે ઉમંગમાં ॥ (પ્ર. ૩)

એમ શરૂઆતમાં કહીને સ્વામીએ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને જેવા જોયા - અનુભવ્યા હતા તેવા યથાવત્ રજૂ કર્યા છે. કવિને કવિપ્રતિભા, શબ્દ સૌષ્ઠવ - રસાભિવ્યંજનનો કોઈ અભરખો નથી. માત્ર હરિચય કહેવા હરખ્યું છે હેયું, કહ્યા વિના જાતું નથી જેયું (પ્ર. ૨) સ્વાન્તઃ સ્ફુરણાઓથી શ્રીહરિની મૂર્તિ તથા લીલાઓનું ગાન કર્યું છે. ફલતઃ વાંચતા જાણે કોઈ મૂકચિત્ર નિહાળતા હોઈએ એવો અહેસાસ થાય છે....

ખરેખર, ગુર્જર ગિરાના ગૌરવરૂપ આ ગ્રંથરત્ન દેવી ભક્તજનોને ચિંતામણિ જ સાબિત થયો છે. અનેક આત્માઓના અનુભવ બોલે છે કે, વિપત્તિઓના વિકટ સમયે પવિત્ર થઈને પાઠ કરે તો તમામદુઃખ દૂર થાય છે એટલુંજ નહીં અભીષ્ટ પ્રાપ્તિ પણ થાય છે. ગ્રંથકાર સ્વયં ફલાદેશ આપતા કહે છે....

“છે આ ભક્તચિંતામણિ નામરે, જે જે ચિંતવે તે થાય કામરે ॥

હતે ગાય સુણે જે આ ગ્રંથ રે, તેનો પ્રભુ પૂરે મનોરથ રે ॥

સુખસંપત્તિ પામે તે જન રે, રાખે આ ગ્રંથ કરી જતન રે ॥”

(પ્રકરણ ૧૬૪)

શ્રીજીમહારાજના લીલાચરિત્રો અને ઐશ્વર્યદર્શન તેમજ ત્યાગી-ગૃહી અનુયાયીઓની નામાવલિ, પ્રસંગોપાત પંચવર્તમાનરૂપી આજ્ઞાઓનું વિવેચન અને ભગવાન શ્રીહરિના આધ્યાત્મિક ઉપદેશોનો આછો ખ્યાલ ૧૬૪ પ્રકરણો દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે.

સંપ્રદાયના આશ્રિતો દરરોજ આ ગ્રંથનું વાંચન કરે છે. શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનું રહસ્ય જાણવા માટે ભક્ત ચિંતામણી ગ્રંથ અવશ્ય વાંચવા યોગ્ય છે.

સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ ગઢડામાં રહીને સં.

૧૮૮૭ના આસો સુદી તેરશના રોજ આ ગ્રંથ પૂરો કર્યો હતો.

(૩) પુરુષોત્તમ પ્રકાશ : આ પુરુષોત્તમ પ્રકાશ એટલે જે પ્રત્યક્ષ પૂર્ણ પુરુષોત્તમનારાયણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મહિમાને પ્રકાશ કરે છે, તેથી જ ગુણાનુગુણ નામ છે. આ બાબતે સ્વામીશ્રી ગ્રંથમાં લખે છે કે, ‘આ ગ્રંથ પ્રગટ પર જાણી, પ્રગટનો મહિમા હૃદયમાં ધારીને પુરુષોત્તમનો મહિમા ભરજ્યો.’

સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ જુદા જુદા વિષય પર ઘણા ગ્રંથો લખ્યા છે. પરંતુ સ્વામીએ રચેલા ગ્રંથોમાં મોટામાં મોટો સર્વાર્થ પરિપૂર્ણ સર્વોત્તમ આ ગ્રંથ છે. આ વિષયને લખતા સ્વામીનો કહેવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ એવો છે કે - આત્યંતિક મોક્ષમાં મુખ્ય અવ્યવહિત સાધન ભક્તિ છે અને ભક્તિમાં મુખ્ય સાધન માહાત્મ્યજ્ઞાન છે. તે ‘માહાત્મ્યજ્ઞાન યુગ્મભૂરિ સ્નેહો ભક્તિશ્ચ માધવે । માહાત્મ્યજ્ઞાન પૂર્વસ્તુ સુદૃઢઃ સર્વતોઽધિકઃ ॥’ એમ શિક્ષાપત્રી તથા વચનામૃતમાં પણ તે વાતને પાને પાને કહી છે. માહાત્મ્યજ્ઞાન વિનાની ભક્તિ પ્રથમજણાતી હોય પણ વિજયીની માફક ક્ષણમાં લય થતી જણાય છે.

સ્નેહગીતા, ભક્તિનિધિ, સારસિદ્ધિ વગેરે ગ્રંથમાં સ્વામીએ ભક્તિનું નિરૂપણ ખૂબજ કર્યું છે. પરંતુ અવશિષ્ટ અતિશય માહાત્મ્યજ્ઞાન તો આ ગ્રંથમાં જ નિરૂપણ કર્યું છે. શ્રીજી મહારાજમાં પ્રેમ-ભક્તિ માહાત્મ્યજ્ઞાનપૂર્વક થાય એટલો જ ગ્રંથનો ઉદ્દેશ છે. માહાત્મ્યજ્ઞાનના પ્રકારમાં પ્રથમ તો સ્વામીએ અક્ષરધામનું વર્ણન કરી તેમાં રહેલા દિવ્ય સાકાર મૂર્તિ, સગુણ, સાલંકાર, સાયુધ, સપાર્ષદ, સશક્તિ અને સપરિવાર પરમાત્માનું નિરૂપણ કરી તેની દુર્લભતા વર્ણવી, તેજ પોતે કૃપાથી સર્વ ઐશ્વર્ય સાથે અવતાર ધારણ કરવાથી સુલભ થાય છે, તે ભગવાનના સ્વરૂપ, રૂપ, ગુણ, વિભૂતિ, ઐશ્વર્ય અને તેમના સંબંધને પામેલા સર્વ ચરાચર (આચાર્યો-સંતો-મનુષ્યો-પશુ-પક્ષી-વન-વેલી-વૃક્ષ-નદી-કૂપ વગેરે)નું માહાત્મ્ય જાણવાનું કહે છે. પ્રત્યક્ષ ભગવાન શ્રીહરિના દિવ્યચરિત્રો, તેમના સહજાનંદ-નારાયણમુનિ આદિ નામો, તેમણે કલ્યાણ માટે જે જે ઉપાયો (પોતાના દર્શન, સ્પર્શ, વિચરણ, સદાવ્રતો બંધાવ્યા, યજ્ઞો કર્યા, ઉત્સવ-સમૈયા કર્યા, મંદિરો કરાવી મૂર્તિઓ સ્થાપી, આચાર્યોની સ્થાપના, સંતો બનાવ્યા, ગ્રંથો રચાવ્યા, ચરણારવિંદ વગેરે પ્રસાદીની વસ્તુઓ દયા કરીને આપી, ચિત્ર-પ્રતિમાઓ કરાવી પૂજવા આપી વગેરે) કર્યા તે સર્વનું પણ માહાત્મ્ય જાણવાનું કહે છે. ટૂંકમાં પુરુષોત્તમનારાયણ ભગવાન શ્રીહરિ અને તેમના જે કોઈ પ્રકારના સંબંધને જે કોઈ સ્થાવર જંગમ પામ્યા તે સર્વનું કલ્યાણકારી માહાત્મ્ય સ.ગુ. નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ જે કહેલું છે તે તો પુરુષોત્તમના સંબંધ વિશેષથી છે. માટે તેનો પુરુષોત્તમભગવાનના સ્વરૂપમાં જ અંતર્ભાવ છે એટલે એક પુરુષોત્તમનો જ મહિમા છે. આ સર્વ મહિમાનો સંગ્રહ એટલે ‘પુરુષોત્તમ પ્રકાશ’ ગ્રંથ.

જેને ભગવાન શ્રી સહજાનંદ સ્વામીનો મહિમા જાણવાની

ઈચ્છા થાય તેમણે આ ગ્રંથ હૃદયપૂર્વક મન દઈને વાંચવો. મહિમા સમજવા માટે આ જેવો કોઈ ગ્રંથ છે જ નહિ. સ્વામીને પણ કેવો ને કેટલો મહિમા હતો તે પણ ગ્રંથ વાંચવાથી માલુમ પડશે. આ ગ્રંથ નાનો નાજુકડો ને સરળ શબ્દમાં સ્વામીએ ‘ચાર’ રાગમાં ગુંથ્યો છે.

આ ગ્રંથમાં ૫૫ પ્રકાર છે, પ્રત્યેક પ્રકારમાં ૨૦-૨૦ ચરણો છે. છેલ્લામાં ૨૧ છે, (એક વધારે છે.) દરેક પ્રકારમાં પ્રથમ ચાર-દોહા ને પછી સોળ ચોપાઈ છે. કુલ મળી ૨૨૦ દોહા, ૮૩૨ ચોપાઈ, ૩૨ કડી સામેરી રાગની છે અને ૧૭ ધોળની છે. સદ્. નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે કે ‘આ ગ્રંથની અંદર ૧૧૦૧ કડી છે, છતાં સર્વ શાસ્ત્રના સારરૂપ છે.’

(૪) સ્નેહગીતા : આ ગ્રંથમાં ગોપીઓના નિર્વાજ પ્રેમનું ઉત્તમ વર્ણન, ઉદ્ભવજીનો ગોપીઓને સંદેશો આપી શબ્દદેહથી તાદૃશ્ય ચિતાર ખડો કર્યો છે. ભગવાન શ્રીહરિ પ્રત્યે ભક્તોએ કેવો સ્નેહ રાખવો જોઈએ તેમજ સ્વામીનો મહારાજ પ્રત્યે કેવો સ્નેહ હતો તે દરેક પદપંક્તિએ નીતરી રહ્યો છે. આ ગ્રંથના ૪૪ કડવા અને ૧૧ પદ બંને મળીને ૪૮૦ ચરણ છે. આ ગ્રંથ સં. ૧૮૭૨ના વૈશાખ સુદ - ૪ના રોજ લખવામાં આવ્યો છે.

(૫) વચનવિધિ : ભગવાનના વચન અનુસાર વર્તવું તેનું નામ વચનવિધિ. ગુરુવચન અને શાસ્ત્રવચનનો દ્રોહ કરનારા પર આકરા પ્રહારો કર્યા છે. આ ગ્રંથ અજ્ઞાનીઓનાં અજ્ઞાન પડળ ઉતારવાના તેજસ્વી દીપક સમાન છે. આ ગ્રંથમાં ૫૨ કડવા છે, એક કડવામાં આઠ ચરણ છે અને ૧૩ પદ છે.

(૬) સારસિદ્ધિ : આ ગ્રંથ યથાનામા તથા ગુણા તે મુજબ સર્વ સત્શાસ્ત્રના ઉત્તમ સારરૂપ છે. ભગવાનની પ્રસન્નતાના સાધનોનું વિસ્તૃત વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. સાર એટલે શું? સારમાં સાર શ્રીહરિની મૂર્તિ છે. અને તે ભગવાનની મૂર્તિ સિદ્ધ કેવી રીતે કરવી તેનો ઉપાય આ ગ્રંથમાં બતાવ્યો છે. ધર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય તેમજ નિત્ય સંત-સમાગમએ વિષે આ ગ્રંથમાં ખૂબજ વર્ણન કરેલું છે.

(૭) ભક્તિનિધિ : ભક્તોની ભક્તિના ભંડાર સમાન આ ગ્રંથમાં પ્રત્યક્ષ ભાવથી પ્રભુ-ભક્તિનો મહિમા અને ભક્તિનાં ઉચ્ચતમ મહિમાનું સુંદર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. આ ગ્રંથ સં. ૧૮૦૨માં ચૈત્ર સુદ - ૮ (હરિજયંતી)ના પવિત્ર દિવસે રચાયો છે. આ ગ્રંથમાં ૪૪ કડવા, ૧૧ પદ, બે સોરઠા, બે દોહા અને એક

ધોળ મળીને ૫૦૮ ચરણ છે.

(૮) હરિભજગીતા : ભગવાન શ્રીહરિના ઉપદેશાત્મક વચનોરૂપ ગીતાનો આ ગ્રંથમાં સુભગ સમન્વય સાધીને અન્ય સાધનો કરતા પ્રગટ પ્રભુના આશ્રય અને ઐશ્વર્યનું શ્રેષ્ઠત્વ સિદ્ધ કર્યું છે. આ ગ્રંથ સં. ૧૮૮૮માં પુરુષોત્તમ માસની પવિત્ર પૂર્ણિમાએ પૂરો કર્યો હતો. જેમાં ૪૪ કડવા અને ૧૧ પદ મળીને ૪૦૦ ચરણ છે.

(૯) હૃદયપ્રકાશ : ભક્ત હૃદયને માયાથી રહિત, સ્વચ્છ અને નિર્મળ તેમજ શુદ્ધ કરવાનો આ ગ્રંથનો હેતુ છે. ગુરુ-શિષ્યના અદ્ભૂત સંવાદરૂપે મોક્ષ માર્ગનું નિરૂપણ અત્યંત ભાવવાહી શૈલીમાં સ્વામીએ કર્યું છે. આ ગ્રંથની રચના સં. ૧૮૮૮માં વડતાલ ખાતે નિમિ એકાદશીના પવિત્ર પર્વે કરવામાં આવી છે. એટલે નિયમિત રીતે હૃદયમાં પ્રકાશ પામવા માટે આ ગ્રંથનું વિશિષ્ટ મહત્ત્વ છે. તે સંવાદાત્મક પંદર પ્રસંગો મનનીય બની રહે તેવા ચોટદાર છે.

(૧૦) દીરજખ્યાન : આ ગ્રંથમાં સત્યાગ્રહી ભક્તરાજ પ્રહ્લાદ, દેહ વ્યવસાયી-તપોનિષ્ઠ ધ્રુવ, સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્ર, પરોપકારી રંતિદેવ, દાનવીર મયુરધ્વજ, તપોમૂર્તિ ઋષુ, શરણાગતપાલક રાજા શિખી, જનક વિદેહી, ધૈર્યશીલ નળ રાજા, આત્મનિવેદી અંબરીષ રાજા, ભક્ત વિભીષણ, અખંડ સ્મૃતિમાન સુધન્વા, વૈરાગ્યમૂર્તિ જડભરત, નિરામય દષ્ટિવાળા શુકદેવજી, જ્ઞાનીભક્ત નારદ, નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારી જાજલી, ઋષિપુત્ર આરુણી અને જયદેવ જેવા પૂર્વના મહાન ભક્ત-સંત અને રાજાઓએ દુર્જનોના દુઃખ અને કષ્ટો અપાર ધૈર્યથી સહન કર્યા. પરંતુ ભગવાનની ભક્તિના ધારેલા કામ ન છોડ્યા. એ સર્વ કથાઓ સર્વજન ઉપયોગી પ્રેરણારૂપ કથાનક દ્વારા ભક્તોને ધૈર્યનો ઉપદેશ સ્વામીએ અનોખી મસ્તી અને છટાથી વર્ણવ્યો છે. આ ગ્રંથ ગદ્યપુરમાં સં. ૧૮૮૮ના ચૈત્ર વદ - ૧૦ના રોજ લખ્યો છે. જેમાં ૬૪ કડવા અને ૧૬ પદ મળીને ૭૧૭ ચરણ છે.

(૧૧) હરિસ્મૃતિ : શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિમાં ભક્તજનોએ અખંડવૃત્તિ રાખવી તેને સ્મૃતિ કહે છે. મહારાજની નિત્ય લીલાયેષ્ટાઓમાં જુદી જુદી વખતે જમેલી, વાપરેલી તથા સ્પર્શ પામેલી વસ્તુઓનું યથોચિત વિગતે વર્ણન કરીને આ ગ્રંથમાં સ્વામીએ પોતાનું હૃદય ઠાલવ્યું છે. આ ઉપરાંત શ્રીજીમહારાજનો મહિમા અને તેઓનું અસાધારણ ઐશ્વર્ય બતાવ્યું છે.

(૧૨) ચોસઠ પદી : આ ગ્રંથના લેખક ગ્રંથના પ્રારંભમાં વિચાર કરે છે : ‘આ વાત કરું?... ના, ના રહેવા દેને...કો’કના છિદ્ર ખોલતાં વિખ વવાઈ જશે તો?... પણ ન કહીએ તો કુંસંગનો ખ્યાલ કેમ આવશે? અને તેના સુખનું દ્વાર જ બંધ થઈ જશે, તેની ફજેતી થશે. માટે કહી જ દેવા દે... હા, એ તો હકીકત છે કે આ વાત લીમડાથીય વધુ કડવી લાગશે. પણ... મારે આવી વાત કરીને ક્યાં તેની સાથે લડવું છે? મારે ક્યાં

કોઈની સાથે વેર છે? હિત માટે આટલું કહેવું તો ખરું જ...

આ વિચારધારાની મૂંઝવણ અવળે માર્ગે ચડેલા કોઈ યુવાનનાં માતાની નથી, આ દ્વિધા વંઠેલ પુત્રને સમજાવતા કોઈ પિતાની નથી, આ મૂંઝવણ એક સદ્ગુરુ સંત નિષ્કુળાનંદ સ્વામીની છે. ચોસઠપદીના પ્રારંભમાં તથા મધ્યમાં પણ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી આ સંકોચ અનુભવે છે. સ્વભાવે કડક, પંચવિષયના રાગને ચલાવી ન લે, જેવું હોય તેવું કહી દે, ટોકે કે વઢે પણ ખરા, તેવા નિષ્કુળાનંદ સ્વામીના હૃદયની કરુણાનો - દયાનો આ પરિચય છે. શુદ્ધ આશયનો આ પુરાવો છે. માતા-પિતાને જેવી બાળકની ચિંતા હોય છે તેવી જ ચિંતા નિષ્કુળાનંદ સ્વામીને સૌના માટે છે. તેથી જ એમકહી શકાય કે ચોસઠપદી તે નાળિયેરની કઠણ કાયલીમાં રહેલું મધુરું જળ છે. નિષ્કુળાનંદ સ્વામીની કરુણાનું ફળ છે.

સ્થૂળ દૃષ્ટિએ જોઈએ તો ચોસઠપદી એ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી રચિત ૨૨ ગ્રંથોમાંનો એક નાનકડો ગ્રંથ છે. આ ગ્રંથ ચોસઠ પદનો બનેલો હોવાથી ચોસઠપદી નામે પ્રચલિત છે. ભાષા બોલચાલની તળપદી, ગ્રામીણ છે, પણ તેમાં ઘૂંટાયેલું રહસ્ય અણમોલ ખજાના જેવું છે. મોક્ષમાર્ગે ચાલેલા પ્રત્યેક મુમુક્ષુ માટે તે પથદર્શક છે.

આ ચોસઠપદી ગ્રંથમાં મુખ્યત્વે ચાર વિષય પર પ્રકાશ પાડે છે.

- (૧) સાધક માટે જરૂરી ગુણો, ધ્યેયની સ્પષ્ટતા, જાણપણું દાસભાવ, સવળી સમજણ વગેરે...
- (૨) સંતનો મહિમા, તેમનાં લક્ષણ અને તેમના સંગથી લાભ.
- (૩) અસંતના લક્ષણ અને તેના કુસંગથી ખોટ.
- (૪) સર્વોપરી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો મહિમા અને તેમનું કાર્ય.

આ ગ્રંથ સૂર, સંગીત, શબ્દ કે સાધના સર્વ રીતે અનુપમ છે, પણ તેની સૌથી વધુ સ્પર્શ તેવી બાબત એ છે કે તે એક સંત-સંવાદ છે. એકાંતમાં બેસીને ચોસઠપદી સાંભળીએ તો જરૂર એવું જ જણાય કે સદ્ગુરુ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી આપણી સાથે વાત કરી રહ્યા છે.

(૧૩) મનગંજન : શરીર-નગર, જીવ-રાજા, હા અને ના પાડનારા મનને બે દિવાન બનાવી. અંતઃશત્રુ અને અંતઃમિત્રો એ બે વચ્ચે ચાલતા નિરંતર યુદ્ધનું સરસ રૂપક દ્વારા હિંદી ભાષામાં સરળ ચિત્ર ખડું કર્યું છે. આ ગ્રંથ ૧૮૭ દોહરા પદનો છે; તેને સ્વામીએ સં. ૧૮૭૧માં શ્રાવણ સુદ - ૭ના રોજ પૂરો કર્યો હતો.

(૧૪) ગુણગ્રાહક : આ ગ્રંથ હિંદી ભાષામાં છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના ઉપયોગમાં જે વસ્તુ આવી હોય તેમાંથી ગુણગ્રહણ કરવા વિષે એમાં ભારપૂર્વક ઉપદેશ કર્યો છે. તેમાં ૧૦૧ દોહા છે.

(૧૫) હરિવિચરણ : ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ જ્યાં જ્યાં વનમાં, તીર્થમાં, દેશમાં, ગામમાં, નગરમાં, મુમુક્ષુઓને ત્યાં વિચર્યા અને જે

લીલાઓ કરી છે તેનું ભાવવાહી શબ્દોમાં આઠ વિશ્રામમાં વર્ણન કર્યું છે.

(૧૬) અરજી-વિનય : ભગવાનને વિનમ્રભાવે પ્રાર્થના કરવી તેનું નામ અરજી-વિનય. મિશ્ર ગુજરાતી-હિંદી ભાષામાં ભગવાન શ્રીહરિની પ્રાર્થના, ચોપાઈ અને દોહા-છંદો-કડી ૧૦૨માં દર્શાવ્યા છે.

(૧૭) કલ્યાણ નિર્ણય : આત્યંતિક કલ્યાણ, કલ્યાણનું સ્વરૂપ અને તેની પ્રાપ્તિના મુખ્ય ઉપાયો બતાવ્યા છે. મુક્ત અને મુમુક્ષુના સંવાદરૂપે આત્યંતિક કલ્યાણના સુગમ માર્ગ માટે ૧૮ વિષયોમાં સુયોગ્ય માર્ગદર્શન આપ્યું છે.

(૧૮) અવતાર ચિંતામણી : ભગવાનના નાના-મોટા જે અવતારો પૃથ્વી પર પ્રગટ થયા છે તેનો મહિમા અને નામાવલિ ૩૧ ચોપાઈઓમાં જણાવી છે.

(૧૯) ચિહ્ન ચિંતામણી : શ્રીજીમહારાજનાં શ્રીચરણોમાં શોભતા ૧૬ મંગળકારી ચિહ્નોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. ૧૬ ચિહ્નોનો મર્મ અને તેના ધ્યાનની ફલશ્રુતિ આ ગ્રંથમાં પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે. તેમાં ૧૬ દોહાથી હિંદી ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે.

(૨૦) પુષ્પ ચિંતામણી : ૩૧ પુષ્પો ઉપર હિંદી ભાષામાં દોહા છે.

(૨૧) લગ્નશક્તિનાવલિ : શુકન વિષે બાર રાશિઓ પર જુદા જુદા દેવોએ પૂછેલાં પ્રશ્નો અને તેને જુદા જુદા દેવોએ આપેલા ઉત્તરોનો આ ગ્રંથમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ ગ્રંથ હિંદી-ગુજરાતી ભાષામાં મિશ્ર છે. ૧૭ દોહા છે.

(૨૨) શિક્ષાપત્રી ભાષા : ભગવાન શ્રી સહજાનંદ સ્વામીની આજ્ઞારૂપ પત્રિકા છે. ગુજરાતી ભાષામાં પદ્યમાં ૨૬૦ ચોપાઈ-છંદમાં ગાવામાં અનુકુળતા આવે તે પ્રમાણે એની રચના થઈ છે.

(૨૩) વૃત્તિવિવાહ : આ ગ્રંથમાં સાંસારિક વિવાહને આધ્યાત્મિક જ્ઞાનદૃષ્ટિએ મૂલવીને રસિક આલોચના ૨૦ પદમાં કરી છે.

છૂટક પદો : આશરે ૩૦૦૦ ઉપરાંત છે. જેમાં ત્યાગ વૈરાગ્ય અને જ્ઞાનનાં પદોનો પણ સમાવેશ થાય છે.

આમ, કુલ ૨૩ જેટલા ગ્રંથો તથા ૩૦૦૦થી વધુ કીર્તન પદોની રચના કરી. સં. ૧૮૦૪(ઈ.સ. ૧૮૪૮)માં ધોલેરા ગામે અક્ષરધામની વાટ લીધી. ૮૨ વર્ષના જીવનમાં ૪૧ વર્ષ સંસારમાં રહ્યા અને ૪૧ વર્ષ ત્યાગાશ્રમમાં રહી સમગ્ર સમાજને પ્રકૃષ્ટ વૈરાગી અને નિર્મોહી વ્યક્તિત્વનું સર્વોત્તમ ઉદાહરણ પુરું પાડ્યું. વિશેષ કરીને શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના દરેક આશ્રિતોને ઋણી બનાવ્યા છે. એ ઋણમાંથી કંઈક અંશે છૂટવાને માટે આ વસંતપંચમીના પવિત્ર દિવસે આપણે સૌ સાથે મળી એ અનાસક્ત-નિસ્પૃહી તથા બૃહદ વૈરાગ્યના અમર ગાયકના ચરણે ૨૪૨મી જન્મજયંતી નિમિત્તે હજારો હજાર વંદન કરીએ...

જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

સ્વામિનારાયણીય સંતકવિઓમાં જેમનું સર્વોચ્ચ સ્થાન છે, જેમને સૂર્યસમા તેજસ્વી મહાકવિ તરીકે બિરદાવાયા છે, એવા સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામી એટલે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસ મંડળના એક અનોખા સંતરત્ન. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના નિત્યસંપા બ્રહ્માનંદ સ્વામી ગુજરાત સાહિત્ય અને સકલભારતના ભક્તિ સાહિત્યમાં પણ મુઠ્ઠી ઊંચેરો મહિમા ધરાવે છે.

‘રાજકવિ, રાજરત્ન, પિંગળ વિદ્યાચાર્ય, સહસ્રાવધાન, શતાવધાન, શીઘ્ર કવિશ્વર’ વગેરે ખીતાબોનો યશ પ્રાપ્ત કરનાર અને વસંતપંચમીના શુભદિવસે જન્મલેનાર એ મહાપુરુષના ભક્તિસભર સાહિત્યની સાથે જીવન-કવનની રેક આશેરી ઝલક માણીએ...

■ સા ધુ જ્ઞા ન વ લ્લ ભ દા સ

**સૂરજ સમા તેજસ્વી, એક વિરલ
અને અજોડ વિભૂતી, શતાવધાન-
સહસ્રાવધાની, મહાશીઘ્ર કવીશ્વર**

**બ્રહ્મમહોલના
કવિ સદ્ગુરુ
શ્રી બ્રહ્માનંદ
સ્વામી**

જેમ વસંતપંચમી પાનખરથી ઉગારી નૂતન વસંતઋતુનું પ્રદાન કરી સમગ્ર પ્રકૃતિને નવપલ્લવિત કરે છે, તેમજ નિસ્તેજ બનેલા કાવ્ય-કવિત્વને ઉગારી લઈ અદ્ભૂત ને અજોડ કાવ્ય ને કવિત્વની સુંદર રચનાઓ કરી સમગ્ર વિશ્વને કવિત્વનો એક નવોજ રાહ દૃષ્ટિગોચર કરવા માઉન્ટ આબુની તળેટીમાં ગુજરાત-રાજસ્થાનની સરહદના સીમાડે આવેલ મારવાડ પ્રદેશના ડુંગરપુર તાલુકાના ખાણ ગામે માડૂ ચારણ કુળના આશીયા શાખાના ગઢવી શંભુદાનજી અને મહા પતિવ્રતા લાલુબા દેવીની કુખે ‘જેમ છિપમાં નવલખું મોતી જન્મે તેની કંઈ નવાઈ નહોય’ તેમ તેવા ખાનદાન દંપતિની ઘરે સં. ૧૮૨૮ના વસંતપંચમી (મહા સુદ -

૫, તા. ૮-૨-૧૭૭૨)ના રોજ લાડુદાન ગઢવીનો જન્મ થયો.

‘પુત્રના લક્ષણ પારણામાંથી જણાય’ તે ન્યાયે બાળપણથી જ લાડુદાનના મુખેથી કાવ્યો ગવાયા કરતા. પિંગળ શાસ્ત્રનો ધમડકા-ભુજ આદિક ગામોમાં અભ્યાસ કરી ‘રાજકવિ, રાજરત્ન, પિંગળ વિદ્યાચાર્ય, સહસ્રાવધાન, શતાવધાન, શીઘ્ર કવીશ્વર’ વગેરે ખીતાબોનો યશ પ્રાપ્ત કર્યો.

ત્યારબાદ લાડુદાનજી સ્વસ્થચિત્તે મુસાફરી કરવા મંડ્યા. રાજસ્થાનના સમગ્ર રાજવીઓની મુલાકાત લઈ ગુજરાતના ઘણા રાજા-ગામ ગરાસદારોની મુલાકાત લેતા, સન્માનપત્રો-ભેટસોગાદોને પ્રાપ્ત કરતા છેલ્લે ભાવનગર નરેશ વજેસિંહજી મહારાજના રાજ્ય દરબારમાં આવ્યા.

અહીં એક બનાવ બન્યો...

ભાવનગરમાં ભાવેણાનરેશ વજેસિંહજીએ લાડુદાનજીનો ભવ્ય સત્કાર કર્યો. ભાવનગરના રાજવીએ કવિવરના સ્વાગતમાં ડાયરો આમંત્ર્યો. દરબાર ભરાયો. લાડુદાનજીએ દોહા, છંદ અને કવિતાની રમઝટ બોલાવી. કાવ્યરસજ્ઞ મહારાજ વજેસિંહજી અતિ પ્રસન્ન થયા. ઊભા થઈ કવિશ્રીને બાથમાં લઈ ભેટ્યા. કવિવરને નવાજવા રાજ-સોનીને બોલાવી કવિશ્રીને આભૂષણોથી ભૂષિત કરવા આજ્ઞા કરી.

રાજ-સોની મૂળ રાજુલાના, પરંતુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના આશ્રિત. સોનીના કપાળમાં કેસરિયું તિલક અને એના મધ્યમાં ગોળ ચાંદલો જોઈ ટીખળવૃત્તિથી લાડુદાનજીએ પૂછ્યું : “મહાજન ! ભેંસ ભડકાવે તેવું આ તિલક કયા પંથનું છે ?”

આ કટાક્ષનો ઉત્તર સોની મહાજન આપે તે પહેલાં જ મહારાજાએ કહ્યું : “કવિરાજ ! મારા રાજ્યમાં ગઢડું ગામ છે. ત્યાં હમણાં જીવનમુક્તા કરીને બાવો આવ્યો છે. ઝાલાવાડ, કાઠિયાવાડ, સોરઠ, ગોહિલવાડની ભોળી પ્રજા તેને ભગવાન સ્વામિનારાયણના નામથી ઓળખે છે. લોકો કહે છે : “એણે બાબરો ભૂત વશ કર્યો છે. તેથી જો તેનું પારખું કરી આપો તો વાત થાળે પડે.”

જોબનથી થનગન થતાં કવિએ કહ્યું : “મહારાજ ! આપની ઈચ્છા છે તો જરૂર ગઢડે જઈશ અને સ્વામિનારાયણનાં પારખાં કરીશ.

આમ, વાત વટે ચડી ગઈ. તેવામાં લાડુદાનજીના મામા પણ તેમને શોધતા ભાવનગર આવી પહોંચ્યા. મામા-ભાણેજ બંને મહારાજા વજેસિંહ બાપુની રજા લઈ ગઢડે જવા નીકળ્યા.

પરંતુ ત્યારે સોની મહાજન અખૂટ શ્રદ્ધા સાથે બોલી

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન * જાન્યુઆરી - ૨૦૦૭

ઊઠ્યા : “કવિરાજ ! મીઠાની ભરેલી કોથળી કઢી ખારા સમુદ્રનો તાગ લેવા જાય તો પાછી આવે ખરી ? વધુ શું કહું ? આપ તો મહા વિદ્વાન કવિરાજ છો. પધારો, એ સાક્ષાત્ પ્રભુનો અવતાર છે માટે ઓળખજો, સમાગમકરજો અને પછી મને યાદ કરજો કે આ સોની શું કહેતો હતો.”

કવિરાજ તેમના સાથીઓ સાથે ગઢડા ગામની સીમમાં આવી પહોંચ્યા છે. અચાનક તેમના હૃદયમાં શાંતિનો ચમકારો થયો. તેમણે પરીક્ષા કરવા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને પારખવા માટે ચાર સંકલ્પો નક્કી કર્યા :

(૧) જો તે ભગવાન હશે તો અંતર્યામીપણે ત્રિકાળદર્શી હોવાથી મારું સમગ્ર જીવન વૃત્તાંત મને વગર કલ્પે કહી સંભળાવશે.

(૨) ભગવાનની ઓળખાણ માટે સામુદ્રિક શાસ્ત્રમાં ૧૬ ચિહ્નો જણાવ્યાં છે તેમને પૂછ્યા વિના બતાવે.

(૩) હું તેમને મળવા જાઉં ત્યારે તેમના કંઠમાં ગુલાબનો હાર (ચાલુ મોસમમાં અસંભવિત હોવા છતાં) પહેર્યો હોય અને તે હાર મને પ્રથમના મેળાપમાં મારા નામથી પહેરાવી સ્વાગત કરે.

(૪) હું ત્યાં જાઉં ત્યારે કાળા કામળા ઉપર શ્રીમદ્ ભાગવતનું પુસ્તક રાખી પૂર્વ મુખે બેસી કથા સંભળાવતા હોય...

આ પ્રમાણે ચાર સંકલ્પો કરી લાડુદાનજીએ એભલબાયરના દરબારગઢમાં પ્રવેશ કર્યો.

આ સમયે શ્રીજીમહારાજ પોતાની આગળ સંતો-હરિભક્તોની સભા ભરીને લીંબવૃક્ષ નીચે એક ઊંચા આસન પર પૂર્વમુખે સર્વ શ્વેત વસ્ત્રો પહેરીને વિરાજમાન હતા. અને એમના કંઠમાં સુંદર અને સુગંધિત ગુલાબના પુષ્પનો હાર શોભી રહ્યો હતો.

કાળા કામળા પર શ્રીમદ્ ભાગવતના પુસ્તકનું વાંચન ચાલી રહ્યું હતું.

મહારાજની અતિશય આનંદિત અને પ્રફુલ્લિત મુખકમળ યુક્ત કિશોર મૂર્તિનો કવિરાજ લાડુદાનજી અનિમેષ દષ્ટિએ નિહાળી રહ્યા, અને તેમના નેત્રોમાંથી હર્ષાશ્રુ વહેવા લાગ્યાં.

ત્યાં જ શ્રીજી-મહારાજે કહ્યું : “એભલ બાપુ ! કવિરાજ લાડુદાન ભાવનગરથી આવે છે તો તેમનું યથાયોગ્ય સન્માન કરજો.” પછી

લાડુદાનજીને નામદઈ સત્કાર્યા અને ભેટી પડ્યા. અને પોતાના ગળામાંથી ગુલાબનો હાર કાઢી લાડુદાનને પહેરાવ્યો.

પછી બાજુમાં આસન પર બેસાડી કવિરાજની અથથી ઈતિ સુધી સમગ્ર કારકીર્દિ (જન્માદિ જીવનગાથા) સહુ શ્રોતાઓ સમક્ષ કહી સંભળાવી. અંતે કહ્યું : “ઠીક, ભલે આવ્યા, તમે તો અનાદિથી અમારા જ છો અને અમારા જ રહેશો. લ્યો ઓળખો.” એમ કહીને મહારાજે પોતાના બંને ચરણારવિંદો લંબાવ્યા. બંને પગમાં મળીને સોળ ચિહ્નો લાડુદાનજીએ સગી આંખે સંકલ્પ મુજબ જોયા. અને તેઓ તો આભા જ બની ગયા. તેઓ તો શીઘ્ર કવિ હતા એટલે લાડુદાનજીના અંતરમાંથી ઊર્મિઓની સરવાણી ફૂટી, વાણી રૂપે ખમાચ રાગમાં વહેવા લાગી :

“આજની ઘડીરે, ધન્ય આજની ઘડી;

મેં નિરખ્યા સહજાનંદ, ધન્ય આજની ઘડી...”

તેમનો પ્રેમઅને નિશ્ચય પ્રથમદર્શને પણ કેવો દેઢ હતો, તે ઉપરના જ પદની અંતિમપંક્તિમાં પણ વધુ સ્પષ્ટ થાય છે :

“જ્ઞાન કુંચિ ગુરુગમસેં, ગયાં તાળાં ઉઘડી;

લાડુ સહજાનંદ નિહાળતાં, ઠરી આંખડીરે.”

લાડુદાનજી છેલ્લી પંક્તિ બોલતાં જ સમાધિમાં ચાલ્યા ગયાં. સાથે આવેલા મામા તો ભાણેજની આ પરિસ્થિતિ જોઈ ઘર ભણી ઉતાવળા પગ કરી જવાનું વિચારવા લાગ્યાં.

લાડુદાનજીને સમાધિમાં અક્ષરધાસ્થ દિવ્ય શીતળ અને મહાતેજમાં પૂર્ણ પુરુષોત્તમનારાયણનાં સાક્ષાત્ દર્શન થયાં. અને દશેય અવતારો શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિમાં લીન થતાં જોયા.

લાડુદાનજીને સમાધિમાં પોતાને દેઢ નિશ્ચય થયો કે આ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વકારણના કારણ, પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમનારાયણ સાક્ષાત્ નરદેહ ધરી આ પૃથ્વી ઉપર તે પ્રગટ થયા છે તે પ્રગટ પ્રભુ આજે મને મળ્યા છે તેમનિશ્ચય થતાં પોતે સમાધિમાંથી જાગ્રત થતાં ચારણી કાવ્યનો એક છપય છંદ રચી શ્રીજી મહારાજને સંભળાવ્યો :

“એહી મચ્છ એહી કચ્છ, એહી સૂકર તનુ ધાર્યો;

એહી બને નરસિંહ, દુષ્ટ હરના કંસ માર્યો.

એહી વામન વપુ કીન, લીન પદ તીન ભુવન ત્રય;

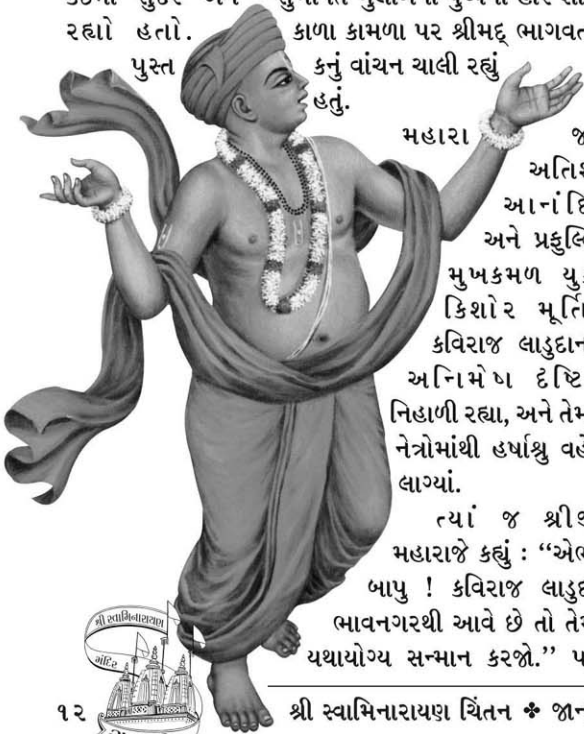
એહી ફરસીધર રામ, એહી રઘુપત કિય જગ જય.

એહી કૃષ્ણ બુદ્ધ નકલંક એહી, તેહી ભેટત ભ્રમ ટલે;

કીતનેક રૂપ લાડુ કહે, સો યહ સહજાનંદ મીલે.”

કવિરાજની મેઘાડંબર જેવી આ વાણી સાંભળી સહુ સ્તબ્ધ બની ગયા.

કોઈ સમયે કારિયાણી ગામમાં બિરાજતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે કવિરાજ લાડુદાનજીની પ્રતિષ્ઠા, સન્માન અને વિદ્વતાના અહંને જોઈ તેમને કહ્યું : “કવિરાજ ! એક કપરું કામઆપને સોંપવું છે. એભલબાપુની જુવાન દીકરીઓ ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાવાની ના ભણે છે. તમે ધારો તો આ બહેનોને ગૃહસ્થાશ્રમી બનાવી શકો. માટે તમે કામ પાર પાડો.” કવિએ

પોતાનાં વાક્યાતુર્ય અને બુદ્ધિના ગર્વે કહ્યું : “સહજાનંદ સ્વામી ! એમાં શું મોટી વાત છે ? સહેજમાં કામ પાર પડ્યું સમજો...”

તેમણે ગઢડા પહોંચી એભલબાપુને મળી લાડુબા, જીવુબાને સમજાવવાની ગોઠવણ કરી. સાંખ્યધર્મી-(ત્યાગ પરાયણ)બંને બહેનો પડદા પાછળ કવિના ચાતુર્યની એરણે ચડી. કવિરાજે તેમને સંસારમાં વૃત્તિ જોડી પતિપારાયણ થઈ સેવાભક્તિ કરવા સમજાવ્યું. લાડુદાનજી અટક્યા એટલે બંને બહેનોએ વિનયી સ્વરે વૈરાગ્યની વાતો શરૂ કરી. ભક્તિરસથી સભર, વૈરાગ્યનો રંગ ચડાવી દે તેવી અદ્ભૂત વાતોનો પ્રવાહ શરૂ થયો કે કવિ ઊંડા ઊતરી ગયા. કાયા પલટાઈ ગઈ. તેમણે સીધી જ કારિયાણીની વાટ પકડી. કારિયાણીમાં વસ્તાખાચરના દરબારની ડેલી ઉઘાડતાં જ સામે સ્મિત કરતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને ઊભેલા જોયા. દંડવત્-પ્રણામકરી ઈષ્ટદેવનાં ચરણમાં માથું મૂક્યું. ઊભા થઈ આભૂષણો ઉતારી ચરણમાં મૂક્યાં. દશ શેરના સુવર્ણ આભૂષણના ઢગલા પર, ઢાકાના મલમલનાં સોનેરી તારથી ગૂંથેલા વસ્ત્રો ગોઠવાયાં. અંતર્યામી ભગવાન શ્રીહરિ આશ્ચર્યપૂર્ણ નયને જોતા રહ્યા. હળવેથી પૂછ્યું : “લાડુદાનજી ! આ શું કરો છો ?”

ત્યારે લાડુદાનજીએ કહ્યું : “મહારાજ ! કરવાનું છે તે તો હવે થશે. અત્યાર સુધી આડમાર્ગે આથડ્યો, હવે ઠેકાણે આવ્યો છું. બંને બહેનોનો રંગ મને લાગ્યો. હવે કૃપા કરો અને દીક્ષા આપો.” પછી મહારાજે વૈરાગ્યની તીવ્રતા જોઈ કાષાય વસ્ત્રો મંગાવી દીક્ષા આપી. ‘શ્રીરંગદાસજી’ એવું નામકરણ કર્યું.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સાથે શ્રીરંગદાસજીને દેહ આત્મીયતા બંધાણી હતી. એમબંનેની મિત્રભાવે ગોઠડી જામે. કાઠી, ગરાસદારો અને શ્રીરંગદાસજી હોય ત્યારે રમૂજ-આનંદની છોળો ઊડતી. ભગવાન શ્રીહરિ એ રમૂજ વચ્ચે અધ્યાત્મની વાતો ગોઠવી દેતા.

બીજી તરફ શ્રીરંગદાસજીનું કવિકર્મ પણ ગતિમાં હતું. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની અદ્ભૂત મૂર્તિનાં વર્ણનો, ત્યાગની સમજણનાં પદો, સંતમહિમાનાં પદો વગેરે એક-એકથી ચઢિયાતાં ભક્તિપદો સૌમાં અનેરો રંગ લાવવા લાગ્યાં. આ બધાં પદોના અંતે ‘શ્રીરંગદાસ’ નામ ઉચિત બેસતું નહોતું. એમાંય વળી મહારાજે પાંચસો પરમહંસોની દીક્ષામાં શ્રીરંગદાસજીને પણ પરમહંસ દીક્ષા આપી. આ પ્રસંગે ભગવાન શ્રીહરિએ તેમને શ્રીરંગદાસજી નામ બદલીને બ્રહ્માનંદ સ્વામી નામાભિધાન કર્યું. એ વાત સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામી નોંધતા કહે છે :

“લાડુ મેટકે શ્રીરંગ નામ ધર્યો, દોઉ લીન બ્રહ્માનંદ નામમેં જી;
ચિત્ત ધાર સહજાનંદ શ્યામછબી, જગ જીત ગયો નિજ ધામમેં જી.”

સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામીના જીવનના અનેક પ્રસંગો ખૂબજ સુંદર છે. એમના કાર્યો, એમનું જીવન તેમજ સ્વામીની વાણી અને વ્યવહાર કુશળતા ખૂબજ રસપ્રદ છે. પરંતુ આજે આપણે તેમના વિરચિત ગ્રંથો દ્વારા સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામીનું સાહિત્ય સર્જનનું

કૌશલ્ય વિશેષ કરીને નિહાળીશું.

સૌપ્રથમ સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ કરેલા કુલ ૧૮ જેટલા ગ્રંથોનું અહીં ટૂંકમાં જ આલેખન કરીએ તો...

(૧) **બ્રહ્માનંદ કાવ્ય** : બ્રહ્મમુનિનાં ૨૫૦૦ જેટલાં કીર્તન-પદોનો બૃહદ કાવ્ય ગ્રંથ. આ કાવ્યસંગ્રહ એટલે સાક્ષાત સરસ્વતી દેવીનું ભવ્ય વિશાળ મંદિર ! જેમાં સાહિત્યના અનુરાગીઓને તેમજ ભક્તજનોને પોતાની રુચિ પ્રમાણે ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારનો કાવ્યપ્રસાદ મળી રહે છે. જેમ નિર્મળ શીતલ જળો તૃષાતરની તરસ છીપાવે છે, તેમ બ્રહ્મમુનિનો આ કાવ્યસંગ્રહ સ્રોત સાહિત્ય વિલાસીઓને રસતરબોળ કરે છે.

(૨) **સુમતિ પ્રકાશ** : આ ગ્રંથ હિંદી ભાષામાં પદ્યમાં જ લખાયેલો છે. તથાપિ સ્વામીની ચારણી ભાષા વધારે જોવામાં આવે છે. હિંદી-ગુજરાતી મિશ્ર આ ગ્રંથ છે તેમ છતાં શ્રવણ કરનારને મધુરો અને આનંદકારી લાગે છે. આમાં શ્રીજીમહારાજનું જીવનવૃત્તાંત આવરી લેવાયું છે. તેમજ સંપ્રદાયના મહત્ત્વના ઉપદેશનો પણ સમાવેશ થયો છે. આ ગ્રંથ અમદાવાદમાં સં. ૧૮૭૮ના મહાસુદ - પને બુધવારે સંપૂર્ણ થયો છે.

(૩) **બ્રહ્મ વિલાસ** : આ ગ્રંથ સંપ્રદાયમાં પ્રસિદ્ધ છે. તેમાં ૩૮૦ શ્રેષ્ઠ સવૈયાનો સંગ્રહ છે અને ૨૦ અંગો અથવા વિષયોની મુખ્યત્વે ચર્ચા કરી છે. હિંદુસ્તાની ભાષામાં તે રચાયેલો છે. આ ગ્રંથ સં. ૧૮૮૩ના અષાઢ સુદ - ૨ને શુક્રવારે ગઢડામાં થયો છે તેવું આ ગ્રંથમાં દર્શાવાયું છે.

(૪) **સંપ્રદાય પ્રદીપ** : આ ગ્રંથ હિન્દી ભાષામાં પદ્યમાં લખાયો છે. અને તેમાં શ્રીમદ્ ઉદ્ભવજી અને રામાનુજનું, તેમજ તેમના ગુરુનું વૃત્તાંત અને ગુરુ પરંપરાનો પરિચય આપ્યો છે. આ ગ્રંથ સં. ૧૮૭૫માં રચાયો છે.

(૫) **શિક્ષાપત્રી** : ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વહસ્તે લખેલી શિક્ષાપત્રીની સ્વામીએ ગરબીરૂપે ગુજરાતી ભાષામાં પદ્યમાં રચના કરી છે. આ ગ્રંથ કંઠસ્થ કરવા માટે ઉપયોગી છે.

(૬) **ઉપદેશ ચિંતામણી** : આ ગ્રંથમાં સ્વામીએ આ દેહના ક્ષણભંગુરપણા અને આત્માના અવિનાશીપણા ઉપર મનને સુંદર શબ્દોમાં બોધ આપ્યો છે. માત્ર ૪૮ ચંદ્રાવળા છંદમાં રચેલો આ લઘુ ગ્રંથ વિશાળ સંસારની નિઃસારતા સંપૂર્ણપણે દૃષ્ટિ સન્મુખ પ્રત્યક્ષ કરે છે. આ ગ્રંથ શ્રીરંગદાસજીના નામે સ્વામીએ રચેલો છે.

આ સિવાયના સ્વામીએ (ક્રમાંક ૭ થી ૧૮) છંદ રત્નાવલી, જ્ઞાનવિલાસ, હિંદી શિક્ષાપત્રી, નીતિ પ્રકાશ, ધર્મવંશ પ્રકાશ, ધર્મ સિદ્ધાંત, નારાયણ ગીતા, વર્તમાન વિવેક, વિવેક ચિંતામણી, ઉપદેશ રત્નદીપિકા અને સતીગીતા જેવા અનેક ગ્રંથોની રચના કરેલી છે.

આપણે સદ્ગુરુ બ્રહ્માનંદ સ્વામીના ગદ્ય સાહિત્યનું દર્શન કર્યું. હવે સ્વામીના પદ્ય રચનાઓનું દર્શન કરી સ્વામીની કવિ ત્વ શક્તિનો થોડો તલસ્પર્શી પરિચય મેળવીએ.

પિંગળ પ્રવિણ સદ્ગુરુ બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ

પંચાળાના રાસ વખતે ચારણી ભાષામાં ચર્ચરી છંદમાં આ રસમય રાસનું રાસાષ્ટક રચ્યું છે :

ઠેં ઠેં બજ ત્રંબક ઠોર, ચેં ચેં સરનાઈ સોર,
ધેં ધેં બજ પ્રણવ ધોર, ધેં ધેં બોલે
ઝુક ઝુક ઝુક બજત ઝંઝ, ટુક ટુક મંજીર રંજ
ડુક ડુક ઉપંગ ચંગ, અતિ ઉમંગ ડોલે
ઢગડઢાં ઢગડઢાં પખાજ, થગડઢા થે થે સમાજ
કડકડઢા કડકડઢા દુકડ ટુકડ, ઘન થટ રાચે
હરિહર અજ હરહર વિકસત સુર ભેર ભેર
ફરગટ ઘટ ફેર ફેર નટવર નાચે.....

છંદશેખર રેણકી છંદમાં બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ રાસોત્સવનું એક રાસાષ્ટક રચીને ચારણી સાહિત્યમાં અનંતકાળ સુધીનો અતૂટ વિશ્વવિક્રમસ્થાપી દીધો છે. આખું અલંકારશાસ્ત્ર જાણે આ છંદમાં ઠલવાઈ ગયું છે. ચારણી સાહિત્યના મર્મજા કવિ પદ્મશ્રી દુલા ભાયા કાગે કહેતા : “આજ દોઢસો વર્ષ થયાં પણ બ્રહ્માનંદ સ્વામીના આ રેણકી છંદના સામે છાબડે બીજો રેણકી છંદ મૂકી શકે એવો કોઈ દેવીપૂતર ચારણ હજુ સુધી જન્મ્યો નથી.”

કવિ શ્રી દુલા કાગે રવિન્દ્રનાથ ઠાકુરને આ રાસાષ્ટક સંભળાવ્યું ત્યારે જાણે કે રાસકુંજ ખડું થયું. વિજળીના વેગે ગવાતા શબ્દાલંકારથી વગર વાજિત્રે ઊઠતા ઝંકારથી ‘વાહ બ્રહ્માનંદ.. વાહ બ્રહ્માનંદ...’ બોલતા કવિવર રવિન્દ્રનાથ ઠાકુર ડોલી

ગયા અને કવિ કાગેને કહ્યું : “મેં મારી જીંદગીમાં આવું ક્યારેય કવિત સાંભળ્યું નથી. મને આ રાસાષ્ટક ઉતારી આપો.” આમ, અનેકોને સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામીના કવિતોએ ડોલાવ્યા છે. સ્વામીનો બીજો એક પ્રસંગ પણ સાથે જોઈ લઈએ.

બે બાહુ એકસાથે ન પાડેં ચી શકે તો વા ઉજજેનના મહાકાલેશ્વરના મૃદંગને પાટણની પટરાણી ચોલાદેવીએ પોતાની કમરની લચકથી સુંદર રીતે વગાડ્યું હતું. ત્યાર પછી ૭૦૦ વર્ષ સુધી કોઈ મૃદંગ વગાડી શક્યું નહોતું. કાળક્રમે મુસ્લિમ ગવૈયાના હાથમાં આ મૃદંગ આવેલું. તેઓ ગઢડામાં આવ્યા. મહારાજની પ્રેરણાથી સ્થૂળકાય બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ મંચ વચ્ચે

ઘોડાના વાળ બાંધી મૃદંગ ત્રાસું લટકાવી વચ્ચે બેસીને તાલબદ્ધ વગાડ્યું હતું.

બે હોઠ વચ્ચે સોય ઊભી રાખીને સોય પડી ન જાય અને લોહી નીસરે નહિ એવી રીતે ઓષ્ઠવર્ણ વગરનો છંદ પણ બ્રહ્માનંદ સ્વામી કરામતથી ગાઈ શકતા.

આવી ઘણી ઘણી સંગીતસિદ્ધિઓ શતાવધાની સ.ગુ. બ્રહ્માનંદ સ્વામીને વરેલી હતી.

અનુભવીઓ કહે છે કે માથા ઉપર માખણનો પીંડો મૂકી આ છંદ ગવાય અને છંદ પૂરો થતાં માથા પરનો માખણનો પીંડો ઓગળી જાય તો સમજવું કે આ છંદ ખરેખરી ચારણી ઢબે ગવાયો છે.

હવે આ છંદના થોડા અંશો માણીએ...

સર સર સર પર સધર અમર તર અનુસર, કર કર વર ધર મેલ કરે....

✱ ✱ ✱

ઝણાણાણાણા ઝણાણ બણાણ પદ ઝાંઝર,
ગોમધણાણા ગણાણા ગયણે
તણાણા બજ તંત કણાણા ટંકારવ,
રણાણા સૂર ધણાણા રચણે
ત્રહ ત્રહ અતિ ત્રણાણ ધણાણ બજ ત્રાંસા,
ભ્રમણ ભ્રમરવત રમણ ભમે
ઘણરવ પટ ફરર ઘરર પદ ઘુઘર,
રંગભર સુંદર શ્યામ રમે...

આવી રીતે શ્રીજીમહારાજના અલૌકિક સત્સંગની ખીલવણી માટે, મહારાજની આજ્ઞાનુસાર પોતાની સાહિત્યિક શક્તિને કીર્તનોમાં સાકાર કરનાર, જેનાં સો કીર્તનો પ્રેમાર્દ સ્વરે નિત્ય ગાનારને પોતાનાં પ્રત્યક્ષ દર્શનનું દાન દેવાનો શ્રીજીમહારાજે પોતાના આશ્રિતોને કોલ દીધો હતો એવા એ કીર્તનોના કર્તા; વડતાલ, જુનાગઢ અને મૂળીનાં મંદિરોની રચનામાં પોતાની કાયા ઘસી નાખનાર સ્વામિનારાયણીય સંતકવિઓમાં જેમનું સર્વોચ્ચ સ્થાન છે, જેમને સૂર્યસમા તેજસ્વી મહાકવિ તરીકે બિરદાવાયા છે, એવા કવિવર, સાધુમૂર્તિ, યતિશ્રેષ્ઠ અને ભક્તિનિષ્ઠ કર્મઠ શ્રદ્ધેય સદ્. બ્રહ્માનંદ સ્વામી એટલે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસ મંડળના એક અનોખા સંતરત્ન !! ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના નિત્યસખા બ્રહ્માનંદ સ્વામી ગુર્જર સાહિત્ય અને સકલભારતના ભક્તિ સાહિત્યમાં પણ મુઢી ઊંચેરો મહિમા ધરાવે છે.

‘રાજકવિ, રાજરત્ન, પિંગળ વિદ્યાચાર્ય, સહસ્રાવધાન, શતાવધાન, શીઘ્ર કવિશ્વર’ વગેરે ખીતાબોનો યશ પ્રાપ્ત કરનાર અને વસંતપંચમીના શુભદિવસે જન્મ લેનાર એ મહાપુરુષ સદ્ગુરુ બ્રહ્માનંદ સ્વામીને ૨૭૬મી જન્મજયંતીએ શતશઃ કોટિ કોટિ વંદન...સહ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

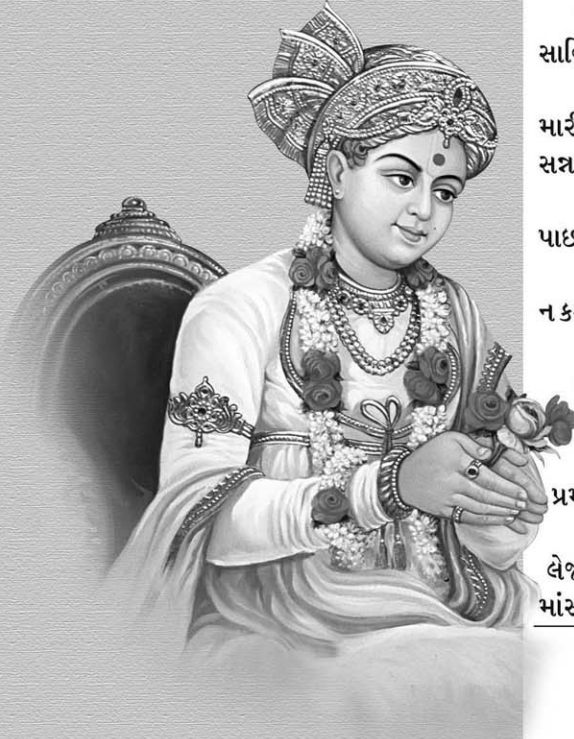

દીકરીને દૂધપીતી કરવાનો રાક્ષસી દૂર રિવાજ નાબૂદ કરવા માટે તત્કાલીન સમાજ સુધારકો જેવા કે રાજા રામમોહનરાય વગેરે તથા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ-સહજાનંદ સ્વામીએ પણ કેટલો કેટલો દાખડો કરેલો છે તે તો જ્યારે ઈતિહાસના પાના તથા શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો આજથી બસો વર્ષ પહેલાનો ઈતિહાસ વાંચીએ ત્યારે જ ખબર પડે - જે માટે હાલ સરધારમાં તૈયાર થયેલ શિખરબદ્ધ મંદિરને પણ અત્રેના ભક્તો રાજા તુંગજીત-વેરજીતની વિનંતિ હોવા છતાં પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે તે સમયમાં બનાવવાનું મુલતવી રાખ્યું હતું, એકમાત્ર આ સમાજમાં પગપેસારો કરી ઘર ગયેલા કુરિવાજને દૂર કરવા માટે જ. આજના આધુનિક યુગમાં સમાજમાં પગ પગપેસારો કરી ગર્ભપાત (ભૂણહત્યા) કરાવાના રિવાજના દૂષણથી થતાં પાપકર્મથી બચવા 'મુઝે બચાવો' (ગીતા પ્રેસ) વિશેષાંકમાંથી સંકલિત લેખમાળા અહીં પ્રસ્તુત છે...

- સ્વા મી આ નં દ સ્વ રૂ પ દા સ જી
- સા ધુ યો ગે શ્વ ર દા સ

**ભારતીય સંસ્કૃતિના માતૃગૌરવની
રક્ષા ઈચ્છતા અસંખ્ય સજ્જન-
સંતહૃદયોનો એક જ...પોકાર...**

**ભૂણહત્યા એટલે
જનેતા-સ્ત્રીના
માતૃત્વભાવનું ખૂન...!!!**

આ ધરતીનો સમસ્ત પ્રાણી સૃષ્ટિ ઉપરનો-ખાસ કરીને માનવજાત ઉપરનો અભિશાપ એટલે પેટના બાળકોને પેટમાં જ ખતમ કરવા વખતની છેલ્લી પંદર મિનિટની ચીચીયારીઓ ! એ વખતે તેની નીકળતી હાય...!

વિજ્ઞાન કેટલું બધું આગળ વધ્યું છે ?

સમૃદ્ધિ કેટલી વધી છે ?

બુદ્ધિ કેટલી વધી છે ?

સર્વત્ર પ્રગતિ કેટલી વધી છે ?

છતાં પૂર્વના કાળમાં ન હતા તેટલા દુઃખ, યાતનાઓ, અજંબો, માનસિક તાણ, ચિકનગુનિયા

આદિક ઢગલાબંધ ભયાનક રોગો, ચિંતાઓ, વ્યથાઓ, આત્મહત્યાઓ, ખૂનખરાબાઓ, નારી ઉપરના અત્યાચારો, ગરીબો ઉપર આચરાતી કઠોરતાઓ અને ફૂરતાઓ !

કેમ આમ ?

વિજ્ઞાનની પ્રગતિનો શું લાભ ?

ના, ગર્ભના એકેકા ભૂણની અંતસમયની મુંગી ચીસોની હાય આ બધું સાફ કરે છે અને દુઃખોના દવમાં આખી માનવજાતને ફેંકી દે છે.

હાય, વિજ્ઞાન ! તે 'અલ્ટ્રા-સાઉન્ડ'ની શોધ કરીને જ્યારથી ભૂણ-પરીક્ષા કરી, તે બાળક છે કે બાળકી ? ત્યારથી કરોડો બાળકીઓને ગર્ભમાં જ ખતમ કરી નાંખી !

ઓ, વિજ્ઞાન ! તારી હજારો શોધના લાખો લાભ આ એક જ શોધથી ખવાઈ-ચવાઈ ગયા છે ! શિક્ષિત કહેવાતા આ માનવોનું આ પાપ છે !

નિમિત્તોનું ભોગ બની ગયેલી માતા બનતી નારીનું આ પાપ છે !

મને કહેવા દો કે, 'આ માતાના માતૃત્વનું ખૂન છે !' આ માતા સીતા, સાવિત્રી, દમયંતી, અનસુયા, અંજનાસુંદરીનું ધોર અપમાન છે.

જે કેટલાય ઉત્તમ આત્માઓ ગર્ભથી જ પાછા ફરી ગયા છે, જેમને મારી નાખવામાં આવ્યા છે તેમાં ભાવી લાખો સંતો-સજ્જનો અને સત્તારીઓનો ભોગ લેવાયો છે.

'સંભવામિયુગે યુગે' કહી ગયેલા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણને પણ અહીંથી પાછા ફરી જવાનો સંભવ ઉપસ્થિત છે !

સાંભળો, બાઈબલનો શેતાન બોલે છે, 'આવું નીચ કાર્ય તો હું પણ કદી ન કરું.'

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ તો શિક્ષાપત્રીના ૧૭૦માં શ્લોકમાં સ્વાશ્રિત નારીઓને સદ્ધર્મનો બોધ કરતા કહે છે કે :- સંગો ન ગર્ભપાતિન્યાઃ સ્પર્શઃ કાર્યશ્ચ યોષિતઃ । 'ગર્ભપાત કરાવનારી સ્ત્રીનો સંગ ન કરવો, એટલું જ નહિ પણ તેનો સ્પર્શ પણ ન કરવો.' આ પ્રમાણે આ પાપકર્મથી દૂર રહેવાનો નિર્દેશ કરેલો છે.

હે આનંદ પ્રચૂર સજ્જનો ! જરા હવે કાળજી કઠણ કરી લેજો, નહિ તો એ લોહીની ઉછળતી ધારાઓને અને માંસના લોચાઓને, ભૂણના મોં ઉપર વ્યક્ત થતી એ

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન ✽ જાન્યુઆરી - ૨૦૦૭

અતિકરુણ મનઃસ્થિતિને તમે જોઈ નહિ શકો. (મગજની સમતુલા ગુમાવીને) તમે બેભાન થઈ જશો. હાર્ટએટેક આવી જશે.

સબૂર! આ તો એક જ ભૂણની કૂરતાભરી હત્યા તમે જોશો, પણ દર વર્ષે માત્ર ભારતમાં જ પાંચ કરોડ ભૂણોને પેટમાં કાપી નાંખવામાં આવે છે. હાય! કેવા હશે એ ડોક્ટરો, કસાઈ કરતાં ય ભૂંડા! થોડા રૂપિયા ખાતર માનવજાતની હત્યા કરે છે, જે હત્યાનો વાર્ષિક આંક બીજા વિશ્વયુદ્ધમાં થયેલી હત્યાથી પણ વધી જાય છે!

ઓ બુદ્ધિજીવાત્માઓ! તમે તો બાળકીને દૂધ પીતી કરવાનો હલકટ રિવાજ ફરીથી શરૂ કર્યો! અરે, બાળકને પણ તમે ન છોડ્યું! પરિણીતા સાથે કુમારિકાઓને પણ વ્યભિચાર માટે પૂરી સગવડો કરી આપી!

ધિક્કાર છે તમારી બુદ્ધિને! શક્તિને અને સમજણને!

આ જુઓ; ત્રણથી ચાર માસનું ભૂણ! લાગે છે તો બાળકી. હાય, કોઈએ મર્યાદા ઓળંગી હશે.

બિચારું આ ભૂણ તેનો ભોગ બની જશે.

જુઓ, આ કાળમુખો ડોક્ટર! બધા શસ્ત્રો સજીને હત્યાનું નીચ કામ કરવા માટે તૈયાર થઈ ગયો છે!

જો ભૂણ ચાર-પાંચ માસનું થયું હોય તો તેના પ્રત્યેક અંગના ટૂકડા કરવા પડે છે. તેના મગજ ઉપર મશીન ફેરવીને તેનો પાઉડર કરીને ભૂંગળી વાટે બહાર કઢાય છે. પ્રત્યેક અંગ કપાતું જાય છે. ભૂણ પાસે ચીસ પાડવાની વ્યવસ્થા નથી, તેની ચીસો તદ્દન મૌન (Silent Screem) હોય છે.

બિચારું, ગભાશયમાં સજજડ રીતે ‘ફીટ’ થયું હોય છે એટલે જરાક પણ ચસકી શકતું નથી.

જો ભૂણ ખૂબ અવિકસિત હોય તો તેની જીવાદોરી (ઓક્સિજન) સમા તેની ચારેબાજુ રહેલા-ગર્ભજળને ડોક્ટર ખેંચવા લાગે છે. જેમ જેમ ગર્ભજળ ખેંચાતું જાય તેમ ઓક્સિજનનો અભાવ થવાથી ભૂણને શ્વાસોશ્વાસ લેવામાં તકલીફ વધતી જાય છે. છેલ્લે તો તેની ગૂંગળામણનો પાર રહેતો નથી. તેમાં જ તે છેલ્લે દમતોડી નાંખે છે. ભૂણ મરણ પામે છે.

જુઓ, આંગળી કપાઈ, જુઓ પેટ ચીરાયું, માંસના લોચા નીકળી ગયા. હાય, લોહી કેવું વહી રહ્યું છે.

ભૂણની આંખો કેટલી બધી ભયભીત બની છે!

અતિશય ભયાનક વેદના થતી હોય એમ લાગે છે.

ઓ, માનવ! તને મારવાનો અધિકાર શી રીતે હોય શકે?

તારે તો જીવમાત્રને જીવાડવાના હોય. ઓહ!

જુઓ, ભૂણે આંખો મીંચી દીધી!

ઓ કૂર માનવ-ડોક્ટર!

ઓ બુદ્ધિજીવી શિક્ષિત!

આ તારી બુદ્ધિ?

આ તારું શિક્ષિતપણું?

તને શું કહેવો? ઈન્સાન કે કસાઈ?

હિન્દુ ઈતર જ્ઞાતિઓ પણ જેવા કે ઈસાઈઓ અને મુસ્લિમો વગેરે તેમના ધર્મગુરુના પ્રતિબંધથી ગર્ભપાત કરાવતા નથી. તેથી તેમની જ્ઞાતિની જનસંખ્યા ડુક્કરની જ્ઞાતિની જેમ ઝપાટાબંધ વધતી જાય છે.

બીજા બાજુ, વસતિને ઘટાડવાના લાલચથી પવિત્ર હિન્દુ પ્રજામાં પણ તીવ્ર વેગથી ગર્ભપાત થઈ રહ્યો છે. હા, આથી વસતિનો ઘટાડો જરૂર થયો પરંતુ તેની સાથે વ્યભિચારને પોષણ મળતાં વસતિનો ભવાડો પણ થઈ ગયો.

અરે! ભવાડો તો બહુ ભયંકર! કોઈ મહાત્મા સજજનોનો હવે જન્મજ ન થઈ શકે.

માટુંગામાં એક કુટુંબમાં દેરાણી-જેઠાણી હતાં. જેઠાણીને બે સંતાનો ઉપર ત્રીજું સંતાન ગર્ભમાં હતું. ગર્ભકાળમાં છ માસ પસાર થયા બાદ સંતાન વિનાની દેરાણીને ગર્ભ રહ્યો. બે બાળકોનું ઘરમાં આગમન સહુને કઠતું હતું. એટલે જેઠાણીને ગર્ભપાત કરાવવાની પ્રેરણા થઈ. ડોક્ટરને બતાડ્યું. તેણે કહ્યું : “ગર્ભનો સમય વીતી ગયો છે. હવે ન થાય. જલદ દવાઓથી ગર્ભ પાડી દેવાનો યત્ન કરું.”

અતિ જલદ દવાઓ પેટમાં નખાતી ગઈ. ગર્ભ ફદફદી ગયો. કેવી વેદના ભોગવી હશે? તે કલ્પી ન શકાય. દવાથી નહિ મરતાં તેને પેટ ચીરીને બહાર કાઢ્યો.

અતિશય કણસતા ગર્ભને

જોઈને શેતાન પણ

રડી પડે તેવી તે

ભૂણની દશા હતી.

ડોક્ટરે નર્સને તે ગર્ભ

બારીમાંથી ગટરમાં ફેંકવા

કહ્યું. તે બોલી :

“ના, આ તો

જીવતું બાળક છે. મારો

રામ મને ના પાડે છે.”

આ સાંભળીને ક્રોધે

ભરાયેલા ડોક્ટરે ત્યાં જ

ધરતી ઉપર બાળકને

જોરથી પછાડ્યું. એક

મિનિટમાં બાળકના રામ રમી ગયા. અતિ તરફડાટ, મૂંગી ચીસો, ભયંકર સ્પંદન!

હાય માનવ! તું કસાઈ કરતાં ય ભૂંડો નીકળ્યો. કારણ કે, તે પોતાનાં સંતાનોને કાપતો નથી. અને તું? ધિક્કાર છે તને!

દીકરીને ગર્ભમાં ઉડાવી દેવા માટે કલીનીકો ઉપર લોભામણાં પાટિયાં લગાડાય છે.

પાંચસો રૂપિયા ખર્ચાને પાંચ લાખ રૂપિયા બચાવો.

ગર્ભપાતના રૂપિયા માત્ર પાંચસો.

અને દીકરીને જીવતી રાખીને પરણાવો તો ખર્ચ રૂપિયા પાંચ લાખ.

જે યુગ નારીનું ઉપરાણું લઈને 'સ્ત્રી પુરુષસમોવડી'નો નારો ગજવે છે તે જ યુગ સોનોગ્રાફી દ્વારા ગર્ભમાં બાળકી છે તે શોધી કાઢીને લાખોની સંખ્યામાં ફૂરતાભરી કતલ ચલાવે છે. આ તો બાળકીને દૂધપીતી કરવાનો રિવાજ ફરી નવા સ્વરૂપે ચાલુ થઈ ગયો!

દીકરીને દૂધપીતી કરવાનો રાક્ષસી ફૂર રિવાજ નાબૂદ કરવા માટે તત્કાલીન સમાજ સુધારકો જેવા કે રાજા રામમોહનરાય વગેરે તથા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ-સહજાનંદ સ્વામીએ પણ કેટલો કેટલો દાખડો કરેલો છે તે તો જ્યારે ઈતિહાસના પાના તથા શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો આજથી બસો વર્ષ પહેલાનો ઈતિહાસ વાંચીએ ત્યારે જ ખબર પડે - જે માટે હાલ સરધારમાં તૈયાર થયેલ શિખરબદ્ધ મંદિરને પણ અત્રેના ભક્તો રાજા તુંગજીત-વૈરજીતની વિનંતિ હોવા છતાં પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે તે સમયમાં બનાવવાનું મુલતવી રાખ્યું હતું. એકમાત્ર આ સમાજમાં પગપેસારો કરી ઘર ગયેલા કુરિવાજને દૂર કરવા માટે. છતાં પણ સમાજ સુધારકોની સાથે શ્રીજીમહારાજ ભગવાથી અંગ્રેજ સરકાર દ્વારા જ આ કાયદા ઉપર પ્રતિબંધ લાદવામાં આવ્યો અને તે રાક્ષસી રિવાજ આ દુનિયામાંથી સદંતર વિદાય લઈને ચાલ્યો ગયો હતો.

અત્રે પ્રસંગોપાત ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સમાજ સુધારણાનાં કાર્યો દ્વારા થયેલા સમાજહિતના કાર્યો અને વિશેષ કરી સત્સંસ્કારનું સમાજમાં સિંચન કરવા માટે માતૃત્વમૂલક સ્ત્રીગૌરવની સુરક્ષા માટે જે કાર્યો થયા છે તેનો ઉલ્લેખ પણ અવિસ્મરણીય જ છે.

બાળહત્યા સામે શ્રીજીમહારાજે બગાવતનો ઝંડો લહેરાવ્યો હતો તેનો આ પ્રત્યક્ષ દાખલો છે:

સમાજમાં કન્યાને જન્મતાં જ દૂધપીતી કરવાનો દુષ્ટ રિવાજ હતો. શ્રીજીમહારાજે પોતાના આશ્રિતોને તેમન કરવા સમજાવ્યું. એક ગરાસિયા શિષ્યે કહ્યું કે 'બધું કરું પણ તે એક ન

કરું.' ત્યારે શ્રીજીમહારાજે કહ્યું: 'મારે એટલી એક જ આજ્ઞા તમારી પાસે પળાવવી છે.

બાળહત્યાનો કુચાલ અટકાવવા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કહેતા કે આ હત્યાથી ગોત્રહત્યા, સ્ત્રીહત્યા ને બાળહત્યા - એમ ત્રણ હત્યા થાય છે. ત્યારે કેટલાક કાઠી તથા રાજપૂતોએ કહ્યું: 'મહારાજ! શુ કરીએ? દીકરીને પરણાવવા પાછળ પુષ્કળ ખર્ચ થાય છે. અમારી એટલી પહોંચ હોતી નથી. અમે આટલા બધા પૈસા ક્યાંથી કાઢીએ? આથી દીકરીને દૂધપીતી કર્યા વિના છૂટકો નથી.'

ત્યારે મહારાજે કહ્યું: 'પણ તમારે આ પાપ ન કરવું. તમારે લગ્ન ખર્ચનું નાણું જોઈતું હશે તો અમે આખા સત્સંગમાંથી ખર્ચ પૂરતું નાણું ભેગું કરીને પૂરું પાડશું પણ કોઈ રીતે બાળહત્યા કરવી નહીં.'

શ્રીજીમહારાજના આ શબ્દો અને મહારાજે આપેલ ધીરજ આગળ રજપૂતોની કોઈ દલીલ ઊભી રહી નહીં. તેથી એક રજપૂતે લોકલાજ આગળ ધરીને કહ્યું: 'અમારી જાતમાં જુવાન છોકરાઓ વ્યસની અને દુરાચારી હોય છે, માટે કોઈ પૈસા આપે તોય અમે અમારી કન્યાઓને જેની તેની સાથે વરાવીને આબરૂ લીલામકરવા માગતા નથી.'

મહારાજ ઢોલિયા પર હાથ પછાડી સત્તાવાહી સૂરમાં ભવિષ્યવાણી ઉચ્ચારતાં કહ્યું: 'અમે તમારી જવાબદારી લઈએ છીએ તો શું તમારી દીકરીઓ માટે સારા છોકરા નહિ પૂરા પાડી શકીએ? ભગવાન પર ચિંતા નાખી દો, તો ભગવાન તમારી સંભાળ લેશે.'

આમ કહેવાથી કેટલાય રજપૂતોની અંતરની આંખ ઊઘડી ગઈ. તેમને મહારાજના શબ્દોમાં શ્રદ્ધા બેઠી. શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા તેઓએ શિરે ચડાવી.

આ પ્રમાણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ જેવાં જગદ્ગુરુજનોએ સ્ત્રીસમાજના ગૌરવનું રક્ષણ કરવા માટે પૂરતો પ્રયત્ન કરેલો છે. આની પાછળનો ઉપરોક્ત સમાજસુધારકોનો હેતુ એ પણ છુપાયેલો જણાય છે કે જો સ્ત્રીસમાજ દોષમુક્ત હશે તો તે પોતાના સંતાનોમાં પણ તેવા સદ્સંસ્કારોનું સિંચન કરી શકે તેમ છે. તે માટે જ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પણ સત્સંગિજીવનમાં પિતાના કરતા પણ માતાનું ગૌરવ ખૂબ જ અધિક ગણાવેલું છે. અને તે વારસામાં મળેલા ગૌરવને જાળવવા માટે બાળકની માતાએ પણ પોતાનાં ઉદરમાં રહેલા બાળકનું ગર્ભાવસ્થાથી જ ખૂબ જ જતન કરવાનું હોય છે એમ ભારતીય તમામ ધર્મશાસ્ત્રો પણ કહે છે. પરંતુ આજે એ મહાનપુરુષોએ કરેલી મર્યાદાનું પાલન કરવાનો સદાગ્રહ ઓછો થયેલો જણાય છે.

(કમશ)

સદ્. આધારાનંદ સ્વામી દ્વારા રચિત
'શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર'ના સારરૂપ આ લેખમાળામાં
અનેક મુમુક્ષુઓને કલ્યાણકારી ગુણો શીખવાડી જીવનદોરી રૂપ
બને તે રીતે આ લેખમાળા તૈયાર કરવામાં આવી છે. કારણ કે
સદ્. આધારાનંદ સ્વામીએ આત્યંતિક કલ્યાણ માટેના બધાજ
પાસાઓને ખૂબ જ સુંદર રીતે વણી લઈ ગ્રંથને એવી અદ્ભૂત
રીતે રચ્યો છે કે વાંચનાર મુમુક્ષુઓને સહેજે બધી જ રીતે ગમે.
તેવા આધ્યાત્મિક અને ઉચ્ચરતર ગ્રંથના સારરૂપ આ
લેખમાળાને સહુ કોઈ ભક્તજનો વાંચીને જીવન ઉપયોગી
બનાવે તેવા હેતુસર અહીં પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.

■ સા ધુ નિ ષ્ઠા મ સ્વ રૂ પ દા સ

પ્રેમાનંદનો રે વ્હાલો... વરસ્યા અમૃત મેહ

શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પૂર - ૬

- ❖ શ્રીહરિ કહે :- અનંત દેહના પાપનો ભાર ઉતારવા મનુષ્ય દેહ મળ્યો છે. (તરંગ ૧)
- ❖ શ્રીહરિ મુક્તમુનિને કહે :- ભગવાનનાં અવતારો થયા તેમણે દિવ્ય અને મનુષ્ય ચરિત્રો કર્યા છે તે બધા જ ચરિત્રોને દિવ્ય માને તેનો સત્સંગ અડગ માનવો. (તરંગ ૪)
- ❖ મહારાજે વાત કરી કે :- જેને કુમતિ હોય તેને ગુણનું અભિમાન ચંડાળ જેવું છે. અભિમાન આવે તો જ્ઞાન રહેતું નથી. બીજાના શુભ ગુણ હોય તેમાં દોષ બતાવે છે. શબ્દના ઉલટા અર્થ કરે છે. (એવા દેહાભિમાની) કુમતિને તો દિવસે દિવસે કુસંગ વધે છે. (તરંગ ૮)

- ❖ શ્રીહરિ કહે :- દૈવ વિશ્વાસ અને નિશ્ચયવાળા ભક્તો વિપત્તિને તપ માને છે.
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- જેટલો ત્યાગ એટલું જ સુખ છે. (તરંગ ૨૧)
- ❖ સ્નેહ વિના શ્રીહરિ અને સંતનો જોગ હોય તે જોગ નિર્જીવ કહેવાય છે, તેની સદાય એક સ્થિતિ રહેતી નથી. એકનો એક ભાવ રહે તે ઉત્તમહરિભક્ત છે. અને જેવો જોગ આવે તેવો થાય તે મધ્યમહરિભક્ત છે, અને જેને સત્સંગમાં પ્રીત ન હોય તે કનિષ્ઠ કહેવાય.
- ❖ શ્રીહરિનો નિશ્ચય એ જ ખરો સત્સંગ છે. (તરંગ ૨૪)
- ❖ સત્સંગમાં ઘણી વાતો અગમ છે પણ પાત્ર વિના તે મનાય નહિ. ખીરનું ભોજન શ્વાનને વમન જેવું કરે છે, મનુષ્યને ઘી અમૃત જેવું છે પણ કીડાને સોમલ જેવું છે. તેમજીવને ઓળખીને વાત કરવી, નહિ તો પોતાના પુત્રને પણ એવી વાત ન કરવી. (તરંગ ૨૫)
- ❖ સવારમાં જાગી સંતો ધૂન કરવા લાગ્યા. સવારમાં સ્વામિનારાયણ નામનો શબ્દ જેના કાને પડે તેના રાત્રિનાં અમંગળ નાશ પામે છે. (તરંગ ૨૭)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- મોક્ષમાં ભગવાનની મૂર્તિ દ્વારરૂપ છે. તે વિના કોઈ મોક્ષ પામે નહિ. (તરંગ ૨૮)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- કીર્તન ભક્તિમાં શ્રીહરિનો નિવાસ છે. અને ધર્મ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય તેમાં રહેલા છે તેનાથી શ્રીહરિનાં ચરિત્રની સ્મૃતિ થાય છે અને સાંભળનારનો જીવ તદાકાર થાય છે. વ્યાધિ માત્ર ટાળવાનો તે ઉપાય છે.
- ❖ વિવેક બુદ્ધિ જેવી હોય તે પ્રમાણે જ્ઞાન થાય છે. અજ્ઞાનરૂપી અંધકારનું આવરણ હોય તેને નરકમાં મોક્ષ દેખાય છે અને મોક્ષમાં નરક દેખાય છે એવા મનુષ્યને ઓળખી રાખવા.
- ❖ સુધારવાનું કામસ્નેહ વિના થતું નથી. (તરંગ ૩૭)
- ❖ શ્રીહરિ રાજાને કહે :- હરિ કૃપા વિના જીવને પોતાના દોષ દેખાતા નથી. પોતાના દોષ જાણ્યા સિવાય મોક્ષરૂપી ગુણ આવતો નથી. શ્રીહરિ વિનાના પદાર્થનું ચિંતવન તે મોટામાં

મોટો દોષ છે. દોષથી ભરેલા માણસોનો પણ જેટલો ગુણ હોય તેટલો ગ્રહણ કરવો જોઈએ. (તરંગ ૩૯)

- ❖ શ્રીહરિ જસદણના (વાજસુરખાયર) રાજાને કહે કે :- અંતઃકરણ જીવનું પ્રધાન છે અને ઈન્દ્રિયો ચોર છે. તે ઈન્દ્રિયો જીવ અને અંતઃકરણની મરજી વિના કુમાર્ગે જતી નથી. તેથી ઈન્દ્રિયોના જે દોષ છે તે તે જીવ અને અંતઃકરણનાં જ ગણાય. (તરંગ ૪૧)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- (ભગવાન, સંતો, ભક્તો) તેમને વધુ રોકવાનો આગ્રહ કરવો તે ગૃહસ્થનો ધર્મ છે. આગ્રહ ન કરે તે વિવેક વિનાનો કહેવાય, પરંતુ હરિ કહે તેમકરવું. (તેમની મરજી જોવી) શ્રીહરિ અને સંતની સેવા થાય એ જ ધર્મમાં રહેવાનું ફળ છે. (તરંગ ૪૩)
- ❖ પછી શ્રીહરિ કહે :- રીત વિનાની અમૃત જેવી વાત પણ વિષ જેવી લાગે છે. વાતથી વેર પણ બંધાય છે અને વાતથી જનો વશ પણ થાય છે.
- ❖ હેત વધે એ જ સત્સંગ કરવાનું ફળ છે. હરિ કે હરિજનની સાથે નિશદિન રહે પણ હેત વધે નહિ તો તેમાં હિત શું થયું? માટે દૂર રહે પણ હેત વધે તો સાથે રહ્યા છે એમ સમજવું.
- ❖ વધારે પરિચયથી દોષ દેખિ જાય છે. પરમમિત્રની પેઠે સંતમાં હેત હોય તો જ દોષ દેખાતા નથી. (તરંગ ૪૪)
- ❖ જ્યાં સુધી ધર્મકુળ નહોતું આવ્યું ત્યાં સુધી સર્વે બાઈઓનાં ગુરુ જીવુ બતા.
- ❖ ભગવાન તો સદા નિર્બાધ છે, બ્રહ્મરૂપ છે, અગ્નિરૂપ છે, ચિદાકાશની પેઠે નિરાવરણ છે. તેમની રીત પ્રમાણે ચાલે તો મોટો મુક્ત પણ નરકનો અધિકારી થાય. ભગવાનનાં બધા ચરિત્રો દિવ્ય ભાવથી ચિંતવવા યોગ્ય છે અને મોક્ષકારી છે. એમાં દોષ ન સમજે એ પરમપદને પામે છે અને તે પ્રમાણે આચરણ કરે તે ઘોર નરકને પામે છે. (તરંગ ૪૫)
- ❖ ઉપાય કર્યા વિના કાંઈ મળતું નથી. આ જીવ બીજા સુખને માટે ઉપાય કરે છે પણ મોક્ષને માટે કરતો નથી. સત્સંગ થાય છે ત્યારે મોક્ષનો વિચાર થાય છે. (તરંગ ૪૭)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- સત્સંગ કરતા ગુરૂ કોપે, દીર્ઘ રોગ થાય, મૃત્યુ થાય કે (રિદ્ધિ સિદ્ધિનો ત્યાગ થાય) ગમે તેવું વિઘ્ન આવે તો પણ સત્સંગની દૈઢતા ઘટે નહિ તે હરિભક્ત સત્સંગ શિરોમણી અને શૂરવીર છે. (તરંગ ૪૮)
- ❖ નેત્રમાં જેમએક ઝીણી રજ પણ રહી શક્તી નથી તેમહરિજનના મનમાં હરિ વિના બીજું હોય તેનો ત્યાગ કરાવે ત્યારે જ શ્રીહરિને શાંતિ થાય છે. પછી તે ભક્તને તજીને ભગવાન દૂર જઈ શક્તા નથી. (તરંગ ૫૦)
- ❖ પોતાની રૂચિનો ત્યાગ કરીને નારાયણની મરજી પ્રમાણે વર્તે ત્યારે સત્સંગ થયો ગણાય.
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- આપણે સદાય ગરજું રહેવું. ગરજું વિના શ્રીહરિનું હેત મળતું નથી. ગરજું પાસે શ્રીહરિ ચાલીને

આવે છે અને શ્રીહરિ ગરજુના સદાય બેલી થાય છે. ભક્તિ રૂપી દોરીનો શ્રીહરિ સાથે સંબંધ છે. (તરંગ ૫૧)

- ❖ દિવ્ય સ્વરૂપે રામાનંદ સ્વામી નીલકંઠવર્ણીને કહે છે કે :- સદ્ધર્મ અને ભક્તિ તમારા માતા પિતા છે. તથા સત્, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય તમારા બંધુ છે. એમજેટલું ધર્મકુળ છે તે બધું આ સત્સંગમાં વિચરે છે.
- ❖ ભગવાનનાં સ્વરૂપ સંબંધી જ્ઞાન વિના ફક્ત ધર્મનો વંશ હોય તો એકવાર અન્ન આપવા યોગ્ય છે પણ માનવા યોગ્ય નથી.
- ❖ મુક્તો પણ એક રૂપે ધામમાં રહીને બીજા રૂપે સેવા કરવા અહીં આવે છે ત્યારે તેમને શાંતિ થાય છે.
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- મેરૂ જેટલો કાષ્ટનો ઢગલો હોય તેને થોડો પણ અગ્નિ ભસ્મકરી નાખે છે તેમભોગની વાસના લાખો વરસના સાધેલા યોગને ભસ્મકરી નાખે છે. ચાર સનકાદિક વિના ઘણા ઋષિઓને થોડા થોડા ડાઘ લાગ્યા છે. (તરંગ ૫૨)
- ❖ જો મોટા ફળનો લાભ મેળવવાની ઉત્કૃષ્ટ ઈચ્છા હોય તો ગમે તેવું કામપણ કઠણ પડતું નથી. શ્રમવિના સર્વોપરિ સુખ ક્યાંથી મળે? બીજું દુઃખ જુવે તો સત્સંગ રાખવાનો કલેશ ઓછો છે, એમલાગે છે. (તરંગ ૫૩)
- ❖ વૃત્તિ ઠર્યાં સિવાય જ્ઞાન સ્ત્રવી જાય છે.
- ❖ જીવને સ્વપ્ન આવે છે તે ઉપરથી સંસારમાં ભાવ કે અભાવ છે એનો ખ્યાલ આવે છે. (તરંગ ૫૪)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- હઠયોગ અને રાજયોગ એ બે મત છે. સિદ્ધ દશા પામવા માટે હઠયોગ બળવાન છે. હઠયોગીને કોઈ આવરણ હોતું નથી. પોતાની મરજી સુધી તે દેહ રાખી શકે છે. પિંડ અને બ્રહ્માંડમાં રહેલા જે સ્થાનકો છે તે જોઈ શકે છે.
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- સદ્યોમુક્તિ અને કમમુક્તિ એમમુક્તિના બે માર્ગ છે. તેમાં હઠયોગની કમમુક્તિ છે. બ્રહ્માંડ રહે ત્યાં સુધી એ બ્રહ્માંડમાં જ રહે છે અને બ્રહ્માંડનો નાશ થાય ત્યારે જ એ બ્રહ્મમાં લીન થાય છે. “હરિ મૂર્તિમાં જેને સ્નેહ થાય છે. તે સાક્ષાત્ હરિ પદને પામે છે.” તેને સદ્યોમુક્તિ કહેવાય છે. તે ષટ્ટયકમાં તથા સિદ્ધિઓમાં લોભાતો નથી. શ્રીહરિની મૂર્તિ વિના જેટલી સિદ્ધ દશાઓ છે તે બધીને માયાનું આવરણ સમજે છે. બ્રહ્મતેજને પણ સોનાની બેડી સમજે છે અને ભગવાનની મૂર્તિ સાથેનું બ્રહ્મતેજ તેને પરમમુક્તિનું દારૂ સમજે છે. બ્રહ્મરૂપ થઈને સિદ્ધ દશા પામે તો પણ તેમાં ભગવાનનો પ્રતાપ સમજે છે. શુક, સનકાદિક, નારદ વગેરે ભગવાનનાં દાસ થઈને સિદ્ધ થયા છે. અંતરની વાર્તા કોઈ કહે કે ભૂત ભવિષ્યની વાત કોઈ કહે તો પણ તેનો તેને ભાર આવતો નથી.

(કમશ)

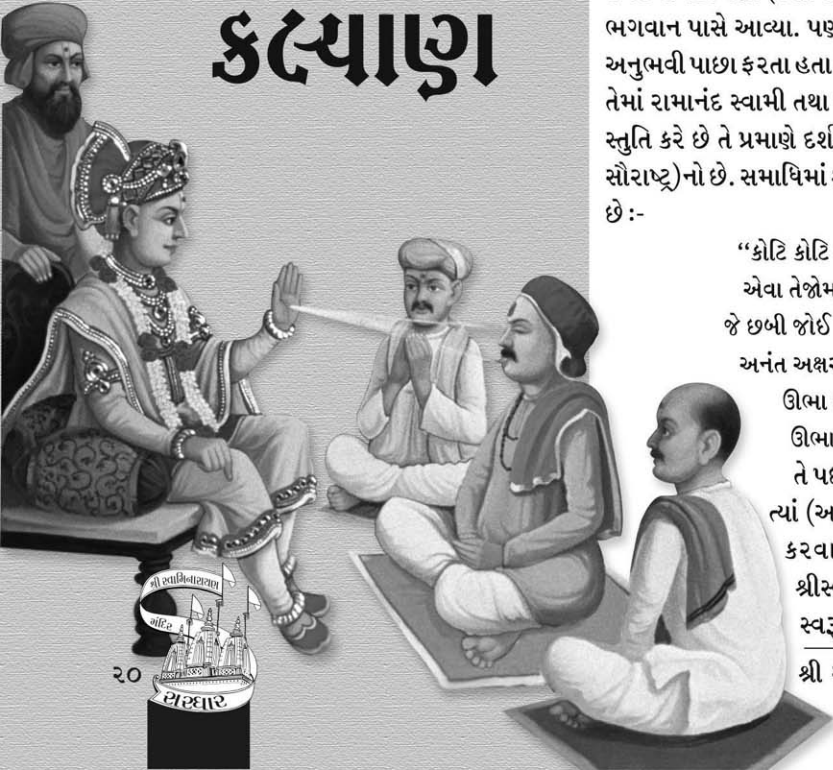

આ ગ્રંથમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની દિવ્ય વાણી પાને પાને ઝળહળી રહેલી છે. સામાન્ય સિદ્ધાંત (શાસ્ત્રીય સમજણ) ને મુખ્ય સિદ્ધાંત (એકાંતિકની સમજણ) નો વિવેક અને ષડઅંગી સંપ્રદાયનો મહિમા સંપ્રદાયના માન્ય શાસ્ત્રોના આધારે આ ગ્રંથમાં દર્શાવ્યામાં આવ્યો છે. તેમજ મુમુક્ષુને આત્મતિક કલ્યાણના માર્ગમાં જે ભયસ્થાનો અને તેમાં આવતાં વિઘ્નોનું શાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતીક રીતે સુંદર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. તેથી જ તો આ ગ્રંથના શ્રવણ-મનન-નિદિધ્યાસથી મુમુક્ષુમાત્રને ‘આત્મતિક કલ્યાણ’ના માર્ગમાં ચાલવાની અભિરુચિ ઉત્પન્ન થશે તે નિર્વિવાદ સત્ય છે. અક્ષરશઃ આ ગ્રંથ અહીં પ્રસ્તુત છે.

■ સદ્ગુરુ સ્વામી શ્રી નંદકિશોરદાસજી - ભૂજ

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બે વખત દિવ્ય દર્શન દઈ જેમાં સર્વોપરી ઉપાસના અને અણિશુદ્ધ આજ્ઞાનું પ્રતિપાદન થતું હોય તેવો ગ્રંથ રચવાની આજ્ઞા કરી હતી એવો ગ્રંથ

આત્મતિક કલ્યાણ

‘કેવો હશે નૃસિંહ અવતાર?’ આ ને આ વિચારમાં તેઓ ખેતરમાં ખેતી કરવા ગયા ત્યાં-

‘રાખી વૃત્તિ પ્રભુમાં એક તાર, સ્વામી સહજાનંદ મોઝાર;
જોઈ મહારાજશ્રીની મૂરતિ, સુખસાગર સુંદર અતિ.
પછી જોયું તેને આસપાસ, દીઠો અતિ-અતિ પરકાશ;
તેમાં ચોવીસ જે અવતાર, દીઠાં જૂજવાં રૂપ આકાર.
મત્સ્ય, કચ્છ, વારાહ, નૃસિંહ, વામન, પરશુરામ, અનંધ.
રામકૃષ્ણ બુદ્ધ, ને કલંકી, પુરુષ અવતાર અલૌકી;
સુયજ પુરુષ જે અનુપ, કપિલ, દત્તાત્રેય સ્વરૂપ.
સનકાદિક ને બદ્રિપતિ, મહાધ્રુ’ વરદેણ મૂરતિ;

પૃથુ, ઋષભદેવ રાજન, હયગ્રીવ, હરિ, ધારી તન.
હંસમૂરતિ, ધન્વંતરી, આવ્યા વ્યાસ, નારદ તન ધરી;
એવાં ચોવીસે હરિનાં રૂપ, એક એકથી અતિ અનુપ;
દીઠાં પર્વતભાઈએ પોતે, આવ્યો અતિ આનંદ તે જોતે.

***

જોયાં ચોવીસે રૂપ ચિંતવી, તેણે અતિ સુખ શાંતિ હવી;
પછી પ્રકટ પ્રભુનું જે રૂપ, તેમાં સમાણાં સર્વે સ્વરૂપ.”

શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન પોતાના ગુરુ રામાનંદ સ્વામી અંતર્ધાન થયા પછી તેમના પદ ઉપર વિરાજમાન હતા. તે સમયે ઝરણા પરણાના નિવાસી એક શીતળદાસ નામે બ્રાહ્મણ પ્રકટ ભગવાનની શોધમાં તીર્થાટન કરતા હતા તે રામાનંદ સ્વામી પ્રકટ ભગવાન છે તેવી તેમની તીર્થમાં ખ્યાતિ સાંભળી દર્શને આવ્યા. ત્યાં ખબર પડી કે તેઓ તો અંતર્ધાન થઈ ગયા છે પણ તેમના સ્થાન ઉપર નીલકંઠવર્ણી (સ્વામિનારાયણ ભગવાન) વિરાજે છે. તે સ્વામિનારાયણ ભગવાન પાસે આવ્યા. પણ રામાનંદ સ્વામીનાં દર્શન ન થયાં તેથી અપૂર્ણતા અનુભવી પાછા ફરતા હતા તેમને શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને સમાધિ કરાવી તેમાં રામાનંદ સ્વામી તથા ચોવીસે અવતારો શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનની સ્તુતિ કરે છે તે પ્રમાણે દર્શન કરાવ્યાં. આ બનાવ ફણેણી ગામ (કાઠિયાવાડ-સૌરાષ્ટ્ર) નો છે. સમાધિમાં શું જોયું તેનું વર્ણન કાવ્યમાં આ રીતે કરવામાં આવ્યું છે :-

“કોટિ કોટિ સૂર્યસમ, અતિ શીતળ સુખદ અનંત;
એવા તેજોમય ધામમાં દીઠા પુરુષોત્તમભગવંત.
જે છબી જોઈ ફણેણીમાં, દીઠી એ જ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ;
અનંત અક્ષરમુક્ત વળી, સજે સેવા પરમસુજાણ.

ઊભા સ્તુતિ કરે આગળે, મત્સ્યાદિક ચોવીસ અવતાર;
ઊભા સ્વામી રામાનંદ પણ, કરે એહના ગુણઉચ્ચાર.”

તે પછી એ શીતળદાસે શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનની ત્યાં (અક્ષરધામમાં) પૂજા કરી; પરંતુ અનંત મુક્તોની પૂજા કરવાની એમની ઈચ્છા હતી તે જાણી લઈ શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું : ‘તમારાં અનંત સ્વરૂપ ધારણ કરી અનંત મુક્તોની વ્યક્તિગત પૂજા

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન * જાન્યુઆરી - ૨૦૦૭

કરો.' ત્યારે શીતલદાસે ઉત્તર આપ્યો : 'મારાથી એ કેવી રીતે બને ?' શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને માર્ગદર્શન કરતાં જણાવ્યું :-

શ્રીજી કહે, 'નિજ અંતરે તમે એવી કરો ઈચ્છા ય,
આ રામાનંદ સ્વામી તે હોય પુરુષોત્તમભગવંત,
તો તેહના જ પ્રતાપથી મારાં દેખાય રૂપ અનંત.'

શીતળદાસે તેવો સંકલ્પ કર્યો પણ એમધારવાથી એમનાં અનંત રૂપ થયાં નહિ. તે પછી શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને ફરીથી માર્ગદર્શન કરતાં કહ્યું :-

“ત્યારે વળી શ્રીજી કહે, ‘જુઓ ચોવીસ આ અવતાર;
તે પ્રત્યેક વિષે તમે ચિત્તે કરો એમવિચાર,
તે પુરુષોત્તમહોય તો મારાં થાય સ્વરૂપ અપાર.’”

એવો સંકલ્પ કર્યો છતાં અનંત રૂપ ન થયાં ત્યારે શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું :-

“ચિંતવન એવું મુજ વિષે હવે કરો, કહે પરમેશ.”

આ પ્રકારે સંકલ્પ કર્યો કે તરત જ શીતળદાસનાં અગણિત રૂપ થઈ ગયાં ને તે તે રૂપે અનંત મુક્તોની પૂજા કરી. તે કહ્યું છે :-

“શીતળદાસે ધારિયું : સ્વામી આ છે સહજાનંદ;
તે પુરુષોત્તમહોય તો મારાં થાય સ્વરૂપનાં વુંદ.
તે સમે શીતળદાસનાં ત્યાં તો રૂપ થયાં અગણિત;
અનંત મુક્તની એક ક્ષણમાં પૂજા કરી ધરી પ્રીત.”

શીતળદાસે રામાનંદ સ્વામીની પૂજા કર્યા પછી રામાનંદ સ્વામીને વિનંતિ કરી, કે “ભગવન, હું તો તમારાં દર્શને આવ્યો હતો તે નિરાશ થઈ પાછો જતો હતો; પણ તમારાં દર્શન મને હાલ થયાં તેથી હું કૃતાર્થ થયો છું.” ત્યારે રામાનંદ સ્વામીએ શીતળદાસને કહ્યું :-

“સુણી બોલ્યા રામાનંદ સ્વામી, ‘ભગવાન તો અક્ષરધામી;
તમે જોયા ફણેણીમાં જેહ, જુઓ આ દીસે પ્રત્યક્ષ એહ.

સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વોપરી-વિશ્વવિહારી.

હું તો છું એના દાસનો દાસ, સજું સેવા રહી પ્રભુ પાસ.

જાણો ઉદ્ધવ છે મારું નામ, કહે શ્રી હરિ તે કરું કામ.

સર્વ અવતાર એમાં સમાય, પોતે કોઈમાં લીન ન થાય.’

એવી વાત કહી જેહ વાર, થયા લીન બધા અવતાર સરિતાઓ
મળે તે સાગરમાં, મળ્યા અવતાર સૌ હરિવરમાં.”

શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનનો સર્વોપરી નિશ્ચય થયા પછી શીતળદાસ ભાગવતી પરમહંસ-દીક્ષા ધારી વ્યાપકાનંદ સ્વામીના નવા નામે શ્રીહરિની સેવામાં રહ્યા. એમના આ આખ્યાનકથી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનના પ્રાદુર્ભાવના ચોથા હેતુ સાથે વિરોધાભાસ આવે છે એવું સમજવાનું નથી. એ તો શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને પોતાના સ્વરૂપનો સર્વોપરી નિશ્ચય કરાવવા પોતે જ રામાનંદ સ્વામી રૂપે તથા અવતારાદિ રૂપે દર્શન

આપ્યાં હતાં. પણ તે તે અવતારો પ્રથમથી જ અક્ષરધામમાં હતા એવો ધ્વનિ એમાંથી નીકળતો નથી.

બધા અવતારો પુરુષોત્તમના જ છે અને જ્યારે પુરુષોત્તમનારાયણનું અભયદાન આપવાનું કાર્ય તેઓ કરતા હોય ત્યારે તેમને પણ પુરુષોત્તમજ જાણવા; અને તે સમયે એ અવતારો પણ જાણે પોતે સ્વયં પુરુષોત્તમહોય તે પ્રમાણે જ બોલે છે-દાખલા તરીકે, જેમકપિલદેવ ભગવાને દેવહૂતિ માતા પ્રત્યે વચન ઉચ્ચાર્યા :-

મદ્ભયાદ્વાતિ વાતોઽયં સૂર્યસ્તપતિ મદ્ભયાત્ ।

વર્ષતીન્દ્રો દહત્યગ્નિર્મૃત્યુશ્ચરતિ મદ્ભયાત્ ॥

આ વાયુ મારા ભયથી વાય છે, સૂર્ય મારા ભયથી તપે છે, ઈન્દ્ર મારા ભયથી પાણી વરસાવે છે, અગ્નિ મારા ભયથી બાળે છે અને મૃત્યુ મારા ભયથી પ્રાણીઓમાં વિચરે છે. “જાણે પોતે જ સર્વ કર્તા તથા સર્વ નિયંતા હોય તેમના શબ્દો ઉચ્ચાર્યા છે. પૃથુ ભગવાને પૃથ્વીને કહ્યું :-

ત્વાં સ્તબ્ધાં દુર્મદાં નીત્વા માયાગાં તિલશઃ શરૈઃ ।

આત્મયોગબલેનેમા ધારયિષ્યામ્યહં પ્રજાઃ ॥

હું અભિમાની, મદોન્મત ને કપટથી ગાયના રૂપને ધારણ કરનારી છું જેથી મારાં બાણો વડે તારા તલતલ જેવડા કટકા કરીને મારા પોતાના યોગબળથી આ પ્રજાઓને ધારણ કરીશ. “જાણે પોતે જ સર્વાધાર હોય એવાં વચન કહ્યાં છે. રામચંદ્ર ભગવાને સુગ્રીવ પ્રત્યે કહ્યું છે :-

પિશાચાન્ દાનવાન્ યક્ષાન્ પૃથિવ્યાં ચૈવ રાક્ષસાન્ ।

અઙ્ગુલ્યગ્રેણ તાન્હયામ્ ઇચ્છન્ હરિગણેશ્વર ॥

‘હે વાનરરાજ સુગ્રીવ, જો હું ધારું તો આ પૃથ્વીમાં વસતા સર્વ પિશાચો, દાનવો, યક્ષો અને રાક્ષસોને મારી એક આંગળીના અગ્ર ભાગ વડે હણવા સમર્થ છું.’

સકૃદેવ પ્રપન્નાય તવાસ્મીતિ ચ યાચતે ।

અભયં સર્વભૂતેભ્યો દદામ્યેતદ્વત્તં મમ ॥

કોઈ પણ જીવ એક જ વખત મારા શરણે આવીને ‘હું તમારો છું’ (મારું રક્ષણ કરો) એવી યાચના કરે તે સર્વેને હું અભય આપું છું, એવું મારું વ્રત છે. “જાણે સર્વેશ્વર ને કાળ કર્મ માયાના ભયથી મુક્તિ આપનારા-અભયદાન આપનારા પોતે જ છે એ રીતનાં વચનો ઉચ્ચાર્યા છે. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણચંદ્રે -

મત્તઃ પરતરં નાત્યત્કિંચિદસ્તિ ધનંજય ।

મયિ સર્વમિદં પ્રોતં સૂત્રે મણિગણા ઇવ ॥

હે ધનંજય, મારા કરતાં શ્રેષ્ઠ-ઉત્તમભીજું કોઈ પણ કે કંઈ પણ છે જ નહિ. સર્વ કારણના કારણપણને લીધે હું જ સર્વોપરી છું. આ સઘળું જગત મારે વિષે

દોરામાં જેમમણિકાઓ હોય એમપરોવાયેલું છે. સર્વ મારું શરીર છે નેહું તેનો શરીરી છું.”

यस्मात्क्षमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।

अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुस्त्रोत्तमः ॥

यो मामेवमसंમૂढો जानाति पुस्त्रोत्तमः ।

स सर्वविद् भजति मां सर्वभावेन भारत ॥

હે ભારત (અર્જુન), હું ક્ષર અને અક્ષરથી સ્વરૂપસ્વભાવે વિલક્ષણ ને શ્રેષ્ઠ છું તેથી હું સકળ લોકમાં તથા વેદમાં પુરુષોત્તમએવા મારા અસાધારણ નામથી વિખ્યાત છું. જે જ્ઞાની ભક્ત મને આવી રીતે પુરુષોત્તમજાણે છે તેજ મને તત્ત્વે કરીને જાણે છે અને તે જ સર્વ ભાવથી મને જ ભજે છે-મારી ઉપાસના કરે છે.

सर्व धर्मान्प्रतिव्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।

अहं त्वां सर्व पापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥

હે અર્જુન, કલ્યાણ-મોક્ષના સાધનપણે શાસ્ત્રમાં કહેલા સઘળા ધર્મોનો પરિત્યાગ કરી-તેનું બળ, તેનો ભાર કે ભય છોડી દઈ-મને એકને જ શરણે આવ. હું સર્વેશ્વર ભગવાન તને સર્વ પાપથી મુક્ત કરીશ. તું કોઈ પ્રકારે શોક કરીશ નહિ.” જાણે પોતે સર્વેશ્વર સર્વનિયંતા એક જ પુરુષોત્તમહોય તે પ્રમાણે શબ્દો ઉચ્ચાર્યા છે. જ્યારે શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો તે સર્વ અવતારોમાં પ્રવેશ હોય ત્યારે તે તે અવતારોના પ્રકાશને પોતાના પ્રકાશે કરીને લીન કરી નાખી પોતે જ તે રૂપે કરીને સર્વોત્કર્ષપણે વિરાજમાન રહે છે અને જે જે અવતારોને વિષે પોતે વિરાજમાન રહે છે તે તે અવતારોના પ્રકાશને પોતે ઢાંકીને પોતાનો પ્રકાશ પ્રકટ કરે છે. પરંતુ શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને જે કાર્યને અર્થે તેમાં પ્રવેશ કર્યો હોય તે કાર્ય કરી રહ્યા પછી તેમાંથી પોતે નોખા નીસરી જાય છે ત્યારે તો તે તે અવતાર જેવા પંડે (પુરુષોત્તમનારાયણના પ્રવેશ પહેલાં) હોય તેવા જ રહે છે. તે તે અવતારોમાં જે પુરુષોત્તમનારાયણ જેવું અધિક દેવત જણાતું હતું તે તો પુરુષોત્તમનારાયણ શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનનું હતું એમજાણવું. તે શ્રીમુખે શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું છે :- “એ પુરુષોત્તમનારાયણ તે કોઈ કાર્યને અર્થે પુરુષરૂપે થાય છે ત્યારે એ પુરુષ પુરુષોત્તમના પ્રકાશમાં લીન થઈ જાય છે ને પુરુષોત્તમજ રહે છે; તેમજ માયારૂપે થાય છે ત્યારે માયા પણ પુરુષોત્તમના તેજમાં લીન થઈ જાય છે ને તે રૂપે ભગવાન જ રહે છે. અને પછી એ ભગવાન મહતત્ત્વરૂપે થાય છે ને મહતત્ત્વમાંથી થયાં જે બીજાં તત્ત્વ તે રૂપે પણ થાય છે; અને પછી તે તત્ત્વનું કાર્ય જે વિરાટ તે રૂપે થાય છે તથા તે વિરાટપુરુષથી થયા જે બ્રહ્માદિક તે રૂપે થાય છે તથા નારદ સનકાદિકરૂપે થાય છે- એવી રીતે અનેક પ્રકારના કાર્યને અર્થે જેને જેને

વિષે એ પુરુષોત્તમભગવાનનો પ્રવેશ થાય છે તેને તેને પોતાના પ્રકાશે કરીને લીન કરી નાખીને પોતે જ તે રૂપે કરીને સર્વોત્કર્ષપણે વિરાજમાન થકા રહે છે અને જેને વિષે પોતે વિરાજમાન રહે છે તેના પ્રકાશને પોતે ઢાંકીને પોતાનો પ્રકાશ પ્રકટ કરે છે-જેમઅગ્નિ લોઢાને વિષે આવે છે ત્યારે લોઢાનો જે શીતળ ગુણ ને કાળો વર્ણ તેને ટાળીને પોતે પોતાના ગુણને પ્રકાશ કરે છે તથા જેમસૂર્ય ઉદય થાય છે ત્યારે તેના પ્રકાશમાં સર્વે તારા ચંદ્રમાદિકનાં તેજ લીન થઈ જાય છે ને એક સૂર્યનો જ પ્રકાશ રહે છે તેમએ ભગવાન જેને જેને વિષે આવે છે ત્યારે તેના તેજનો પરાભવ કરીને પોતાના પ્રકાશને અધિકપણે જણાવે છે. અને જે કાર્યને અર્થે પોતે જેમાં પ્રવેશ કર્યો હતો તે કાર્ય કરી રહ્યા કેડે તેમાંથી પોતે નોખા નીસરી જાય છે ત્યારે તો તે પંડે જેવો હોય તેવો રહે છે અને તેમાં જે અધિક દેવત જણાતું હતું તે તો પુરુષોત્તમભગવાનનું હતું એમજાણવું.”

પુરુષોત્તમનારાયણ (શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન) પોતાના સાધર્મ્ય પામેલા અનંતકોટિ મુક્તોથી સેવાયેલા અક્ષરધામને વિષે સદા વિરાજમાન છે તે પોતાની અંતર્યામી શક્તિએ કરીને અક્ષરમાં પ્રવેશ કરીને અક્ષરરૂપે થાય છે પછી મૂળપ્રકૃતિ પુરુષને વિષે પ્રવેશ કરીને તે રૂપે થાય છે અને તે પછી પ્રધાનપુરુષ, ચોવીસ તત્ત્વ ને તે તત્ત્વે કરીને સર્જાણ જે વિરાટપુરુષ તેને વિષે પ્રવેશ કરીને તે રૂપે થાય છે. તથા બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને શિવમાં પ્રવેશ કરીને તે રૂપે થાય છે.”.....એ વૈરાજપુરુષદ્વારે અવતાર થાય છે એમશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે તો એમસમજવું જે એ વાસુદેવ નારાયણ (શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન) તે પુરુષરૂપે કરીને વૈરાજપુરુષને વિષે આવીને વિરાજમાન હોય ત્યારે અવતાર કહ્યા છે; માટે તે અવતાર તો વાસુદેવ ભગવાનના જ છે. એ વાસુદેવ ભગવાન જ્યારે પ્રતિલોમપણે એ વૈરાજપુરુષ થકી નોખા પડી જાય ત્યારે એ કેવળ વૈરાજપુરુષ થકી અવતાર સંભવે જ નહિ; માટે એ થકી અવતાર તો એને વિષે વાસુદેવ આવ્યા છે તે સારુ કહ્યા છે....”

(૨૬) ભક્તચિંતામણિ પ્રકરણ ૧૨૮

(૨૭) હરિલીલામૃત કળશ પવિશ્રામૃત

(૨૮) શ્રીમદ્ ભાગવત તૃતીય સ્કંધ અધ્યાય ૨૫ શ્લોક ૪૨

(૨૯) શ્રીમદ્ ભાગવત ચતુર્થ સ્કંધ અધ્યાય ૧૭ શ્લોક ૨૭

(૩૦) શ્રી વાલ્મીકિ રામાયણ યુદ્ધકાંડ સર્ગ ૧૮ શ્લોક ૨૩ તથા ૩૩

(૩૧) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ૭ શ્લોક ૭

(૩૨) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ૧૫ શ્લોક ૧૮ તથા ૧૯

(૩૩) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ૧૮ શ્લોક ૬૬

(૩૪) વચનામૃત પંચાળા ૭

(૩૫) વચનામૃત ગ. પ્ર. ૬૩

(૩૬) વચનામૃત ગ. મ. ૩૧

(કમશ)

શ્રીજી પ્રસાદિભૂત તીર્થધામ સરધારમાં યોજાયેલ ત્રિવેણી-સંગમ પુક્ત મહોત્સવ...

- ઉદ્ઘાટન સમારોહ...
- ભવ્ય શાકોત્સવ...
- શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય પારાયણ...

સર્વાવતારી અક્ષરાધિપતિ પૂર્ણ પુરુષોત્તમભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ જ્યાં સાત-સાત વાર પધાર્યા તેમજ એકીસાથે ચાર માસ સુધી રોકાઈને માછલાંઓને સમાધિ, માકડનું કલ્યાણ આદિક અનેક ઐશ્વર્યયુક્ત લીલાચરિત્ર કર્યા છે તેમજ જન્માષ્ટમી, દિવાળી, અન્નકૂટોત્સવ, પ્રબોધની જેવા અનેક ઉત્સવ ઉજવીને જ્યાં ઉત્સવોની પરંપરા વહેતી કરી છે. અને ગુરુવર્ય ઉદ્ધવાવતાર મહા મુક્તરાજ સદ્ગુરુપદને શોભાવતા શ્રી રામાનંદ સ્વામી તથા સત્સંગમાં જેમને ખુદ શ્રીજીમહારાજે 'મા'નું બિરુદ આપીને વારંવાર બિરદાવેલ છે એવા સ.ગુ. મુક્તાનંદ સ્વામીનું પ્રથમમિલન થયું છે. તેમજ પાંચસો પરમહંસોના મહા મંગલમય પદ પંકજથી પુનિત થયેલ અક્ષરધામતુલ્ય ભૂમિમાં 'ભવિષ્યમાં અહિંયા મોટું મંદિર થશે' એવો આશીર્વાદાત્મક કોલ આપ્યો હતો તે સરધારધામમાં ૨૦૦

વર્ષ પૂર્વે અપાયેલ આશીર્વાદને સાકાર સ્વરૂપ આપવા વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી અને પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે સંપ્રદાયના નજરાણારૂપ દશ કરોડથી વધારે જંગી ખર્ચે તૈયાર થયેલ બંસીબહાડપુર ગુલાબી પથ્થરમાં કલાત્મક સ્થાપત્ય જગતમાં સર્વોત્તમનકશીકામયુક્ત નવ્ય ભવ્ય શિખરબદ્ધ મંદિરના આગામી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના ઉપક્રમે સરધારધામને આંગણે તૈયાર થયેલ અદ્યતન સુવિધા સભર ૪૦ હજાર સ્ક્વેરફૂટ વિસ્તાર ધરાવતું ભવ્ય 'શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન' અને 'આચાર્યશ્રી નિવાસ'નો ભવ્ય 'ઉદ્ઘાટન સમારોહ મહોત્સવ' તેમજ ભવ્ય શાકોત્સવ અને ત્રિદિનાત્મક શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય પારાયણનું તા. ૧૩-૧-૦૭ પોષ વદ -૮ થી તા. ૧૫-૧-૦૭ પોષ વદ -૧૧ સુધી આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૧૩-૧-૦૭ના રોજ સવારે ૮ થી ૧૨.૦૦ વાગ્યા સુધી પૂ. સ્વામીશ્રીએ નૂતન મંદિરના સભામંડપમાં કથા-વાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ બપોરે ૪ થી ૬.૦૦ વાગ્યા સુધી પણ સત્સંગ કથા-વાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો. ત્યારપછી બરાબર ૭.૦૦ કલાકે વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. સૌપ્રથમનૂતન મંદિરમાં પધારી નૂતન સભામંડપમાં બિરાજમાન ઠાકોરજીની આરતી ઉતારી ભાવાંજલી અર્પી હતી.

ત્યારબાદ રાત્રે ૮.૦૦ કલાકે સભામંચમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. અત્રે અ.નિ. પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી નરેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી સ્થાપિત દેવ-ઉત્સવ મંડળ - રાજકોટ દ્વારા કીર્તન-આરાધનાનો કાર્યક્રમરાખવામાં આવ્યો હતો. જેમાં મંડળના ઉત્સાહી યુવાનોએ પોતાના સૂરીલા કંઠે નંદસંતો રચિત કીર્તન-પદો રજૂ કરીને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને રાજી કર્યા હતા. ત્યારપછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પ્રસ્તુત કીર્તન-ભક્તિનો ભાવાર્થ સહિત મહિમા વર્ણવતા જણાવ્યું : “આ કીર્તનોમાં કહેલા ભાવાર્થ સમજીને જો કીર્તન બોલવામાં આવે તો જરૂર ભગવાન એ ભક્તની પાસે પધારે છે અને ભક્તને ધન્યભાગી બનાવે છે.”

તા. ૧૪-૧-૦૭ પોષ વદ - ૧૦, ભવ્ય શાકોત્સવ

સવારે. ૮.૩૦ કલાકે વક્તાશ્રી પૂ. સ્વામીશ્રી દ્વારા શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય કથાનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો. પૂ. સ્વામીશ્રીએ શાસ્ત્રોક્ત અને સચોટ રીતે શિક્ષાપત્રીના મંગળાચરણ શ્લોકોનું વિવેચન કર્યું હતું. બરાબર ૧૦.૩૦ કલાકે સભામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. પૂ. સ્વામીશ્રી તથા ગઢપુરથી પધારેલા પૂ. એસ.પી. સ્વામી અને પૂ. કો. સ્વામી શ્રી ઘનશ્યામવલ્લભદાસજીએ શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના પ્રાસાદિક પુષ્પહાર પહેરાવી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું સ્વાગત-પૂજન કર્યું હતું.

ત્યારબાદ પૂ. એસ.પી. સ્વામી અને પૂ. કો. સ્વામી શ્રી

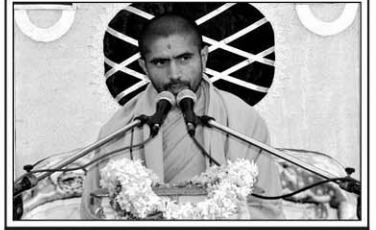

શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન ઉદ્ઘાટન

ભવ્ય શાકોત્સવ

શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય કથા પારાયણ

ધનશ્યામવલ્લભદાસજી આદિક સંતોએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યા હતા. ત્યારપછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ શિક્ષાપત્રીનો મહિમા જણાવતાં કહ્યું : “આ શિક્ષાપત્રીમાં તો ભગવાન શ્રીહરિએ સ્વસ્વરૂપની સ્મૃતિ સહિત આપણને માત્ર મોક્ષના આશીર્વાદ જ નહિ, પરંતુ ‘ઋષદ્ભ્રુઃક્રમઃક્રમઃક્રમઃ’ એટલે આપણા ધર્મનું રક્ષણ થાય એવા રૂડા આશીર્વાદ પણ આપેલા છે.”

આજના પવિત્ર મકરસંક્રાંતિના દિવસે ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. અનેક શહેર અને ગામડાઓમાંથી પધારેલા હજારો હરિભક્તોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા તેમજ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી દ્વારા પણ પ્રાસાદિક થયેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

બપોર પછીની દ્વિતીય સભામાં ફરીથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. પૂ. સ્વામીશ્રી તથા અમરેલીથી પધારેલા પૂ. ભક્તિસંભવ સ્વામી અને પૂ. કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજીએ પુષ્પહાર તથા વિવિધ હારમાળા અર્પણ કરીને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું સ્વાગત-પૂજન કર્યું હતું.

ત્યારપછી અમરેલીથી પધારેલા પૂ. ભક્તિસંભવ સ્વામી અને પૂ. કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી આદિક સંતોએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યા હતા. અંતમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ ભક્તજનો ઉપર આશીર્વાદની અમીવર્ષા વરસાવી હતી. સંતો-ભક્તોને ખૂબ આનંદિત કર્યા હતા.

આજે રાત્રિના તૃતીય સત્રના ‘કીર્તન-ભક્તિ’ કાર્યક્રમમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાના સૂરીલા કંઠે ‘હેલી જોને આ નંદકુમાર...’ પદ બોલીને ભક્તજનોને ભગવાન શ્રીહરિની મૂર્તિમાં મંત્રમુગ્ધ કર્યા હતા. સાથે પૂ. પૂર્ણસ્વરૂપ સ્વામી અને હરિકૃષ્ણ પટેલે કવ્વાલી-કીર્તનોના પદો રજૂ કરીને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને રાજી કર્યા હતા.

કીર્તન-ભક્તિની સમાપ્તિ પછી શેરડી ઉત્સવમાં ઠાકોરજીને ધરાવેલ પ્રાસાદિક શેરડી પૂ. સ્વામીશ્રી આદિક સંતોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને જમાડી અલૌકિક લ્હાવો લીધો હતો. ત્યારપછી દરેક સંતો-ભક્તોને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાના સ્વહસ્તે શેરડીનો પ્રસાદ આપ્યો હતો.

તા. ૧૫-૧-૦૭ પોષ વદ - ૧૧, ઉદ્ઘાટન સમારોહ

આજના એકાદશી જેવા પવિત્ર દિવસે, અને તેમાં પણ યોગાનુયોગ જેમણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને ઈ.સ. ૧૯૮૪માં ‘ભાવિઆચાર્ય’ તરીકે નિમણુંક કરેલી છે એવા અ.નિ. પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી નરેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના ૭૮મા

જન્મદિવસની વહેલી સવારે સૌ કોઈ નિત્ય પૂજાપાઠવિધિમાંથી પરવારીને નૂતન

સભામંડપમાં કથા-વાર્તાનો લાભ લેવા હાજર થઈ ગયા હતા. કારણ કે આજે અઘતન સુવિધા સભર ૪૦ હજાર સ્કવેરફૂટ વિસ્તાર ધરાવતું ભવ્ય ‘શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન’ અને ‘આચાર્યશ્રી નિવાસ’નું ભવ્ય ‘ઉદ્ઘાટન પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના વરદ્ હસ્તે થવાનું હતું. બરાબર ૮.૩૦ કલાકે ઠાકોરજી સાથે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તથા પૂ. સ્વામીશ્રી તથા સંતો નૂતન ‘શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન’ અને ‘આચાર્યશ્રી નિવાસ’ના ઉદ્ઘાટન માટે પધાર્યા હતા. પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સૌપ્રથમવેદમંત્રોના ગુંજારવ વચ્ચે ઠાકોરજીનું પૂજન કર્યું હતું. ત્યારબાદ શ્રીકળ વધેરી, નાડાછડી છોડી નવનિર્માણ પામેલ ‘શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન’ અને ‘આચાર્યશ્રી નિવાસ’નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. આ અવસરને સૌ ભક્તજનોએ પુષ્પવૃષ્ટિ અને તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવ્યો હતો. ત્યારબાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ યાત્રિક ભુવન અને આચાર્યશ્રી નિવાસમાં પ્રવેશ કરીને આચાર્યશ્રી બેઠકખંડમાં ઠાકોરજી પધરાવીને આરતી ઉતારીને મહામંત્ર ધૂનની સાથે આશીર્વાદ આપ્યા હતા.

ઉદ્ઘાટન સમારોહ પછી મંદિર પરિસરમાં આવેલા નૂતન ‘શ્રી નૃગેન્દ્ર સભામંડપ’માં સૌપ્રથમવાર પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સભાસ્થાનમાં પધાર્યા હતા. સભામાં પૂ. સ્વામીશ્રી તથા પૂ. સ્વામીશ્રી ભક્તિસંભવદાસજી - અમરેલી, પૂ. સ્વામીશ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી - બગસરા, પૂ. પુરાણી સ્વામી - વરજોંગ જાળિયા, પૂ. સ્વામીશ્રી હરિપ્રિયદાસજી - જુનાગઢ, પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી, પૂ. કો. વિરક્તસ્વરૂપદાસજી સ્વામી, પૂ. કો. મુક્તસ્વરૂપદાસજી સ્વામી તથા પૂ. આનંદસ્વરૂપદાસજી સ્વામી આદિક વડીલ સંતો દ્વારા ઊર્મિસભર પુષ્પગુચ્છ તથા હારતોરાથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું સ્વાગત કરીને પ્રાસંગિક પ્રવચનો કર્યા હતા.

સંતોના પ્રવચનો બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સૌ ઉપર આશીર્વાદ વરસાવતાં કહ્યું : “આ નૂતન સભામંડપ તથા યાત્રિક ભુવનમાં અમારું નામજોડાયું છે તે તો ઠીક છે, પરંતુ તેની સાર્થકતાતો જ્યારે આમાં બેસીને ભક્તજનો ભગવાનની કથા-વાર્તાને જીવનમાં ઉતારે ત્યારે જ થઈ ગણાય. તેમજ નવનિર્મિત આચાર્યશ્રી નિવાસ દ્વારા પણ ભક્તોને પ.પૂ. મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. અ.સૌ. માતૃશ્રીનો અવાર-નવાર યોગ રહ્યા કરે એવી ભગવાન શ્રીહરિને પ્રાર્થના કરીએ છીએ.”

અંતમાં ત્રિદિનાત્મક શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય પારાયણની આરતી અગ્રગણ્ય ભક્તજનો દ્વારા ઉતારવામાં આવી હતી. ત્યારપછી સભામાં ઉપસ્થિત દરેક ભક્તજનોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શન કરી ચરણસ્પર્શનો અલભ્ય લ્હાવો લીધો હતો. આમ, સરધારમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ ત્રણ ત્રણ દિવસ સુધી રોકાઈને દર્શન-અમૃતવાણીનો અલભ્ય લાભ આપ્યો હતો. જેથી ‘ગઢપુર મહોત્સવ’ની જેમજ સરધારમાં યોજાયેલ આ ત્રિદિનાત્મક મહોત્સવ પણ અવિસ્મરણીય બની રહ્યો હતો.

સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા

શ્રીજીમહારાજે સૌપ્રથમલોચામાં કરેલ શાકોત્સવની અનેરી પરંપરાને સ્મૃતિપથમાં જાળવી રાખવા માટે વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી અને પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની દિવ્ય સંત્રિધિમાં સંપ્રદાયના સરધાર, બગસરા, અમરેલી, મુંબઈ, વડોદરા, સાવરકુંડલા, કાલસારી, સોજીત્રા, દાહોદ વગેરે શહેરો અને ગામડાઓમાં અદ્ભુત શાકોત્સવો યોજાતાં રહે છે. હજારો હરિભક્તો ભેળા થઈને એ શાકોત્સવમાં શાકના

અલૌકિક સ્વાદની સાથે સાથે પોતાના શ્રેય માટે,

તે ઉત્સવમાં પધારેલા ભગવદીય સંતો-ભક્તોના દર્શન અને સત્સંગથી અપાર પુણ્યનું પારલૌકિક ભાથું પણ બાંધે છે.

અત્ર ઉપરોક્ત શ્રીજીમહારાજે લોચામાં કરેલ શાકોત્સવની દિવ્ય ગાંધી કરાવતા સંપ્રદાયમાં ઉજવાયેલ આ વર્ષના શાકોત્સવો અને તેની સાથે સાથે કથા-પારાયણ, સત્સંગ સભાઓની વિગત પ્રસ્તુત કરવામાં આવેલ છે....

અહેવાલ :- સ્વામી ઘનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવાડી-વડતાલ તથા સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ - સરધાર

મુંબઈનગરીમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંત્રિધિમાં યોજાયેલ ભવ્ય દ્વિમાસિક સત્સંગ સભા

મુંબઈ. ભારત દેશના અનેક મહાનગરોમાં આ નગરને આર્થિક રીતે સદ્દર માનવામાં આવે છે. આ માયાનગરીમાં દેશ-વિદેશના લાખો લોકો પોતાનું નસીબ સુખકારી અજમાવવા આવતાં રહે છે. ફેશન-વ્યસનની ઝાકમઝાળ વચ્ચે સત્સંગના યોગ વિના સુસંસ્કારી રહેવું તે અતિ કઠણ છે. તે ન્યાયે પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સંકલ્પથી દર બે માસે મુંબઈના અલગ અલગ વિસ્તારોમાં ભવ્ય સત્સંગ સભાનું આયોજન ત્યાં વસતાં હરિભક્તો દ્વારા કરવામાં આવે છે અને હજારો ભક્તો ભેગાં થઈને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તેમજ પૂ. સંતોની દિવ્ય અમૃતવાણી-દર્શનનો લાભ લઈ આ માયાવી નગરીના પાશથી બચવા સતત પ્રયત્નશીલ રહે છે.

તા. ૧૦-૧૨-૦૬ના રોજ મુંબઈ નગરીના બોરિવલી ખાતે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંત્રિધિમાં ભવ્ય દ્વિમાસિક સત્સંગ સભા રાખવામાં આવી હતી.

શ્રી સ્વામિનારાયણ મહિલા મંદિરમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ ઠાકોરજીની આરતી ઉતારી હતી. સાંજે ૪.૦૦ કલાકે સૌપ્રથમશ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - બોરિવલી(વેસ્ટ)થી સભાસ્થાન સુધી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની ભવ્ય શોભાયાત્રા વિશાળ જનસમુદાયની સાથે કાઢવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ દ્વિમાસિક સત્સંગ સભા મંચમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાનું સ્થાન ગ્રહણ કર્યું હતું. ત્યારબાદ પૂ. વડીલ સંતો અને મુંબઈ શહેર અગ્રણી અને પ્રતિષ્ઠિત ભક્તો દ્વારા પ.પૂ. લાલજી

મહારાજશ્રીનું પુષ્પમાળા અર્પણ કરીને સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ પૂ. વડીલ સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન પછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને વચનામૃત-ગ્રંથનો ખૂબજ મહિમા સમજાવીને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

અંતમાં ઠાકોરજી તેમજ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની આરતી ઉતારી સભાની સમાપ્તિ કરવામાં આવી હતી. પછી સહુ ભક્તજનો ઠાકોરજીનો મહાપ્રસાદ આરોગી છૂટા પડ્યા હતા.

વસોમાં યોજાયેલ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ

તા. ૬ થી ૧૨-૧૨-૦૬ સુધી જ્યાં શ્રીજીમહારાજના પુનિત ચરણારવિંદથી પાવન કરેલી પવિત્ર ભૂમિએવી ખેડા જીલ્લાના વસો ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય સ્વામી શ્રી નિષ્કામસ્વરૂપદાસજીના વ્યાસાસને સંપ્રદાયના મહાન સમ્રાટ

ગ્રંથરાજ 'શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પારાયણ દરમ્યાન ભક્તજનોના ખૂબજ ઉત્સાહ સાથે પૂ. વક્તાશ્રી દ્વારા ઘનશ્યામજન્મોત્સવ, ગાદી પટ્ટાભિષેક, અન્નકુટોત્સવ, રાસોત્સવ વગેરે ઉત્સવો પોતાની ભાવવાહી સુમધુર શૈલીમાં ગીત-સંગીતની સાથે ઉજવવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૧૧-૧૨-૦૬ના રોજ વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. સૌપ્રથમશ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન અર્ચા સ્વરૂપ ઠાકોરજીની પ.પૂ.

લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી. ત્યારબાદ તેઓનું પૂ. સંતો-ભક્તો દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન પછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

આ પ્રસંગે વડતાલ, સરધાર વગેરે ધામોથી સંતો પધાર્યા હતા.

વડોદરામાં યોજાયેલ માસિક સત્સંગ સભા તથા શાકોત્સવ

સદ્. મુક્તાનંદ સ્વામીએ ત્રણસો ત્રણસો વિદ્વાનોને પરાસ્ત કરી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો દિગ્વિજય પ્રસિધ્ધ કર્યો તેવા વડોદરા શહેરને આંગણે તા. ૧૭-૧૨-૦૬ના રોજ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી માસિક સત્સંગ સભા અને ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે વડતાલથી પૂ. ધનશ્યામ સ્વામી - રઘુવીરવાડી તથા સરધારથી પૂ. નિષ્કામસ્વામી વગેરે સંતો પધારી કથા-

વાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

અમદાવાદ-બાપુનગરને આંગણે ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૭-૧૨-૦૬ના રોજ અમદાવાદ શહેરના બાપુનગર ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી

નિત્યસ્વરૂપદાસજીની ઉપસ્થિતિમાં શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ યુવક મંડળ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે બરાબર ૫.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. જેમાં સરધાર મંદિરના કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી તથા પૂ. સ્વામીએ

સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં દશ હજારથી વધારે ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

ભાવનગરમાં રાત્રિ સત્સંગ સભામાં દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

સં. ૧૮૫૫માં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે નીલકંઠ વર્ણી રૂપે સૌપ્રથમવાર પધારીને જે ધરતીને પોતાના ચરણારવિંદથી પવિત્ર કરેલી છે એવી ગોહિલવાડના ભાવનગર ખાતે તા. ૧૮-૧૨-૦૬ના રોજ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં સત્સંગ સભા રાખવામાં આવી હતી.

સાંજે ૭.૦૦ કલાકે વડતાલથી પ.પૂ.

લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. સાથે ગઢપુર, વડતાલ તથા સરધારથી પણ સંતો પધાર્યા હતા. શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - વડવા, શ્રી સ્વામિનારાયણનગર આદિક ભાવનગર શહેર વિસ્તારોના મંદિરોમાં પધારી ઠાકોરજીની આરતી ઉતારી ભાવાંજલી અર્પી હતી.

ત્યારબાદ બિમારીના સંક્રજામાં સપડાયેલ

પ.ભ. શ્રી પોપટભાઈ ઠાકરશીભાઈ પટેલને ત્યાં તથા સરીતા મંદિરમાં પૂ. અક્ષર સ્વામીને ત્યાં પધારી તેમને શ્રીજીમહારાજ સુખી કરે તેવી પ્રાર્થના કરી તેમના ખબર-અંતર પૂછ્યા હતા. ત્યારપછી પ.ભ. શ્રી પોપટભાઈનાં ઘરે વિશાળ પટાંગણમાં ભવ્ય સત્સંગ સભામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સૌ ઉપર આશીર્વાદ વરસાવી સમીપ દર્શનનો લ્હાવો આપ્યો હતો.

કાલસારી ગામને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય નિશ્રામાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૨૫-૧૨-૦૬ના રોજ જૂનાગઢ જિલ્લાના વિસાવદર તાલુકાના કાલસારી ગામને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય નિશ્રામાં સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સભા મંચમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પધારી વિસાવદર તાલુકા વિસ્તારોમાંથી પધારેલા સહુ ભક્તજનોને પોતાની દિવ્યમય અમૃતવાણી અને સમીપ દર્શનનો લાભ આપી ધન્યભાગી

બનાવ્યા હતા.

સત્સંગ સભાના અંતમાં સૌ કોઈ ભક્તજનોએ શાકોત્સવના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

મુંબઈ શહેરના પરાવિસ્તારોમાં ધનુર્માસ નિમિત્તે યોજાયેલ દિવ્ય સત્સંગ સભાઓ

માંગલીક શુભ કાર્યો માટે અશુભ હોવા છતાં ઉત્સવ-સમેયા તથા ભજન-ભક્તિ માટે સુયોગ્ય અને સુખપ્રદ ગણાતો મહિનો એટલે ધનુર્માસ. આ ધનુર્માસમાં મુંબઈ શહેરના પરાવિસ્તારોમાં સત્સંગ મંડળો દ્વારા સત્સંગ કથા-વાર્તાહેલી વહે છે.

આ વર્ષે પણ તા. ૨૪ થી ૨૬-૧૨-૦૬ સુધી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની

પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી સરધાર નિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીની શુભ નિશ્રામાં થાણા, દહિસર, બોરિવલી, મલાડ, કાંદિવલી, ડોંબીવલી વગેરે વિસ્તારોમાં ભવ્ય સત્સંગ

સભાઓ રાખવામાં આવી હતી.

આ સત્સંગ સભામાં પૂ. સ્વામીશ્રીએ મહારાજની સર્વોપરી ઉપાસના અને અણિશુદ્ધ આજ્ઞાપાલન તેમજ ષડ્અંગી સંપ્રદાયના મહિમા વિષે પોતાની આગવી શૈલીમાં ચોટદાર ને સચોટ રીતે સત્સંગ કથા-વાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો.

પંચેલા અને દાહોદમાં યોજાયેલા ભવ્ય શાકોત્સવોમાં પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૨૩-૧૨-૦૬ના રોજ પંચમહાલ જીલ્લાના પંચેલા ગામે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંત્રિધિમાં શાકોત્સવની સાથે સાથે સત્સંગ સભાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સૌપ્રથમપંચેલાના ભાવિક ભક્તજનો દ્વારા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની સ્વાગત શોભાયાત્રા કાઢવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ સત્સંગ સભામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ મુમુક્ષુ જીવાત્માને માનવજીવન ઉપયોગી ઉપદેશ આપી સમીપ દર્શનનો લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં સૌ કોઈ ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

તા. ૨૪-૧૨-૦૬ના રોજ દાહોદ ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮

શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. સૌપ્રથમશહેરના મુખ્ય માર્ગ ઉપર પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની વિશાળ ભક્તજન સમુદાય સાથે સ્વાગત શોભાયાત્રા કાઢવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ સત્સંગ સભા મંચ ઉપર પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાનું સ્થાન ગ્રહણ કર્યું હતું. પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી, પૂ. બ્રહ્મસ્વરૂપસ્વામી તથા પૂ. નિષ્કામસ્વામી - સરધાર વગેરે સંતો તથા અગ્રગણ્ય ભક્તજનો દ્વારા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પગુચ્છથી સ્વાગતપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સંતોના પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સૌ ભક્તજનો ઉપર

દિવ્ય આશીર્વાદ વરસાવતાં કહ્યું હતું. : ‘ભગવાનની પ્રાપ્તિના આનંદ જેવો બીજો કોઈ આનંદ નથી. ભક્ત મીરાંને ભગવાન મળ્યાના અને ભગવાનના મહિમાના આનંદની સામે રાજ-સમૃદ્ધિ પણ તુચ્છ લાગ્યાં, એ અનુભવ થયો. ભક્ત મીરાંને આપણે જોયાં નથી, પણ એમનાં કીર્તનો સંભારીએ તો એનો પણ આનંદ આપણને આવે છે. નરસિંહ મહેતાને પણ ભગવાનનો મહિમા સમજાઈ ગયો અને ભજનો ગાયાં તો આજે એ ભજનોમાંથી આનંદ આવે છે. આમ, આનંદનું મૂળ ભગવાન છે. એ જીવમાં દેહ થઈ જાય તો જગતની માયા રહેતી નથી. માટે સહુ ભક્તજનો જીવનમાં ભગવાનને દેહ કરીને રાખજો.’

સત્સંગ સભાના અંતમાં સૌ કોઈ ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

સોજીઆમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાંનિધ્યમાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૨૫-૧૨-૦૬ના રોજ આણંદ જિલ્લાના સોજીઆ ગામને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાંનિધ્યમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૭.૦૦ કલાકે સભા મંચમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધારી સહુ ભક્તજનો ઉપર આશીર્વાદ આપતા કહ્યું : ‘ધર્મ હંમેશા

સદાચાર શીખવે છે, ધર્મ હંમેશા સંસ્કાર આપે છે. આપણે પણ જો તે સંસ્કારને અનુરૂપ બનીશું તો આપણા બાળકો પણ સંસ્કારી બનશે. પરંતુ જો એ સંસ્કારને જીવનમાં અપનાવશું નહિ તો આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે આજના બાળકો-યુવાનો માતા-પિતાને દૂર ધકેલી દેતા જણાય છે. આ બધી પરિસ્થિતિઓ ધર્મ અને સંસ્કારના અભાવે સર્જાતી હોય છે. માટે દરેક ભક્તજનોને અમારો અનુરોધ છે કે જીવનમાં

ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞાનું સતત અનુસંધાન રાખજો.’

આ પ્રસંગે ગઢપુર, સરધાર, વરજાંગ જાળિયા, વડતાલ વગેરે ધામોથી સંતો પધારી કથા-વાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં સૌ કોઈ ભક્તજનોએ શાકોત્સવના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

અમરેલીમાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ તથા શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ

તા. ૨૫ થી ૩૧-૧૨-૦૬ સુધી જ્યાં સદ્. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મંદિર બંધાવી સત્સંગના બીજ રોપ્યા હતા તેવા અમરેલી શહેરમાં આવેલ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - પાણી દરવાજા દ્વારા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ નૂતન મંદિરના નવનિર્માણ કાર્યનું બીડું ઝડપનાર પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ભવ્ય શાકોત્સવ અને તેની સાથે સાથે પૂ. સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય

સ્વામી શ્રી ગોપાલમુનિદાસજીના વક્તાપદે સાત દિનાત્મક સંપ્રદાયના મહાન સમ્રાટ ગ્રંથરાજ ‘શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ’નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પારાયણ અંતર્ગત પૂ. વક્તાશ્રી દ્વારા ધનશ્યામજન્મોત્સવ, ગાદી પટ્ટાભિષેક, અન્નકૂટોત્સવ, રાસોત્સવ વગેરે ઉત્સવો પોતાની ભાવવાહી સુમધુર શૈલીમાં ગીત-સંગીતની સાથે ઉજવવામાં આવ્યા હતા.

તથા તા. ૩૦-૧૨-૦૬ના રોજ વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સાંજે ૫.૦૦ કલાકે પધાર્યા હતા. સૌપ્રથમ અમરેલી શહેરની ભાગોળેથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની સ્વાગત શોભાયાત્રા વિશાળ

જનમેદની સાથે શહેરમાં મુખ્ય રાજમાર્ગ ઉપર કાઢવામાં આવી હતી.

સૌપ્રથમ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન અર્ચા સ્વરૂપ ઠાકોરજીની પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી. ત્યારબાદ સભામંચમાં તેઓનું પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી તથા સરધારથી પધારેલ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી આદિક સંતો તથા અગ્રગણ્ય ભક્તો દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન પછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાના અમૃતવચનોથી

સહુ ભક્તજનોને આશીર્વાદની વર્ષા વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

આજના એકાદશીના પવિત્ર દિવસે રાત્રિ સત્સંગ સભામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાના સુમધુર કંઠે કીર્તન-છંદ-દુહાનો આસ્વાદ ચખાડી સહુ ભક્તજનોને મંત્રમુગ્ધ કર્યા હતા.

તા. ૩૧-૧૨-૦૬ના રોજ સવારે ૮.૩૦ કલાકે અમરેલી શહેરના ભોજલરામયુવક મંડળ સંચાલિત નૂતન ગૌશાળાનું ઉદ્ઘાટન કરી ગૌમાતાનું પૂજન કર્યું હતું.

ત્યારપછી જેમશ્રીજીમહારાજે લોયામાં શાકનો વધાર લઈને સહુને અલૌકિક લ્હાવો આપ્યો હતો તેમભોજનશાળામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધારી શાકનો વધાર

લઈને સહુ ભક્તજનોને ધન્યભાગી કર્યા હતા.

ત્યારબાદ સભામંચમાં પધાર્યા હતા. પૂ. વક્તાશ્રીએ કથાની પૂર્ણાહુતિ કરી હતી. અંતમાં અમરેલી વિસ્તારના ગામોમાંથી પધારેલ વિશાળ ભક્ત સમુદાયને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આશીર્વાદ અને દર્શનનો અલભ્ય લાભ આપ્યો હતો.

બગસરામાં યોજાયેલ તૃત્તિ મહોત્સવમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

જ્યાં શ્રીજીમહારાજ દિવ્ય રથ લઈને પધારેલા અને સદ્. ગુણાતીતનંદ સ્વામીએ જૂનાગઢથી સંતોની ધર્મશાળામાં વપરાયેલ લાકડામાંથી મંદિર બંધાવ્યું હતું તેવા મંદિરને ૧૪૦ વર્ષ પૂર્ણ થતાં હોય તે નિમિત્તે ભવ્ય ‘તૃત્તિ મહોત્સવ’ બગસરા શહેરને આંગણે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તા. ૨૮ થી ૩-૧૨-૦૬ સુધી આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ મહોત્સવની સાથે સાથે પૂ. સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય સ્વામી શ્રી

વિવેકસ્વરૂપદાસજીના વક્તાપદે સાત દિનાત્મક સંપ્રદાયના મહાન સમ્રાટ ગ્રંથરાજ ‘શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ’ તથા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પારાયણ અંતર્ગત પૂ. વક્તાશ્રી દ્વારા ઘનશ્યામજન્મોત્સવ, ગાદી પટ્ટાભિષેક, અન્નકુટોત્સવ, રાસોત્સવ વગેરે ઉત્સવો પોતાની ભાવવાહી સુમધુર શૈલીમાં ગીત-સંગીતની સાથે ઉજવવામાં આવ્યા હતા.

આ પ્રસંગે તા. ૩૧-૧૨-૦૬ના રોજ વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સાંજે ૫.૦૦ કલાકે પધાર્યા હતા. પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની સ્વાગત શોભાયાત્રા વિશાળ જનમેદની સાથે શહેરમા મુખ્ય માર્ગથી લઈને કથાસ્થળ સુધી કાઢવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ સભામંચમાં પ.પૂ. લાલજી

મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. તેઓનું પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી તથા અમરેલીનિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી તથા સરધારથી પધારેલ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી આદિક સંતો તથા અગ્રગણ્ય ભક્તો દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન પછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

સભા સમાપ્તિ બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી મહિલા અને પુરુષ મંદિરમાં પધારી ઠાકોરજીની આરતી હતી.

જુની હળિયાદમાં રાત્રિ સત્સંગ સભામાં દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

જ્યાં શ્રીજીમહારાજના સમકાલીન નિષાવાન સ્ત્રીભક્ત રુકમાઈબાઈના યોગથી આખા ગામમાં સત્સંગ થયો હતો તેવા જુની હળિયાદ ગામને આંગણે તા. ૩૧-૧૨-૦૬ના રોજ રાત્રિના ૯.૦૦ કલાકે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય નિશામાં સત્સંગ સભા રાખવામાં આવી હતી.

સૌપ્રથમ મંદિરમાં વિરાજમાન

ઠાકોરજીની પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી. ત્યારબાદ અમરેલીનિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી તથા સરધારથી પધારેલ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી તથા ગામમાં સરપંચશ્રી, પૂજારી વગેરે વડીલશ્રીઓ દ્વારા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પહાર અર્પણ કરીને

ભાવભીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું.

પૂ. વડિલ સંતો દ્વારા પ્રાસંગિક વક્તવ્ય બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને પોતાની દિવ્યમય અમૃતવાણી અને સમીપ દર્શનનો લાભ આપી ધન્યભાગી બનાવ્યા હતા.

લીલીયા(ગીર)માં યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૧-૧-૦૭ના રોજ જૂનાગઢ જિલ્લાના લીલીયા (ગીર) ગામને આંગણે યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે ભાવિક ભક્ત જનોના આમંત્રણને માન આપી વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સંતમંડળ

સાથે પધાર્યા હતા.

પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું યજમાનશ્રી દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ મનુષ્ય દેહની દુર્લભતા જણાવી સહુને ભગવતપરાપણ થવા

ભલામણની સાથે શુભ આશીર્વાદ પાઠવ્યા હતા.

અંતમાં સહુ ભક્તજનોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના ચરણ સ્પર્શ સહિત સમીપ દર્શનનો અનેરો લ્હાવો લીધો હતો.

બોટાદને આંગણે ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૩૧-૧૨-૦૬ના રોજ શ્રીજીમહારાજના પુનિત ચરણારવિંદથી પાવન થયેલ બોટાદ શહેર ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ

આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી ધર્મકુળ આશ્રિત શ્રી હરિકૃષ્ણ યુવક મંડળ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ સભામાં સરધાર મંદિરના પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના શિષ્ય

સ્વામી શ્રી દિવ્યસ્વરૂપદાસજી તથા સ્વામી શ્રી જ્ઞાનવલ્લભદાસજીએ પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાલેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

સાવરકુંડલાને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય ઉપસ્થિતિમાં ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૭-૧-૦૭ના રોજ શ્રીજીમહારાજના હજુરી પાર્ષદ મિયાંજી ભક્તની જન્મભૂમિસાવરકુંડલાને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મહિલા મંદિરના સાથ સહયોગથી સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. તેઓનું ૧૦૮ ફોરવ્હીલ વાહનો દ્વારા શહેરના મુખ્ય માર્ગ પર શોભાયાત્રા કાઢવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ શિખરબદ્ધ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોની આરતી તથા મહિલા મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોની આરતી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી દ્વારા ઉતારવામાં

આવી હતી.

ત્યારબાદ પટેલવાડીના વિશાળ પટાંગણમાં સત્સંગ સભામાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. પૂ. વડિલ સંતો અને સાવરકુંડલા વિસ્તારના ધારાસભ્ય શ્રી કાળુભાઈ વિરાણી આદિક અગ્રગણ્ય ભક્તો દ્વારા પ.પૂ. લાલજી મહારાજનું કુલમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું.

સત્સંગ સભામાં અમરેલીનિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી, સરધારથી પધારેલ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી, કો. સ્વામી શ્રી ધનશ્યામવલ્લભદાસજી - ગઢપુર, તથા પૂ. એસ.પી. સ્વામી (ગઢપુર) આદિક વડીલ સંતોએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યા હતા.

ત્યારપછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સૌ ભક્તજનો ઉપર દિવ્ય આશીર્વાદ વરસાવતાં કહ્યું હતું. : 'આજથી સવા બસો વર્ષ પહેલા ભગવાન શ્રીહરિએ અવતાર ધારણ

કરીને આ સંસારમાં ભટકતા અનંત મુમુક્ષુ જીવાત્માઓને પોતાના સ્વરૂપમાં પ્રીતિ બંધાય, સ્વસ્વરૂપની ઓળખાણ થાય અને તેમના જ્યાં ત્યાં ભટકતા મન નિર્મળ બને તેવા હેતુથી આ સંપ્રદાયમાં મહારાજે સ્વયં ઉત્સવ-સમૈયાની પરંપરા સ્થાપીત કરેલી છે.

ભોજન તો આપણા ઘરે પણ બને છે, બજારમાં અને સમાજના વ્યવહારિક લગનાદિક પ્રસંગોમાં પણ ભોજન બનતું હોય છે. પરંતુ જગતના મેળાની અંદર મળતું ભોજન અને ભગવાનના યોગમાં આવેલું, ભગવાનને થાળમાં ધરાવેલું જે ભોજન તેમાં આસમાન-પાતાળનો ફરક છે.'

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાલેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

ભંડારીયા(ગારીયાધાર) ગામને આંગણે યોજાયેલ સત્સંગ સભામાં પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૭-૧-૦૭ના રોજ ગારીયાધાર તાલુકાના ભંડારીયા ગામને આંગણે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરે ભવ્ય સત્સંગ સભાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ સભામાં વડતાલથી પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી

મહારાજશ્રી સંતમંડળ સાથે પધાર્યા હતા.

સૌપ્રથમશ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન અર્ચા સ્વરૂપ ઠાકોરજીની પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી.

ત્યારબાદ સભામંચમાં બિરાજમાન થયા હતા. પૂ. સંતો તથા વડીલ ભક્તજનો દ્વારા

પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને પુષ્પમાળા અર્પણ કરીને સ્વાગત-પૂજન કરવામાં આવ્યું.

પૂ. સંતોના પ્રાસંગિક પ્રવચનો બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ પોતાના અમૃતવચનોથી સાદુ ભક્તજનોને આશીર્વાદની વર્ષા વરસાવી હતી.

ખોપાળાને આંગણે યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૫ થી ૭-૧-૦૭ સુધી શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજની છત્રછાયામાં આવેલ ખોપાળા ગામે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી

લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે પૂ. સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય સ્વામી શ્રી નિર્ભયસ્વરૂપદાસજીના વક્તાપદે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ દ્વારા રચિત શ્રીહરિલીલામૃત ગ્રંથની ત્રિદિનાત્મક પારાયણનું આયોજન કરવામાં

આવ્યું હતું.

આ મહોત્સવમાં અમરેલીનિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી તથા સરધારથી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીએ પોતાના સંતમંડળ સહિત પધારીને પ્રસંગ-શોભાની અભિવૃદ્ધિ કરી હતી.

તલગાજરડા અને કુંભારીયા નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં યોજાયેલા ભવ્ય શાકોત્સવો

તા. ૬-૧-૦૭ના રોજ મહુવા તાલુકાના તલગાજરડા તથા રાજુલા તાલુકાના કુંભારીયા ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ

મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

તલગાજરડામાં સવારે ૮.૦૦ કલાકે અને કુંભારીયામાં રાત્રે ૭.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે સરધાર મંદિરના પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી તથા અમરેલી નિવાસી

પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજીએ બંને ગામમાં પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

વેરાવળ(સોમનાથ)માં ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૭-૧-૦૭ના રોજ વેરાવળ (સોમનાથ) ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ

મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે સરધાર મંદિરના પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના શિષ્ય સ્વામી શ્રી દિવ્યસ્વરૂપદાસજી તથા સ્વામી શ્રી

જ્ઞાનવલ્લભદાસજીએ પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

કેશોદને આંગણે સત્સંગ સમાજ દ્વારા યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૭-૧-૦૭ના રોજ શ્રીજીમહારાજના પુનિત ચરણારવિંદથી પાવન થયેલ કેશોદ શહેર ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ

આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે અમરેલી નિવાસી પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજીના શિષ્ય સ્વામી શ્રી

શુકસ્વરૂપદાસજી આદિક સંતોએ પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

ઉતરાજ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૪-૧-૦૭ના રોજ વડોદરા જિલ્લાના ઉતરાજ ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ

મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે વડતાલ-રઘુવીરવાડીથી પધારેલા પૂ. ધનશ્યામસ્વામી તથા પૂ. ધર્મવલ્લભ સ્વામી

વગેરે સંતોએ સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

નવી હળિયાદમાં યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૮-૧-૦૭ના રોજ બગસરા તાલુકાના નવી હળિયાદ ગામને આંગણે ગઢપુરનિવાસી પૂ. સ્વામી શ્રી છપૈયાપ્રકાશદાસજીના વ્યાસાસને યો જાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે ભાવિક ભક્તજનોના આમંત્રણને માન

આપી વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી સંતમંડળ સાથે પધાર્યા હતા.

પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું યજમાનશ્રી દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ મનુષ્ય

દેહની દુર્લભતા જણાવી સહુને ભગવતપરાપણ થવા ભલામણની સાથે શુભ આશીર્વાદ પાઠવ્યા હતા.

અંતમાં સહુ ભક્તજનોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના ચરણ સ્પર્શ કરી સમીપ દર્શનનો અનેરો લ્હાવો લીધો હતો.

ઘોરા નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૯-૧-૦૭ના રોજ આણંદ જિલ્લાના ઘોરા ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી નૂતન શ્રી

સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૭.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે સરદાર મંદિરના પૂ. સ્વામી શ્રી બ્રહ્મસ્વરૂપદાસજી તથા સ્વામી શ્રી નિષ્કામસ્વરૂપદાસજીએ પધારી

સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

ખસને આંગણે ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૯-૧-૦૭ના રોજ બોટાદ તાલુકાના ખસ ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં

આવ્યું હતું.

સવારે ૯.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે ખોપાળા મંદિરના કો. સ્વામી શ્રી મુક્તસ્વરૂપદાસજી તથા સરદાર મંદિરના પૂ. સ્વામી શ્રી આનંદસ્વરૂપદાસજી તથા સ્વામી શ્રી જ્ઞાનવલ્લભદાસજીએ પધારી સત્સંગ કથા-

વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

સુણાવમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંલ્લિધિમાં યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૦-૧-૦૭ના રોજ આણંદ જિલ્લાના સુણાવ ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૭.૦૦ કલાકે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. સૌપ્રથમ મંદિરમાં વિરાજમાન ઠાકોરજીની પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી. ત્યારબાદ વરજાંગ જાળિયા નિવાસી પૂ. પુરાણી સ્વામી શ્રી શ્રીહરિદાસજી, પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી તથા સરદારથી પધારેલ પૂ. સ્વામી શ્રી નિષ્કામસ્વરૂપદાસજી આદિક સંતોના

પ્રાસંગિક વક્તવ્ય બાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને પોતાની દિવ્યમય અમૃતવાણી અને સમીપ દર્શનનો લાભ આપી ધન્યભાગી બનાવ્યા હતા.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

રાંદેર (સુરત)માં ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૦-૧-૦૭ના રોજ સુરતના રાંદેર વિસ્તારના શ્રી સ્વા.મંદિર ખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી

નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી રાંદેર સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૫.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે અત્રે

પધારેલા બગસરા નિવાસી પૂ. વિવેકસ્વરૂપ સ્વામીએ સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

વડોદરામાં યોજાયેલા ભવ્ય શાકોત્સવમાં પધારતા પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૧૩-૧-૦૭ના રોજ વડોદરામાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી વડોદરા સત્સંગ સમાજ દ્વારા આસોપાલવ જવેલર્સના યજમાનપદે ભવ્ય

શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૭.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે વડતાલથી અત્રે પધારેલા પ.પૂ. નાનાલાલજી શ્રી પૂષ્પેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપ્યો હતો. તેમજ વરજાંગ જાળિયા નિવાસી પૂ. પુરાણી

સ્વામી તથા બગસરા નિવાસી પૂ. વિવેકસ્વરૂપ સ્વામીએ સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

નાના માચીયાળાને આંગણે ઉજવાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૩-૧-૦૭ના રોજ અમરેલી જિલ્લાના નાના માચીયાળા ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી

સત્સંગ સમાજ દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૯.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે અમરેલી મંદિરથી પૂ. ગોપાલમુનિ સ્વામી આદિક સંતોએ પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો

અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજીને ધરાવેલા રીંગણાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

નૂતન પ્રકાશનો.....આજે જ આપના ઘરમાં વસાવો....

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પ્રાગટ્ય ભૂમિછપૈયા તેમજ ભારતના ચારધામમાહેલું જગન્નાથપુરી વગેરે તીર્થધામોની સ્પેશલ ટ્રેનયાત્રાની અણમોલ સ્મૃતિઓ માણો.... છ ભાગની વીડિયો શ્રેણીમાં... 'ઉત્તર-પૂર્વ ભારત તીર્થયાત્રા'

આજના આધુનિક વિજ્ઞાન યુગના સહારે ૪૦ જેટલા સંતો-પાર્ષદો સહિત ૧૧૦૦ યાત્રિકો સાથે સ્પેશલ ટ્રેનના માધ્યમથી ઉજ્જૈન, મથુરા, ગોકુળ, વૃંદાવન, હરિદ્વાર, છપૈયા, અયોધ્યા, અલ્લાબાદ, કાશી, ગયા, ગંગાસાગર, જગન્નાથપુરી, ભુવનેશ્વર, કોનાર્ક, સાક્ષીગોપાલ વગેરે ઉત્તર-પૂર્વ ભારતના તીર્થોના દર્શનયાત્રાની પ્રત્યક્ષ અનુભૂત ઝલક...

સરધારધામને યોજાયેલ ઉદ્ઘાટન સમારોહ પ્રસંગે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સ્વમુખે ગવાયેલ કીર્તન-પદો અને સંતો-ભક્તોને સંગે ઉજવાયેલ શેરડી ઉત્સવને માણો..... વીડિયો શ્રેણીમાં... 'કીર્તન આરાધના તથા શેરડી ઉત્સવ'

તા. ૧૪-૧-૦૭ના રોજ મકરસંક્રાંતિના પવિત્ર દિવસે સરધારધામમાં યોજાયેલ નવનિર્માણ પામેલ 'શ્રી નૃગેન્દ્ર યાત્રિક ભુવન' અને 'આચાર્યશ્રી નિવાસ'ના ભવ્ય ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંનિધિમાં ઉજવાયેલ કીર્તન-આરાધના તેમજ શેરડી ઉત્સવની અનેરી સ્મૃતિઓની અદ્ભૂત ઝલક...

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પ્રાગટ્ય ભૂમિછપૈયા તેમજ ભારતના ચારધામમાહેલું જગન્નાથપુરી વગેરે તીર્થધામોની સ્પેશલ ટ્રેનયાત્રાની અણમોલ સ્મૃતિઓ માણો.... છ ભાગની વીડિયો શ્રેણીમાં... 'ઉત્તર-પૂર્વ ભારત તીર્થયાત્રા'

જામવંથલીને આંગણે યોજાયેલ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોના ૨૨મા વાર્ષિક પાટોત્સવ પ્રસંગે પધારેલ પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની ભવ્ય શોભાયાત્રા દર્શન, દેવોનો પટ્ટાભિષેક દર્શન અને દિવ્ય અમૃતવાણીને માણો....વીડિયો શ્રેણીમાં...

'...અમૃત વરસ્યા મેહ...'

દર મહિનાના પહેલા રવિવારે સરધાર અને મહિનાના છેલ્લા શનિવારે રાજકોટમાં યોજાતી

:: અભયદાન સત્સંગ સભા ::

સરધાર :- તા. ૪-૨-૦૭, મહા વદ - ૨, રવિવાર સવારે ૮ થી ૧૨

રાજકોટ :- તા. ૨-૨-૦૭, મહા સુદ - ૨, શુક્રવાર રાત્રે ૮ થી ૧૧

સંપર્ક :- મહેન્દ્રભાઈ પાટડીયા મો. ૯૪૨૬૨ ૨૮૫૫૮, કરશનભાઈ ઢાંકેયા મો. ૯૪૨૬૭ ૮૧૧૭૮

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન માસિક પ્રકાશન માલિકી અંગેની માહિતી

FROM-8

૧. પ્રકાશન સ્થળ : શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
૨. પ્રકાશન સમય : માસિક - દર મહિનાની ૨૦મી તારીખે
૩. મુદ્રકનું નામ : સહજાનંદ પ્રેસ
રાષ્ટ્રીયતા : હિન્દી
સરનામું : ૮૦ ફુટ રોડ, ભક્તિનગર સર્કલ - રાજકોટ
૪. તંત્રીનું નામ : સાધુ દિવ્યસ્વરૂપદાસજી
રાષ્ટ્રીયતા : હિન્દી
સરનામું : શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર. તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫
૫. માલિક : કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી
રાષ્ટ્રીયતા : હિન્દી
સરનામું : શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર. તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫

હું કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી આથી જાહેર કરું છું કે ઉપર બતાવેલી બાબતો મારી જાણ અને સમજ મુજબ સાચી છે.

સહી : કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી યોજાયેલ વિવિધ કાર્યક્રમોની તસ્વીર દર્શન

૧. બોરિવલી (મુંબઈ) શ્રી સ્વા. મહિલા મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારતા પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૨. બોરિવલી (મુંબઈ) માં યોજાયેલ દ્વિમાસિક સત્સંગ સભા પ્રસંગે પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની વિશાળ જનમેદની વચ્ચે કાઢવામાં આવેલ ભવ્ય શોભાયાત્રા. ૩. વસો ગામમાં શ્રી સ્વા. મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારતા પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૪. વસો ગામમાં પારાયણ પ્રસંગે પધારેલા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની અમૃતવાણીનો લાભ લેતા ભક્તજનો. ૫. અમદાવાદ-બાપુનગર ખાતે યોજાયેલ શાકોત્સવમાં સત્સંગ સભાનો લાભ લેતા વિશાળ ભક્તસમુદાય. ૬. ભાવનગર ખાતે બિમારીમાં સપડાયેલ એક હરિભક્તના ખબરઅંતર પૂછતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૭. કાલસારી ગામમાં શ્રી સ્વા. મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારતા પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૮. કાલસારી ગામમાં યોજાયેલ શાકોત્સવ પ્રસંગે પધારેલા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની અમૃતવાણીનો લાભ લેતા ભક્તજનો. ૯. મુંબઈ પરાવિસ્તારોમાં પવિત્ર ધનુર્માસ નિમિત્તે યોજાયેલ સત્સંગ સભામાં કથા-વાર્તાનો લાભ આપતાં પૂ. સ્વામીશ્રી તથા કથાનું શ્રવણ કરતા ભક્તજનો. ૧૦. દાહોદમાં શાકોત્સવ પ્રસંગે પ. પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની વિશાળ જનમેદની વચ્ચે કાઢવામાં આવેલ ભવ્ય શોભાયાત્રા. ૧૧. દાહોદમાં શાકોત્સવ પ્રસંગે ભક્તજનો ઉપર આશીર્વાદની અમીવર્ષા કરતા પ. પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૧૨. પંચેલામાં શાકોત્સવ પ્રસંગે પ. પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની વિશાળ જનમેદની વચ્ચે કાઢવામાં આવેલ ભવ્ય શોભાયાત્રા.

વળી વખાણું શાકોત્સવ લીલા કરી, નયણો નીરખ્યા કરતા સુંદર શાક જો...

શ્રીજીમહારાજે સૌપ્રથમલોયામાં કરેલ શાકોત્સવની અનેરી પરંપરાને સ્મૃતિપથમાં જાળવી રાખવા માટે વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજની દિવ્ય સંનિધિમાં સંપ્રદાયના સરધાર, ભગસરા, અમરેલી, મુંબઈ, વડોદરા, સાવરકુંડલા, કાલસારી, સોજીત્રા, દાહોદ વગેરે શહેરો અને ગામડાઓમાં અદ્ભૂત શાકોત્સવો યોજાતાં રહે છે. હજારો હરિભક્તો ભેળા થઈને એ શાકોત્સવમાં શાકના અલૌકિક સ્વાદની સાથે સાથે પોતાના શ્રેય માટે, તે ઉત્સવમાં પધારેલા ભગવદીય સંતો-ભક્તોના દર્શન અને સત્સંગથી અપાર પુણ્યનું પારલૌકિક ભાણું પણ બાંધે છે. અત્ર ઉપરોક્ત શ્રીજીમહારાજે લોયામાં કરેલ શાકોત્સવની દિવ્ય જાંખી કરાવતા સંપ્રદાયમાં ઉજવાયેલ આ વર્ષના શાકોત્સવો અને તેની સાથે સાથે કથા-પારાયણ, સત્સંગ સભાઓની તસ્વીરની ઝલક પ્રસ્તુત છે.

છબીકલા : સુરેશ ભુવા - સરધાર, મો. ૯૮૯૮૭ ૬૬૭૦૩

**પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના
શુભ આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી યોજાયેલ વિવિધ કાર્યક્રમોની તસ્વીર દર્શન**

૧/૨. અમરેલી શાકોત્સવ પ્રસંગે પધારેલા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પમાળા પહેરાવીને સ્વાગત કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી તથા પૂ. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી. ૩. અમરેલીમાં ગૌમાતાનું પૂજન કરીને નૂતન ગૌશાળાનો પ્રારંભ કરાવતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૪. બગસરા શાકોત્સવ પ્રસંગે પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની વિશાળ જનમેદની વચ્ચે કાઢવામાં આવેલ ભવ્ય શોભાયાત્રા. ૫. બગસરા શાકોત્સવ પ્રસંગે પધારેલા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પમાળા પહેરાવીને સ્વાગત કરતા પૂ. સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી. ૬. બગસરા કથા-પારાયણ અંતર્ગત ગાદીપટ્ટાભિષેક મહોત્સવ પ્રસંગે ઠાકોરજીનો અભિષેક કરતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૭. જુની હળિયાદ ગામમાં શ્રી સ્વા. મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારતા પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૮/૯. સાવરકુંડલામાં શ્રી સ્વા. મંદિર પુરુષ અને મહિલા મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારતા પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૧૦. વેરાવળ(સોમનાથ)માં યોજાયેલ શાકોત્સવમાં સત્સંગ કથા-વાર્તાનો લાભ આપતાં સરધાર નિવાસી પૂ. સંતો. ૧૧. ઘોરા ગામમાં યોજાયેલ શાકોત્સવ પ્રસંગે પધારેલા પૂ. સંતોના સત્સંગ-કથાવાર્તાનો લાભ લેતા ભક્તજનો. ૧૨. સુજાવ ગામમાં યોજાયેલ શાકોત્સવ પ્રસંગે પધારેલા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની અમૃતવાણીનો લાભ લેતા ભક્તજનો.